

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΣΧΟΛΗ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΜΗΜΑ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΜΕΣΩΝ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Το ζήτημα της μετανάστευσης: Πραγματισμός ή αλληλεγγύη;
Μια σύγκριση των αναπαραστάσεων για τις προσφυγικές κρίσεις του
2016 και 2022 στα ελληνικά ΜΜΕ**

ΜΠΑΡΜΠΙΔΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

Α.Μ. 4790

ΓΙΩΒΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Α.Μ. 4694

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Δρ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ
ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ**

ΚΑΣΤΟΡΙΑ, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2023

Κωδικός: aTeiBhP6CZ6pOGBqGgWrmA

Επιβεβαιώνεται το γνήσιο Υπουργείο
Ψηφιακής Διακυβέρνησης / Verified by the Ministry
of Digital Governance, Hellenic Republic
20231018140738+03'00'

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπεύθυνη Δήλωση
(άρθρο 8 Ν.1599/1986)

Η ακρίβεια των στοιχείων που υποβάλλονται με αυτή τη δήλωση μπορεί να ελεγχθεί με βάση το αρχείο άλλων υπηρεσιών (άρθρο 8 παρ. 4 Ν. 1599/1986).

Προς ⁽¹⁾ :	ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ						
Όνομα:	ΧΡΗΣΤΟΣ	Επώνυμο:	ΜΠΑΡΜΠΙΔΗΣ				
Όνομα και Επώνυμο Πατέρα:	ΣΤΑΥΡΟΣ ΜΠΑΡΜΠΙΔΗΣ						
Όνομα και Επώνυμο Μητέρας:	ΘΕΟΔΩΡΑ ΚΟΥΤΣΟΥΡΗ						
Ημερομηνία γέννησης:	09/01/1997						
Τόπος Γέννησης:	ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ						
Αριθμός Δελτίου Ταυτότητας:	ΑΙ161793		Τηλ:	+306974516762			
Τόπος Κατοικίας:	ΣΙΝΔΟΣ	Οδός:	ΦΙΛΙΠΠΟΥ	Αριθ:	11	ΤΚ:	57400
ΑΦΜ:	166263856	Δ/ση Ηλεκτρ. Ταχυδρομείου (E-mail):					

Με ατομική μου ευθύνη και γνωρίζοντας τις κυρώσεις⁽²⁾, που προβλέπονται από τις διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 22 του Ν. 1599/1986, δηλώνω ότι:

Το παρόν κείμενο αποτελεί προϊόν προσωπικής μελέτης και εργασίας και πως όλες οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για τη συγγραφή της δηλώνονται σαφώς είτε στις παραπομπές είτε στην βιβλιογραφία. Γνωρίζω πως η λογοκλοπή αποτελεί σοβαρότατο παράπτωμα και είμαι ενήμερος/η για τις αρνητικές συνέπειες που μπορεί να επιφέρει συμπεριλαμβανομένης και της ακύρωσης του πτυχίου που θα μου απονεμηθεί

18/10/2023

Ο-Η Δηλ.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΑΡΜΠΙΔΗΣ

(1) Αναγράφεται από τον ενδιαφερόμενο πολίτη η αρχή ή η υπηρεσία του δημόσιου τομέα όπου απευθύνεται η αίτηση.

(2) Γνωρίζω ότι: Όποιος εν γνώσει του δηλώνει ψευδή γεγονότα ή αρνείται ή αποκρύπτει τα αληθινά με έγγραφη υπεύθυνη δήλωση του άρθρου 8 τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών. Εάν ο υπαίτιος αυτών των πράξεων σκόπευε να προσπορίσει στον εαυτόν του ή σε άλλον περιουσιακό όφελος βλάπτοντας τρίτον ή σκόπευε να βλάψει άλλον, τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι 10 ετών.

Κωδικός: ΕΗ6psryTVWRQwJ0_FnXdYA

Επιβεβαιώνεται το γνήσιο. Υπουργείο
Ψηφιακής Διακυβέρνησης / Verified by the Ministry
of Digital Governance, Hellenic Republic
20231018151610+03'00'

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπεύθυνη Δήλωση
(άρθρο 8 Ν.1599/1986)

Η ακρίβεια των στοιχείων που υποβάλλονται με αυτή τη δήλωση μπορεί να ελεγχθεί με βάση το αρχείο άλλων υπηρεσιών (άρθρο 8 παρ. 4 Ν. 1599/1986).

Προς ⁽¹⁾ :	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΤΜΗΜΑ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ						
Όνομα:	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	Επώνυμο:	ΓΙΩΒΟΣ				
Όνομα και Επώνυμο Πατέρα:	Ιωακείμ Γιώβος						
Όνομα και Επώνυμο Μητέρας:	Μαρία Κυπαρισιά						
Ημερομηνία γέννησης:	14/03/1997						
Τόπος Γέννησης:	Θεσσαλονίκη						
Αριθμός Δελτίου Ταυτότητας:	ΑΗ339192		Τηλ:	+306980366419			
Τόπος Κατοικίας:	Μεταγίτσι	Οδός:	Μεταγίτσι	Αριθ:	1	ΤΚ:	63078
ΑΦΜ:	162894210	Δ/ση Ηλεκτρ. Ταχυδρομείου (E-mail):	dimigivos@gmail.com				

Με ατομική μου ευθύνη και γνωρίζοντας τις κυρώσεις⁽²⁾, που προβλέπονται από τις διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 22 του Ν. 1599/1986, δηλώνω ότι:

Με πλήρη επίγνωση των συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων, δηλώνω ετυπογράφως ότι είμαι αποκλειστικός συγγραφέας της παρούσας πτυχιακής εργασίας, για την ολοκλήρωση της οποίας κάθε βοήθεια είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται λεπτομερώς στην εργασία αυτή. Έχω αναφέρει πλήρως και με σαφείς αναφορές, όλες τις πηγές χρήσης δεδομένων, απόψεων, θέσεων και προτάσεων, ιδιών και λεκτικών αναφορών, είτε κατά κυριολεξία είτε βάσει επιστημονικής παράφρασης. Αναλαμβάνω την προσωπική και ατομική ευθύνη, ότι σε περίπτωση αποτυχίας στην υλοποίηση των ανωτέρω δηλωθέντων στοιχείων, είμαι υπόλογος έναντι λογοκλοπής, γεγονός που σημαίνει αποτυχία στην πτυχιακή μου εργασία, πέραν των λοιπών συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων. Δηλώνω, συνεπώς, ότι αυτή η πτυχιακή εργασία προετοιμάστηκε και ολοκληρώθηκε από εμένα προσωπικά και αποκλειστικά και ότι αναλαμβάνω πλήρως όλες τις συνέπειες του νόμου στην περίπτωση κατά την οποία αποδειχθεί, διαχρονικά, ότι η εργασία αυτή ή τμήμα της δεν μου ανήκει, διότι είναι προϊόν λογοκλοπής άλλης πνευματικής ιδιοκτησίας. (4)

18/10/2023

Ο-Η Δηλ.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΙΩΒΟΣ

(1) Αναγράφεται από τον ενδιαφερόμενο πολίτη η αρχή ή η υπηρεσία του δημόσιου τομέα όπου απευθύνεται η αίτηση.

(2) Γνωρίζω ότι: Όποιος εν γνώσει του δηλώνει ψευδή γεγονότα ή αρνείται ή αποκρύπτει τα αληθινά με έγγραφη υπεύθυνη δήλωση του άρθρου 8 τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών. Εάν ο υπαίτιος αυτών των πράξεων σκόπευε να προσπορίσει στον εαυτόν του ή σε άλλον περιουσιακό όφελος βλάπτοντας τρίτον ή σκόπευε να βλάψει άλλον, τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι 10 ετών.

Περίληψη

Η παρουσία εργασία εμβαθύνει στην απεικόνιση των μεταναστευτικών θεμάτων στα ελληνικά μέσα ενημέρωσης, συγκρίνοντας τον τρόπο προσέγγισης το 2016, στην κορύφωση της προσφυγικής κρίσης, με αυτές του 2022, εν μέσω γεωπολιτικών αλλαγών όπως ο πόλεμος στην Ουκρανία. Χρησιμοποιώντας ανάλυση περιεχομένου, η μελέτη εξέτασε τις συχνότητες εμφάνισης των λέξεων-κλειδιών σε άρθρα από τέσσερα μεγάλα ελληνικά μέσα ενημέρωσης, δύο “αριστερών” (news247 (www.news247.gr) και Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)) και δύο “δεξιών” (Capital (www.capital.gr) και Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)). Τα ευρήματα αποκάλυψαν μια ξεχωριστή διχοτόμηση αριστερά-δεξιά στα μέσα ενημέρωσης το 2016, με τα προοδευτικά μέσα να δίνουν έμφαση στις ανθρωπιστικές πτυχές, ενώ τα συντηρητικά μέσα να κινούνται περισσότερο μεταξύ της ασφάλειας και της διαχείρισης της μετανάστευσης. Το 2022, το τοπίο μεταβλήθηκε, δίνοντας αυξημένη έμφαση σε θέματα όπως η "Επαναπροώθηση (pushback)" (pushback) και το "Λαθρομετανάστης/παράνομος μετανάστης", ενδεικτικό των εξελισσόμενων ανησυχιών ή των αλλαγών πολιτικής. Ωστόσο, εμφανίστηκαν και σημεία σύγκλισης σε ορισμένα θέματα που ξεπερνούσαν τις πολιτικές πεποιθήσεις. Η έρευνα τέλος υπογραμμίζει τον δυναμικό ρόλο των μέσων ενημέρωσης στη διαμόρφωση και την αποτύπωση της κοινής γνώμης σχετικά με τη μετανάστευση, επηρεασμένα από διεθνή γεγονότα και την ίδια τη δυναμική της κοινωνίας.

Λέξεις κλειδιά: ελληνικά ΜΜΕ, ανάλυση περιεχομένου, προσφυγική κρίση, κοινή γνώμη, μετανάστευση.

Abstract

This thesis delves into the portrayal of migration themes within Greek media, comparing narratives from 2016, at the apex of the refugee crisis, to those in 2022, amidst geopolitical shifts such as the Ukrainian war. Utilizing content analysis, the study examined keyword frequencies in articles from four major Greek media outlets, two left-leaning (news247 (www.news247.gr) and “efimerida ton syntakton” (www.efsyn.gr)) and two right-leaning (Capital (www.capital.gr) and “Proto Thema” (www.protothema.gr)). Findings revealed a distinct left-right media dichotomy in 2016, with progressive outlets emphasizing humanitarian aspects, while conservative media navigated between national security and migration management. By 2022, the landscape evolved, displaying heightened emphasis on themes like "Pushback" and "Smuggled immigrant/illegal immigrant", indicative of renewed concerns or policy shifts. However, moments of narrative convergence suggested certain themes transcending political affiliations. The research underscores the media's dynamic role in shaping and reflecting public sentiment on migration, influenced by external events, political climates, and societal dynamics.

Keywords: Greek mass media, content analysis, refugee crisis, public opinion, immigration.

Περιεχόμενα

Περίληψη

Abstract

Ευχαριστίες

Εισαγωγή

Κεφάλαιο 1: Το ζήτημα της μετανάστευσης στην ελληνική κοινωνία

- 1.1 Ιστορικό πλαίσιο της μετανάστευσης στην Ελλάδα
- 1.2 Αντίληψη και στάση του κοινού απέναντι στη μετανάστευση
- 1.3 Κυβερνητικές πολιτικές και απαντήσεις
- 1.4 Επιπτώσεις της μετανάστευσης στην ελληνική κοινωνία
- 1.5 Ο ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ) και των διεθνών οργανισμών
- 1.6 Τοπικές τάσεις ως προς το μεταναστευτικό
- 1.7 Το μέλλον της μετανάστευσης στην Ελλάδα

Κεφάλαιο 2: Ελληνικά ΜΜΕ και μετανάστευση

- 2.1 Ιστορικό πλαίσιο
 - 2.1.1 Το ζήτημα της μετανάστευσης ανά τον κόσμο
 - 2.1.2 Λόγοι μετανάστευσης
 - 2.1.3 Αποτελέσματα της μετανάστευσης
 - 2.1.4 Τρόποι διαχείρισης του μεταναστευτικού
 - 2.1.5 Ορόσημα στο μεταναστευτικό ζήτημα
- 2.2 Οι θέσεις των πολιτικών κομμάτων
 - 2.2.1 Νέα Δημοκρατία
 - 2.2.2 ΣΥΡΙΖΑ
 - 2.2.3 Απόψεις των υπολοίπων κομμάτων
- 2.3 Ελληνικά ΜΜΕ και μεταναστευτικό 2015-2022
- 2.4 Δημοσκοπήσεις και κοινή γνώμη
 - 2.4.1 Δημοσκοπήσεις
 - 2.4.2 Οι απόψεις της ελληνικής κοινής γνώμης

Κεφάλαιο 3: Ο λόγος των ΜΜΕ ως προς το μεταναστευτικό

- 3.1 Η έννοια της ασφάλειας (security)
- 3.2 Έννοια του ανθρωπισμού
- 3.3 ΜΜΕ - Κυβέρνηση - Κοινωνία
- 3.4 Επιρροή των μέσων ενημέρωσης στην κυβερνητική πολιτική
- 3.5 Κυβερνητική επιρροή στα ΜΜΕ
- 3.6 Αναπαραστάσεις των κυβερνητικών πολιτικών μετανάστευσης από τα μέσα ενημέρωσης
- 3.7 Ο ρόλος των μέσων ενημέρωσης στην αντίληψη του κοινού για τις κυβερνητικές πολιτικές
- 3.8 Η αλληλεπίδραση μεταξύ των μέσων ενημέρωσης, της κυβέρνησης και της

κοινής γνώμης

3.9 Ο αντίκτυπος των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και των ψηφιακών τεχνολογιών

3.10 Μελέτες περιπτώσεων: ΜΜΕ, κυβέρνηση και κοινωνία σε συγκεκριμένες μεταναστευτικές κρίσεις

Κεφάλαιο 4: Μεθοδολογία

4.1 Σημασία της έρευνας

4.1.1 Πλαίσιο της έρευνας

4.2 Επιλογή των ηλεκτρονικών μέσων

4.3 Περιγραφή του είδους της μελέτης

4.4 Σκοπός και στόχοι της έρευνας

4.5 Δείγμα

4.6 Διαδικασία

Κεφάλαιο 5: Παρουσίαση-Ανάλυση Αποτελεσμάτων

5.1 Παρουσίαση των αποτελεσμάτων

5.2 Ανάλυση Αποτελεσμάτων

Κεφάλαιο 6 Συζήτηση-Συμπεράσματα

6.1 Συζήτηση

6.2 Συμπεράσματα

6.3 Σύνοψη Συμπερασμάτων Έρευνας: 2016 έναντι 2022

6.4 Προτάσεις για μελλοντικές έρευνες

Βιβλιογραφία

Ευχαριστίες

Η παρούσα πτυχιακή εργασία πραγματοποιήθηκε στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας στο Τμήμα Ψηφιακών Μέσων και Επικοινωνίας κατά το έτος 2022-2023. Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε ιδιαίτερα τον καθηγητή Δρ. Πασχαλίδη Παναγιώτη για την συνεχή υποστήριξη και καθοδήγηση ώστε να έλθει εις πέρας. Θα θέλαμε επίσης να ευχαριστήσουμε τα μέλη της Τριμελούς Επιτροπής για τις ουσιαστικές επισημάνσεις τους και ειδικότερα τον Δρ. Αναστάσιο Σταυρόπουλο για την τελική καθοδήγηση και υποστήριξη.

Εισαγωγή

Η μετανάστευση είναι ένα επίμαχο ζήτημα στην Ελλάδα εδώ και πολλά χρόνια, με τη χώρα να λειτουργεί ως κύρια πύλη προς την Ευρώπη για μετανάστες και πρόσφυγες από τη Μέση Ανατολή, την Αφρική και την Ασία. Τα μέσα ενημέρωσης διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της κοινής αντίληψης για τους μετανάστες και το μεταναστευτικό ζήτημα στην Ελλάδα, με την κάλυψη και την απεικόνιση του θέματος να έχει σημαντικές επιπτώσεις στην κοινή γνώμη και πολιτική.

Στο Κεφάλαιο 1 θα εξεταστεί η αποτύπωση της μετανάστευσης στην ελληνική κοινωνία. Επίσης θα αναδειχθεί το ιστορικό πλαίσιο της μετανάστευσης στην Ελλάδα, αλλά και οι αντιλήψεις της κοινωνίας απέναντι στο ευαίσθητο αυτό θέμα. Παράλληλα παρουσιάζονται οι κυβερνητικές πολιτικές τόσο των δύο κομμάτων που είχαν την εξουσία κατά την προηγούμενη δεκαετία (ΣΥΡΙΖΑ και Νέα Δημοκρατία), αλλά και των υπολοίπων κομμάτων. Ένα ακόμη στοιχείο που είναι ιδιαίτερα σημαντικό είναι αυτό των ΜΚΟ και του ρόλου τους στο μεταναστευτικό ζήτημα καθώς και των τάσεων που διαμορφώνονται στις τοπικές κοινωνίες. Τέλος, η ανάλυση της κάλυψης του μεταναστευτικού ζητήματος από τα ελληνικά μέσα ενημέρωσης, σε αυτό το κεφάλαιο θα είναι σύντομη (θα αναλυθεί επισταμένως στο δεύτερο κεφάλαιο) στοχεύει να δώσει πληροφορίες για την εξέλιξη της στάσης της κοινής γνώμης απέναντι στη μετανάστευση στην Ελλάδα, καθώς και τις ευρύτερες κοινωνικές και πολιτικές επιπτώσεις του ρόλου των μέσων ενημέρωσης στη διαμόρφωση της κοινής αντίληψης γι' αυτό το περίπλοκο ζήτημα.

Κεφάλαιο 1: Το ζήτημα της μετανάστευσης στην ελληνική κοινωνία

Σε αυτό το κεφάλαιο γίνεται προσπάθεια να αποτυπωθεί ο τρόπος με τον οποίο κάλυψαν τα ΜΜΕ στην Ελλάδα το ζήτημα της μετανάστευσης κατά τις δύο κυβερνητικές περιόδους **2015-2019 και 2019-2023**. Μέσα από την αναζήτηση υλικού βάσει συγκεκριμένων λέξεων κλειδιών και την αναζήτηση σε συγκεκριμένες ιστοσελίδες που υποστηρίζουν κυβερνητικές πρωτοβουλίες θα αποτυπωθούν οι διαφορετικές προσεγγίσεις, του ανθρωπισμού και της ασφάλειας. Μάλιστα η αποτύπωση των αποτελεσμάτων θα γίνει συγκριτικά μέσα από έναν πίνακα στον

οποίο θα φαίνονται αναλυτικά ο αριθμός των άρθρων και η προσέγγιση που ακολουθούν.

1.1 Ιστορικό πλαίσιο της μετανάστευσης στην Ελλάδα

Το ζήτημα της μετανάστευσης στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από σημαντικές μεταβολές, οι οποίες επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από τη γεωγραφική της θέση και το πολιτικό της κλίμα. Για μεγάλο μέρος του 20ου αιώνα, η Ελλάδα ήταν κυρίως μια χώρα μετανάστευσης, με μεγάλο αριθμό Ελλήνων να μετακομίζει στο εξωτερικό (Κασίμης, 2012). Ωστόσο, η κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων στην Ανατολική Ευρώπη τη δεκαετία του 1990 οδήγησε σε σημαντική εισροή μεταναστών στην Ελλάδα, κυρίως από την Αλβανία, αλλά και από άλλες βαλκανικές χώρες (Τριανταφυλλίδου, 2009). Αυτό σηματοδότησε την έναρξη της μετατροπής της Ελλάδας σε χώρα μετανάστευσης.

Τάσεις και πολιτικές μετανάστευσης πριν από το 2015

Η ελληνική κυβέρνηση έκανε μεγάλες προσπάθειες προκειμένου να διαχειριστεί αυτή την ξαφνική εισροή, οδηγώντας σε μια σειρά από ad hoc προγράμματα ενσωμάτωσης καθ' όλη τη διάρκεια των δεκαετιών 1990 και 2000 (Maroukis, 2012). Στη δεκαετία του 2000, η Ελλάδα άρχισε επίσης να αντιμετωπίζει αύξηση της παράτυπης μετανάστευσης από την Ασία και την Αφρική, κυρίως λόγω της θέσης της στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ. Αυτό επιδεινώθηκε από την Συνθήκη του Δουβλίνου, η οποία ορίζει ότι οι αιτούντες άσυλο πρέπει να υποβάλλουν αίτηση ασύλου στην πρώτη χώρα της ΕΕ στην οποία εισέρχονται, επιβαρύνοντας δυσανάλογα τις συνοριακές χώρες όπως η Ελλάδα (Hatziprokopiou & Triandafyllidou, 2016).

Περίοδος 2015-2019

Η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ που κυβέρνησε κατά την περίοδο 2015-2019 έπρεπε να διαχειριστεί την έλευση ενός μεγάλου αριθμού προσφύγων που ήρθαν στην Ελλάδα μετά την μεγάλη κρίση και τον εμφύλιο πόλεμο στη Συρία. Ήταν η πρώτη

μεγάλη μεταναστευτική κρίση στην Ελλάδα μετά από δεκαετίες και η εν λόγω κυβέρνηση αποφάσισε να ακολουθήσει την προσέγγιση του ανθρωπισμού.

Περίοδος 2019-2023

Από την άλλη κατά την περίοδο διακυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας την περίοδο 2019-2023 επανεμφανίστηκε το μεταναστευτικό/προσφυγικό ζήτημα καθώς η Τουρκία εργαλειοποίησε το θέμα αυτό επιτρέποντας σε μεγάλο αριθμό μεταναστών να έχει διέλευση εντός της χώρας και να διευκολύνει τα κυκλώματα εμπόρων να τους προωθούν στα ελληνικά νησιά και στον Έβρο. Η κυβέρνηση αποφάσισε να ακολουθήσει μια διαφορετική προσέγγιση αυτή της ασφάλειας μη επιτρέποντας την είσοδο των μεταναστών στη χώρα και κυρίως στα νησιά.

1.2 Αντίληψη και στάση του κοινού απέναντι στη μετανάστευση

Η δημόσια αντίληψη και η στάση απέναντι στη μετανάστευση στην Ελλάδα έχουν διαμορφωθεί από μια σύνθετη αλληλεπίδραση ιστορικών, οικονομικών και κοινωνικοπολιτικών παραγόντων. Η μετάβαση της χώρας από μια κυρίως μεταναστευτική σε μεταναστευτική κοινωνία, σε συνδυασμό με τις οικονομικές προκλήσεις και τις προσφυγικές κρίσεις, επηρέασε σημαντικά την κοινή γνώμη για τη μετανάστευση.

Κατά τη διάρκεια της προσφυγικής κρίσης του 2015-2016, η κοινή γνώμη στην Ελλάδα χαρακτηρίστηκε αρχικά από σημαντικό βαθμό αλληλεγγύης και ευαισθητοποίησης προς τους πρόσφυγες και τους μετανάστες, με πολλούς Έλληνες πολίτες να προσφέρουν εθελοντικά βοήθεια (Papadopoulos et al., 2018). Ωστόσο, καθώς η κρίση συνεχιζόταν και η κυβέρνηση αγωνιζόταν να διαχειριστεί την εισροή, η κοινή γνώμη άρχισε να μετατοπίζεται. Μέχρι το 2022, η στάση απέναντι στους μετανάστες είχε σκληρύνει, με αυξανόμενες ανησυχίες για τον αντίκτυπο της μετανάστευσης στην οικονομία, τις δημόσιες υπηρεσίες και την κοινωνική συνοχή (Ευρωβαρόμετρο, 2022).

Διάφοροι παράγοντες επηρέασαν αυτές τις αλλαγές στην αντίληψη του κοινού. Οι οικονομικοί παράγοντες είναι βασικοί, με την υψηλή ανεργία και τα μέτρα λιτότητας να οδηγούν σε αυξημένο ανταγωνισμό και δυσαρέσκεια απέναντι στους

μετανάστες (Karyotis & Rüdig, 2015). Κοινωνικοπολιτικοί παράγοντες, όπως η άνοδος των ακροδεξιών πολιτικών κινημάτων και η αντιμεταναστευτική ρητορική, έχουν επίσης διαδραματίσει ρόλο (Kousis, 2020).

Τα μέσα ενημέρωσης έχουν διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης για τη μετανάστευση στην Ελλάδα. Έρευνες έχουν δείξει ότι η κάλυψη της προσφυγικής κρίσης από τα μέσα ενημέρωσης ήταν συχνά εντυπωσιακή και αρνητική, συμβάλλοντας στη δημιουργία φόβου και εχθρικής στάσης απέναντι στους μετανάστες (Georgiou & Zaborowski, 2017). Ωστόσο, τα μέσα ενημέρωσης έχουν επίσης διαδραματίσει ρόλο στην ευαισθητοποίηση του κοινού και σε μια πιο ανθρωπιστική προσέγγιση της κρίσης, με ιστορίες μεμονωμένων προσφύγων και των προσπαθειών τους να προκαλούν την υποστήριξη του κοινού (Chouliaraki, 2017).

Οι αποφάσεις των δύο κυβερνήσεων αποτυπώθηκαν τόσο στις μετρήσεις της κοινής γνώμης μέσω δημοσκοπήσεων, ενώ τα μέσα ενημέρωσης προώθησαν την εκάστοτε πολιτική μέσα από σειρά άρθρων και αναλύσεων. Έτσι από τη μία τα μέσα ενημέρωσης που ήταν φίλα προσκείμενα προς τον ΣΥΡΙΖΑ υποστήριζαν και τόνιζαν το θέμα του ανθρωπισμού, της συμπαράστασης και της αλληλοβοήθειας, το διάστημα 2015-2019. Από την άλλη μέσα ενημέρωσης που αντιτίθονταν προς αυτή την πολιτική τόνιζαν τους κινδύνους και τα ζητήματα που εγείρει ο μεγάλος πληθυσμός μεταναστών στο εσωτερικό της χώρας, αλλά ακόμη και στο κέντρο της Αθήνας. Το αντίστροφο έτεινε να αποτυπώνεται σε μέσα κατά τη διακυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας την περίοδο 2019-2023. Μερίδα των μέσων ενημέρωσης άσκησε δριμυία κριτική στους κυβερνητικούς χειρισμούς, ενώ από την άλλη μέρος των μέσων έτεινε να συμφωνεί με αυτούς πρεσβεύοντας την ομαλή λειτουργία της κοινωνίας ιδιαίτερα στις περιοχές εγκατάστασης των μεταναστών.

1.3 Κυβερνητικές πολιτικές και απαντήσεις

Η απάντηση της ελληνικής κυβέρνησης στη μετανάστευση έχει εξελιχθεί σημαντικά με την πάροδο του χρόνου, ιδίως ως απάντηση στις προσφυγικές κρίσεις του 2015-2016 και του 2023. Κατά τη διάρκεια της κρίσης του 2015-2016, η ελληνική κυβέρνηση, με την υποστήριξη της ΕΕ και των διεθνών οργανισμών, εφάρμοσε μια σειρά μέτρων με στόχο τη διαχείριση της εισροής και τη βελτίωση των

συνθηκών για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες. Σε αυτά περιλαμβάνονταν η δημιουργία νέων εγκαταστάσεων υποδοχής, η ανάπτυξη πρόσθετου προσωπικού για τη διεκπεραίωση των αιτήσεων ασύλου και η έναρξη ενός προγράμματος μετεγκατάστασης για την πιο ομοιόμορφη κατανομή των αιτούντων άσυλο σε ολόκληρη την ΕΕ (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016). Ωστόσο, τα μέτρα αυτά αντιμετωπίστηκαν με σημαντικές προκλήσεις, όπως υλικοτεχνικές δυσκολίες, αντίσταση από άλλα κράτη μέλη της ΕΕ και συνεχείς αφίξεις νέων μεταναστών και προσφύγων.

Μετά την κρίση του 2015-2016, η ελληνική κυβέρνηση εφάρμοσε μια σειρά από ολοένα και πιο περιοριστικές μεταναστευτικές πολιτικές. Η συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας το 2016 αποσκοπούσε στη μείωση της ροής μεταναστών προς την Ελλάδα, αλλά είχε επίσης ως αποτέλεσμα χιλιάδες μετανάστες και πρόσφυγες να εγκλωβιστούν στην Ελλάδα, ζώντας σε συνθήκες υπερπληθυσμού και ανθυγιεινής διαβίωσης σε καταυλισμούς στα ελληνικά νησιά (Human Rights Watch, 2020). Εν τω μεταξύ, η ελληνική κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ αντιμετώπισε επικρίσεις για τον χειρισμό της κατάστασης, συμπεριλαμβανομένων ισχυρισμών για απωθήσεις στα σύνορα και κακές συνθήκες διαβίωσης στους καταυλισμούς (Διεθνής Αμνηστία, 2020).

Ως απάντηση στην κρίση του 2022, η ελληνική κυβέρνηση συνέχισε να εφαρμόζει πιο αυστηρές μεταναστευτικές πολιτικές, συμπεριλαμβανομένων των αυξημένων συνοριακών ελέγχων κάτι που φάνηκε και από την Ετήσια έκθεση για την κατάσταση του ασύλου στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2022). Ωστόσο, προσπάθησε επίσης να βελτιώσει τις συνθήκες για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες στην Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένων των προσπαθειών για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης στους καταυλισμούς και την επιτάχυνση της διαδικασίας ασύλου (Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, 2022). Η αντίδραση της κυβέρνησης αντιμετωπίστηκε με σκληρότερες αντιδράσεις, ενώ ως αντιστάθμισμα έγιναν προσπάθειες κατευνασμού με ορισμένους να επαινούν τις προσπάθειές της να διαχειριστεί μια δύσκολη κατάσταση και άλλους να επικρίνουν την προσέγγισή της ως απάνθρωπη και κοντόφθαλμη.

1.4 Επιπτώσεις της μετανάστευσης στην ελληνική κοινωνία

Η εισροή μεταναστών και προσφύγων στην Ελλάδα είχε βαθιές επιπτώσεις στην ελληνική κοινωνία, επηρεάζοντας την οικονομία, την κοινωνική και πολιτιστική δυναμική, τις τοπικές κοινότητες και τις υποδομές. Οι οικονομικές επιπτώσεις της μετανάστευσης στην Ελλάδα είναι πολύπλοκες. Από τη μία πλευρά, οι μετανάστες και οι πρόσφυγες μπορούν να συνεισφέρουν στην οικονομία καλύπτοντας κενά στην αγορά εργασίας, ιδρύοντας επιχειρήσεις και πληρώνοντας φόρους (OECD, 2019). Από την άλλη πλευρά, η ξαφνική εισροή μεγάλου αριθμού ανθρώπων μπορεί να επιβαρύνει τις δημόσιες υπηρεσίες και υποδομές, ιδίως σε ένα πλαίσιο οικονομικής κρίσης και μέτρων λιτότητας (Karyotis & Rüdig, 2015).

Η μετανάστευση έχει επίσης σημαντικές κοινωνικές και πολιτιστικές επιπτώσεις. Η άφιξη ανθρώπων με διαφορετικό υπόβαθρο έχει συμβάλει στην πολυπολιτισμικότητα της ελληνικής κοινωνίας, αλλά έχει επίσης οδηγήσει σε κοινωνικές εντάσεις και προκλήσεις που σχετίζονται με την ενσωμάτωση (Τριανταφυλλίδου, 2018). Η άνοδος του αντιμεταναστευτικού αισθήματος και των ακροδεξιών πολιτικών κινημάτων έχει επιδεινώσει περαιτέρω αυτές τις εντάσεις (Κούσης, 2020).

Οι τοπικές κοινότητες και οι υποδομές στην Ελλάδα, ιδίως στα νησιά, έχουν πληγεί σε μεγάλο βαθμό από την εισροή μεταναστών και προσφύγων. Οι εγκαταστάσεις υποδοχής και οι τοπικές υπηρεσίες έχουν υπερφορτωθεί, με αποτέλεσμα να επικρατούν συνθήκες υπερπληθυσμού και ανθυγιεινότητας στους καταυλισμούς (Διεθνής Αμνηστία, 2016). Ωστόσο, οι τοπικές κοινότητες επέδειξαν επίσης ανθεκτικότητα και αλληλεγγύη, με πολλούς πολίτες να μεταφέρονται εκεί και να προσφέρουν για μεγάλα χρονικά διαστήματα βοήθεια ανάλογα με τον τομέα ενδιαφέροντός τους. Αυτό είχε ως επίπτωση να διαφοροποιηθεί και η κοινή γνώμη στα νησιά (Papadopoulos et al., 2018).

1.5 Ο ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ) και των διεθνών οργανισμών

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) και οι διεθνείς φορείς έχουν διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην αντιμετώπιση των μεταναστευτικών

προκλήσεων στην Ελλάδα, παρέχοντας ανθρωπιστική βοήθεια, υπερασπιζόμενοι τα δικαιώματα των μεταναστών και επηρεάζοντας την πολιτική.

Οι ΜΚΟ πρωτοστάτησαν στην αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης στην Ελλάδα. Έχουν παράσχει βασικές υπηρεσίες, όπως τρόφιμα, ιατρική περίθαλψη, νομική βοήθεια και εκπαίδευση για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες (Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, 2016). Οι ΜΚΟ συμμετείχαν επίσης σε επιχειρήσεις διάσωσης στη θάλασσα και διαδραμάτισαν βασικό ρόλο στην υπεράσπιση των δικαιωμάτων των μεταναστών και των προσφύγων τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο (Διεθνής Αμνηστία, 2016).

Διεθνείς φορείς όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και η Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) έχουν επίσης διαδραματίσει σημαντικό ρόλο. Η ΕΕ παρείχε χρηματοδότηση και υλικοτεχνική υποστήριξη στην Ελλάδα και προσπάθησε να συντονίσει μια συλλογική αντίδραση μεταξύ των κρατών μελών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016). Η Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες παρείχε ανθρωπιστική βοήθεια, παρακολούθησε τη μεταχείριση των μεταναστών και των προσφύγων και υποστήριξε αλλαγές πολιτικής σε διεθνές επίπεδο (UNHCR, 2016).

Η σχέση μεταξύ της ελληνικής κυβέρνησης και των ΜΚΟ χαρακτηρίζεται τόσο από συνεργασία όσο και από σύγκρουση. Ενώ η κυβέρνηση έχει βασιστεί στις ΜΚΟ για την παροχή βασικών υπηρεσιών, έχει επίσης ασκήσει κριτική στο ρόλο τους, κατηγορώντας ορισμένες ΜΚΟ ότι ενθαρρύνουν την παράνομη μετανάστευση (Kingsley, 2020). Έτσι όταν τήθηκε η καταγραφή τους πολλές ΜΚΟ αρνήθηκαν και αποχώρησαν. Οι ΜΚΟ, από την πλευρά τους, έχουν επικρίνει τον χειρισμό της κρίσης από την κυβέρνηση, ιδίως τη μεταχείριση των μεταναστών και των προσφύγων (Διεθνής Αμνηστία, 2020).

1.6 Τοπικές τάσεις ως προ το μεταναστευτικό

Η εξέταση των τοπικών τάσεων για τη μετανάστευση μπορεί να προσφέρει πολύτιμες γνώσεις σχετικά με τις εμπειρίες των κοινοτήτων και των ατόμων και τους τρόπους με τους οποίους οι εθνικές πολιτικές και τάσεις εφαρμόζονται σε τοπικό επίπεδο.

Η Λέσβος, αποτελεί σημαντικό σημείο εισόδου για μετανάστες και πρόσφυγες λόγω της εγγύτητάς της με την Τουρκία. Ο καταυλισμός της Μόριας του νησιού, ο οποίος είχε αρχικά σχεδιαστεί για να φιλοξενεί 3.000 άτομα, φιλοξένησε πάνω από 20.000 άτομα στο αποκορύφωμα της κρίσης, με αποτέλεσμα να επικρατούν συνθήκες υπερπληθυσμού και ανθυγιεινές συνθήκες (Διεθνής Αμνηστία, 2020). Παρά τις προκλήσεις αυτές, πολλοί κάτοικοι της περιοχής έδειξαν αλληλεγγύη προς τους μετανάστες, προσφέροντας εθελοντικά βοήθεια και υποστηρίζοντας καλύτερες συνθήκες (Papadopoulos et al., 2018).

Στην Αθήνα, ο αντίκτυπος της μετανάστευσης έγινε αισθητός με διάφορους τρόπους. Γειτονιές όπως τα Εξάρχεια έχουν γίνει κόμβοι/γκέτο για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες, καθώς και για τις ΜΚΟ και τις οργανώσεις βάσης που παρέχουν υποστήριξη (Kotronaki & Antonopoulou, 2018). Ωστόσο, η πόλη έχει επίσης βιώσει εντάσεις και συγκρούσεις, συμπεριλαμβανομένων διαδηλώσεων κατά των μεταναστών και συγκρούσεων με την αστυνομία (Κούσης, 2020).

Η σύγκριση αυτών των δύο περιπτώσιολογικών μελετών αναδεικνύει την ποικιλομορφία των τοπικών εμπειριών και αντιδράσεων στη μετανάστευση στην Ελλάδα. Ενώ τόσο η Λέσβος όσο και η Αθήνα αντιμετώπισαν σημαντικές προκλήσεις, η φύση και η κλίμακα αυτών των προκλήσεων διέφεραν, όπως και οι αντιδράσεις των τοπικών κοινοτήτων. Οι διαφορές αυτές υπογραμμίζουν τη σημασία της συνεκτίμησης των τοπικών πλαισίων και προοπτικών για την κατανόηση και την αντιμετώπιση του ζητήματος της μετανάστευσης. Από την άλλη είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι οι μετανάστες δεν επέλεξαν την Ελλάδα ως χώρα διαμονής, αλλά ως πέρασμα ώστε να φτάσουν στις χώρες της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης. Όταν οι χώρες αυτές αρνήθηκαν να δεχτούν τις επιπλέον μεταναστευτικές ροές, τότε οι άνθρωποι αυτοί επί της ουσίας εγκλωβίστηκαν σε μία χώρα που δεν επιθυμούσαν αρχικά να μείνουν. Αυτό είχε σταδιακά κι άλλες κοινωνικές και οικονομικές προεκτάσεις που έπρεπε να επιλύσουν οι κυβερνήσεις τόσο σε τοπικό, όσο και σε εθνικό κι ευρωπαϊκό πλαίσιο.

Το θέμα αν κι απασχόλησε έντονα την Ελλάδα ωστόσο δεν είναι μόνο τοπικό, καθώς κι άλλες χώρες ιδιαίτερα του Ευρωπαϊκού Νότου αντιμετωπίζουν αντίστοιχα προβλήματα. Αυτό μάλιστα αποτυπώνεται όχι μόνο στις πολιτικές που ακολουθεί κάθε κράτος, αλλά και στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης μέσα από το ρόλο των μέσων ενημέρωσης. Στην παρούσα έρευνα ωστόσο θα επικεντρωθούμε στον τρόπο

με τον οποίο τα μέσα παρουσίασαν το θέμα, καθώς και στις επιπτώσεις που είχε ο εκάστοτε τρόπος στη διαμόρφωση των πολιτικών αποφάσεων των δύο κυβερνήσεων.

1.7 Το μέλλον της μετανάστευσης στην Ελλάδα

Το μέλλον της μετανάστευσης στην Ελλάδα είναι αβέβαιο και διαμορφώνεται από μια σύνθετη αλληλεπίδραση γεωπολιτικών, οικονομικών και κοινωνικοπολιτικών παραγόντων. Οι προβλεπόμενες τάσεις δείχνουν ότι η Ελλάδα θα συνεχίσει να αποτελεί σημαντικό σημείο εισόδου μεταναστών και προσφύγων λόγω της γεωγραφικής της θέσης. Οι συνεχιζόμενες συγκρούσεις και οι οικονομικές δυσχέρειες στη Μέση Ανατολή και την Αφρική, καθώς και οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, είναι πιθανό να οδηγήσουν σε περαιτέρω μετανάστευση (UNHCR, 2020). Οι προκλήσεις θα περιλαμβάνουν τη διαχείριση αυτών των εισροών, τη διασφάλιση των δικαιωμάτων και της ευημερίας των μεταναστών και των προσφύγων και την αντιμετώπιση των κοινωνικών εντάσεων και των αντιμεταναστευτικών αισθημάτων.

Οι πιθανές αλλαγές πολιτικής και λύσεις θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν μεταρρυθμίσεις στο σύστημα ασύλου της ΕΕ για την πιο ομοιόμορφη κατανομή της ευθύνης μεταξύ των κρατών μελών, βελτιώσεις στη διαδικασία ασύλου και στις εγκαταστάσεις υποδοχής της Ελλάδας, καθώς και πρωτοβουλίες για την προώθηση της ένταξης και της κοινωνικής συνοχής (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020). Ωστόσο, τα μέτρα αυτά θα απαιτήσουν πολιτική βούληση και συνεργασία τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης θα συνεχίσουν να διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη διαμόρφωση του δημόσιου λόγου για τη μετανάστευση στην Ελλάδα. Θα είναι σημαντικό για τα μέσα ενημέρωσης να παρέχουν ακριβή και ισορροπημένη κάλυψη, να εξανθρωπίζουν τις ιστορίες των μεταναστών και των προσφύγων και να αμφισβητούν την αντιμεταναστευτική ρητορική (Georgiou & Zaborowski, 2017). Η άνοδος των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και των ψηφιακών τεχνολογιών προσφέρει επίσης νέες ευκαιρίες για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες να αφηγηθούν τις δικές τους ιστορίες και να αμφισβητήσουν τα αρνητικά στερεότυπα.

Κεφάλαιο 2: Ελληνικά ΜΜΕ και μετανάστευση

Η μετανάστευση είναι ένα επίμαχο ζήτημα στην Ελλάδα καθώς υπάρχουν σημαντικά διαφορετικές απόψεις εντός του πληθυσμού σχετικά με το φαινόμενο αυτό καθαυτό, αλλά και σχετικά με τους τρόπους αντιμετώπισής του. Εδώ και πολλά χρόνια τα μέσα ενημέρωσης καθώς και τα ηλεκτρονικά μέσα (και μέσα κοινωνικής δικτύωσης) διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης για τους μετανάστες και το μεταναστευτικό ζήτημα εν γένει. Αυτό το κεφάλαιο θα διερευνήσει την κάλυψη βασικών σημείων στο μεταναστευτικό ζήτημα, όπως το ιστορικό πλαίσιο καθώς και το ζήτημα της μετανάστευσης, εξετάζοντάς το από διαφορετικές οπτικές. Επίσης θα αναδειχθούν και θα αναλυθούν οι λόγοι της μετανάστευσης, αλλά και τα αποτελέσματα ποικίλων μεταναστευτικών πολιτικών. Παράλληλα παρουσιάζεται το μεταναστευτικό ζήτημα στα ελληνικά μέσα, εξετάζοντας τις απόψεις των πολιτών την κοινή γνώμη, καθώς και τις θέσεις των πολιτικών κομμάτων .

Το κεφάλαιο θα εξετάσει επίσης δημοσκοπήσεις και έρευνες που έγιναν για το θέμα της μετανάστευσης στην Ελλάδα, προκειμένου να δοθεί μια ολοκληρωμένη κατανόηση των απόψεων της ελληνικής κοινωνίας. Επίσης θα αποτυπωθεί ο τρόπος με τον οποίο τα ΜΜΕ επηρεάζουν αυτές τις απόψεις. Στο κεφάλαιο αυτό θα αναλυθεί επίσης ο ρόλος των μέσων ενημέρωσης στη διαμόρφωση του πολιτικού λόγου γύρω από τη μετανάστευση στην Ελλάδα και πώς αντικατοπτρίζεται τη θέση της εκάστοτε ελληνικής κυβέρνησης στο θέμα. Τέλος, το κεφάλαιο θα εξετάσει την τρέχουσα κατάσταση το 2022 και πώς συγκρίνεται με το παρελθόν.

2.1 Ιστορικό πλαίσιο

2.1.1 Το ζήτημα της μετανάστευσης ανά τον κόσμο

Η μετανάστευση αποτελεί εδώ και αιώνες έναν τρόπο με τον οποίο άνθρωποι φεύγουν ή εξαναγκάζονται να φύγουν από τον τόπο τους σε αναζήτηση μιας νέας πατρίδας με νέες προοπτικές. Τις τελευταίες δεκαετίες το μεταναστευτικό έχει αποκτήσει έναν πιο πολύπλοκο χαρακτήρα και συχνά εργαλειοποιείται εις βάρος των ανθρώπων προκειμένου να εξυπηρετηθούν διαφορετικά συμφέροντα όπως αυτά των

οργανωμένων κυκλωμάτων λαθρομεταναστών, αλλά και χωρών που εργαλειοποιούν την ανθρώπινη ανάγκη για ένα καλύτερο μέλλον ως μέτρο πίεσης άλλων χωρών, όπως χαρακτηριστικά κάνει η Τουρκία (Γερμενή & Παληογιάννη, 2016). Όσον αφορά το παγκόσμιο πλαίσιο της μετανάστευσης, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ο αριθμός των ατόμων που εκτοπίζονται επί του παρόντος ή ζητούν άσυλο βρίσκεται στο υψηλότερο επίπεδο όλων των εποχών. Σύμφωνα με την Έπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR), στο τέλος του 2019 υπήρχαν 26 εκατομμύρια πρόσφυγες, 44 εκατομμύρια εσωτερικά εκτοπισμένοι και 4,2 εκατομμύρια αιτούντες άσυλο παγκοσμίως.

Οι χώρες που πλήττονται περισσότερο από αυτό το ζήτημα είναι συνήθως αυτές που βιώνουν συγκρούσεις ή διώξεις, καθώς και εκείνες που βρίσκονται σε περιοχές με υψηλά επίπεδα φτώχειας ή περιβαλλοντικής υποβάθμισης. Για παράδειγμα, η Συρία, το Αφγανιστάν, το Νότιο Σουδάν, η Μιανμάρ και η Σομαλία συγκαταλέγονται στις κορυφαίες χώρες προέλευσης για τους πρόσφυγες. Επιπλέον, πολλοί άνθρωποι φεύγουν επίσης από τη Βενεζουέλα, την Ερυθραία και την Υεμένη λόγω πολιτικής αστάθειας και οικονομικής κρίσης (Eastman, 2022).

Όσον αφορά τις χώρες που φιλοξενούν τον μεγαλύτερο αριθμό προσφύγων, η Τουρκία, το Πακιστάν, η Ουγκάντα, το Σουδάν και η Γερμανία συγκαταλέγονται στις κορυφαίες χώρες. Ωστόσο, αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι πολλές χώρες που παραδοσιακά δεν θεωρούνται χώρες «υποδοχής», όπως το Μπαγκλαντές και ο Εκουαδόρ, αντιμετωπίζουν επίσης μεγάλο αριθμό προσφύγων και μεταναστών. Ορισμένες από τις παραπάνω χώρες έχουν τόσο μεγάλο αριθμό προσφύγων καθώς αποτελούν ένα κοντινό “ασφαλές” καταφύγιο, μακριά από τις πολεμικές συγκρούσεις ή την οικονομική ανέχεια. Από την άλλη χώρες όπως η Γερμανία, η Σουηδία, αλλά και οι ΗΠΑ αποτελούν χώρες στις οποίες στοχεύουν να εγκατασταθούν οι πρόσφυγες με τις υπόλοιπες να αποτελούν απλώς τις ενδιάμεσες (Hutter & Kriesi, 2022).

Επιπλέον, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η πανδημία COVID-19 είχε σημαντικό αντίκτυπο στο παγκόσμιο πλαίσιο της μετανάστευσης. Η πανδημία οδήγησε σε επιβράδυνση της νόμιμης μετανάστευσης και αύξηση της παράτυπης μετανάστευσης, καθώς και σε απότομη μείωση της επανεγκατάστασης προσφύγων. Επιπλέον, η πανδημία έχει επίσης οδηγήσει σε αύξηση της ξενοφοβίας και των διακρίσεων κατά των μεταναστών και των μειονοτήτων σε πολλές χώρες σε όλο τον κόσμο. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω φαίνεται ότι υπάρχει σημαντική αύξηση στα

κόμματα της ακροδεξιάς, κάτι που επιφέρει σημαντικές αλλαγές και ανακατατάξεις στο ευρύτερο πολιτικό σκηνικό πολλών χωρών (Γεωργίου, 2022). Συνολικά, το παγκόσμιο πλαίσιο της μετανάστευσης είναι περίπλοκο και πολύπλευρο, και είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψη οι πολλοί διαφορετικοί παράγοντες που οδηγούν τους ανθρώπους να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους, καθώς και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν στις χώρες υποδοχής τους.

2.1.2 Λόγοι μετανάστευσης

Υπάρχουν διάφοροι λόγοι για τους οποίους οι άνθρωποι επιλέγουν να μεταναστεύσουν. Ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες είναι οι οικονομικές ευκαιρίες ή δυσκολίες. Πολλοί άνθρωποι μεταναστεύουν αναζητώντας καλύτερες προοπτικές εργασίας και υψηλότερους μισθούς. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει άτομα που μετακινούνται από αγροτικές σε αστικές περιοχές εντός της χώρας τους, καθώς και άτομα που μετακινούνται σε άλλη χώρα. Για παράδειγμα, άτομα από χώρες με υψηλά ποσοστά ανεργίας μπορούν να επιλέξουν να μεταναστεύσουν σε χώρες με χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας προκειμένου να βρουν εργασία. Επιπλέον, άτομα από χώρες χαμηλού εισοδήματος μπορούν να επιλέξουν να μεταναστεύσουν σε χώρες υψηλού εισοδήματος προκειμένου να βελτιώσουν την οικονομική τους κατάσταση (Eberl et al., 2018).

Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας είναι η πολιτική αστάθεια ή η δίωξη. Οι άνθρωποι μπορούν να επιλέξουν να μεταναστεύσουν για να ξεφύγουν από τον πόλεμο, τη βία ή τη δίωξη στη χώρα τους. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει άτομα που φεύγουν από συγκρούσεις ή εμφύλιους πολέμους, καθώς και άτομα που στοχοποιούνται λόγω της φυλής, της θρησκείας ή των πολιτικών τους πεποιθήσεων. Για παράδειγμα, πολίτες από τη Συρία, το Αφγανιστάν, το Νότιο Σουδάν, τη Μιανμάρ και τη Σομαλία συγκαταλέγονται στις κορυφαίες χώρες προέλευσης των προσφύγων λόγω των συνεχιζόμενων συγκρούσεων και διώξεων στις χώρες καταγωγής τους (Mayda et al., 2022).

Ένας άλλος σημαντικός λόγος είναι οι περιβαλλοντικοί παράγοντες. Η κλιματική αλλαγή, οι φυσικές καταστροφές και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος μπορούν επίσης να αναγκάσουν τους ανθρώπους να μεταναστεύσουν. Για παράδειγμα, οι άνθρωποι που ζουν σε χαμηλές παράκτιες περιοχές, ορεινές περιοχές

ή περιοχές επιρρεπείς σε πλημμύρες ή ξηρασία μπορεί να αναγκαστούν να μεταναστεύσουν λόγω της ανόδου της στάθμης της θάλασσας, των κατολισθήσεων και της έλλειψης νερού που προκαλούνται από την υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Επιπλέον, οι άνθρωποι που ζουν σε περιοχές που πλήττονται από ερημοποίηση ή αποψίλωση των δασών μπορεί επίσης να αναγκαστούν να μεταναστεύσουν.

Αξίζει να σημειωθεί ότι συχνά, αυτοί οι παράγοντες είναι αλληλένδετοι και η μετανάστευση καθοδηγείται από έναν συνδυασμό παραγόντων. Για παράδειγμα, η πολιτική αστάθεια μπορεί να είναι αποτέλεσμα οικονομικής ανισότητας και η κλιματική αλλαγή μπορεί να επιδεινώσει τις πολιτικές συγκρούσεις και τις διώξεις. Συνολικά, οι λόγοι για τους οποίους οι άνθρωποι επιλέγουν να μεταναστεύσουν είναι περίπλοκοι και είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψη οι πολλοί διαφορετικοί παράγοντες που οδηγούν τους ανθρώπους να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους. Αυτό σημαίνει ότι και οι πολιτικές που ακολουθούνται από τα κράτη υποδοχής πρέπει να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τους παραπάνω παράγοντες (Mayda et al., 2022).

2.1.3 Αποτελέσματα της μετανάστευσης

Ο αντίκτυπος της μετανάστευσης στις χώρες υποδοχής μπορεί να είναι θετικός και αρνητικός. Ένα από τα πιο συχνά αναφερόμενα θετικά αποτελέσματα είναι ο οικονομικός αντίκτυπος. Οι μετανάστες μπορούν να δώσουν ώθηση στην οικονομία καλύπτοντας τις ελλείψεις εργατικού δυναμικού και δημιουργώντας θέσεις εργασίας. Τείνουν επίσης να πληρώνουν περισσότερους φόρους από ό,τι λαμβάνουν σε παροχές, γεγονός που μπορεί να βοηθήσει στην υποστήριξη των δημόσιων υπηρεσιών (Foged & Peri, 2016). Όσον αφορά τον κοινωνικό αντίκτυπο, οι μετανάστες μπορούν να φέρουν ποικιλομορφία και πολιτιστικό πλούτο στις χώρες υποδοχής. Μπορούν επίσης να καλύψουν τα κενά στο εργατικό δυναμικό και να βοηθήσουν στην υποστήριξη του γηράσκοντος πληθυσμού. Επιπλέον, οι μετανάστες μπορούν επίσης να βοηθήσουν στην αναζωογόνηση των κοινοτήτων που παρακμάζουν.

Ωστόσο, η μετανάστευση μπορεί επίσης να έχει αρνητικές επιπτώσεις στις χώρες υποδοχής. Μία από τις πιο συχνά αναφερόμενες αρνητικές επιπτώσεις είναι ο οικονομικός αντίκτυπος. Πολλοί ερευνητές και διεθνολόγοι υποστηρίζουν ότι οι μετανάστες μπορούν να αφαιρέσουν θέσεις εργασίας από τους γηγενείς πολίτες και

να μειώσουν τους μισθούς. Επιπλέον, οι μετανάστες μπορούν να ασκήσουν πίεση στις δημόσιες υπηρεσίες, όπως η υγειονομική περίθαλψη και η εκπαίδευση (Eastman, 2022). Όσον αφορά τον κοινωνικό αντίκτυπο, η μετανάστευση μπορεί επίσης να οδηγήσει σε πολιτιστικές εντάσεις και κοινωνικές συγκρούσεις. Αυτό μπορεί να ισχύει ιδιαίτερα όταν υπάρχει μεγάλος αριθμός μεταναστών σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα. Επιπλέον, η μετανάστευση μπορεί επίσης να οδηγήσει σε συσσώρευση πληθυσμού σε μια περιοχή με αποτέλεσμα να εμφανιστούν ελλείψεις κατοικιών και αύξηση του κόστους στέγασης.

Πολιτικά, η μετανάστευση μπορεί επίσης να έχει θετικές και αρνητικές επιπτώσεις. Από τη μια πλευρά, μπορεί να βοηθήσει στην αύξηση της πολιτικής συμμετοχής και εκπροσώπησης των μεταναστών και των μειονοτήτων. Από την άλλη πλευρά, μπορεί επίσης να οδηγήσει σε αυξημένη πόλωση και άνοδο του αντιμεταναστευτικού αισθήματος. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι ο αντίκτυπος της μετανάστευσης μπορεί να ποικίλλει σημαντικά ανάλογα με το συγκεκριμένο πλαίσιο και τις πολιτικές που εφαρμόζονται (Czaika et al., 2013). Για παράδειγμα, μια χώρα με ένα καλά διαχειριζόμενο και δίκαιο σύστημα μετανάστευσης θα έχει διαφορετικό αντίκτυπο από μια χώρα με κακή διαχείριση και άδικο σύστημα μετανάστευσης. Επίσης είναι σημαντικός και ο τρόπος που η εκάστοτε κυβέρνηση καταφέρνει να μεταδώσει την πολιτική που ακολουθεί στους πολίτες και να έχει τη στήριξή τους. Σε αντίθετες περιπτώσεις εμφανίζονται (όπως θα αναλυθούν και παρακάτω) δείγματα ακραίας πόλωσης με επιζήμια για την κοινωνία αποτελέσματα.

2.1.4 Τρόποι διαχείρισης του μεταναστευτικού

Οι πολιτικές και οι στάσεις απέναντι στη μετανάστευση μπορεί να διαφέρουν πολύ μεταξύ των χωρών. Ορισμένες χώρες έχουν πιο περιοριστικές πολιτικές και συμπεριφορές, ενώ άλλες έχουν πιο φιλελεύθερες πολιτικές. Αυτό δείχνει ότι υπάρχουν πολλοί τρόποι με τους οποίους μπορεί να αντιμετωπιστεί το σύνθετο αυτό ζήτημα. Επίσης, οι επιπτώσεις της κάθε πολιτικής επιλογής μπορεί να διαφέρουν σημαντικά, καθώς πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και η κοινή γνώμη, η κουλτούρα και οι αρχές της κάθε χώρας.

Χώρες με πιο σκληρές κι άκαμπτες πολιτικές και στάσεις απέναντι στη μετανάστευση τείνουν να περιορίζουν τον αριθμό των μεταναστών που επιτρέπεται

να εισέλθουν στη χώρα και μπορεί επίσης να έχουν αυστηρότερες απαιτήσεις για την απόκτηση υπηκοότητας ή μόνιμης διαμονής. Για παράδειγμα, οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν μια σχετικά περιοριστική πολιτική έναντι της μετανάστευσης, με μια πολύπλοκη και συχνά χρονοβόρα διαδικασία για την απόκτηση υπηκοότητας ή μόνιμης διαμονής. Επιπλέον, τα τελευταία χρόνια, η κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών έχει εφαρμόσει πολιτικές όπως η πολιτική «μηδενικής ανοχής» και η «ταξιδιωτική απαγόρευση» που στοχεύουν στον περιορισμό του αριθμού των μεταναστών που εισέρχονται στη χώρα (Pham & Van, 2019). Άλλες χώρες, όπως ο Καναδάς και η Αυστραλία, έχουν ένα σύστημα επιλογής μεταναστών που βασίζεται σε αξιολόγηση των υποψηφίων, το οποίο δίνει προτεραιότητα σε όσους έχουν συγκεκριμένες δεξιότητες και προσόντα. Αυτές οι χώρες έχουν επίσης σχετικά αυστηρές απαιτήσεις για την απόκτηση υπηκοότητας ή μόνιμης διαμονής.

Από την άλλη πλευρά, οι χώρες με πιο φιλελεύθερες πολιτικές και συμπεριφορές απέναντι στη μετανάστευση τείνουν να είναι πιο φιλόξενες προς τους μετανάστες και μπορεί να έχουν πιο επιεικές απαιτήσεις για την απόκτηση υπηκοότητας ή μόνιμης διαμονής. Για παράδειγμα, χώρες όπως η Γερμανία και η Σουηδία έχουν σχετικά φιλελεύθερες πολιτικές και στάσεις απέναντι στη μετανάστευση και έχουν δεχθεί μεγάλο αριθμό προσφύγων τα τελευταία χρόνια. Βέβαια τα τελευταία χρόνια (2022-2023) κι αυτές οι χώρες φαίνεται ότι αλλάζουν την πολιτική τους ως προς την παροχή ασύλου στους μετανάστες, μειώνοντας τον αριθμό τους. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της Σουηδίας: Προϋπόθεση για την επιτυχημένη ενσωμάτωση είναι οι άνθρωποι που θέλουν να ζήσουν στη Σουηδία να τηρούν τους βασικούς κανόνες και να ζουν έντιμα», είπε η υπουργός Μετανάστευσης, Μαρία Μάλμερ Στένεργκαρντ, σε συνέντευξη Τύπου που παραχώρησε μαζί με τους Δημοκράτες της Σουηδίας (SD), το ακροδεξιό κόμμα που στηρίζει την κυβέρνηση. Η κυβέρνηση θα εξετάσει τη σουηδική νομοθεσία για να διαπιστώσει αν είναι δυνατόν να επικαλεστεί συγκεκριμένους λόγους για να ανακαλεί τις άδειες παραμονής, είπε η υπουργός Ισότητας, Παουλίνα Μπράντμπεργκ (συνέντευξη τύπου, Νοέμβριος 2023).

Αξίζει να σημειωθεί ότι ακόμη και εντός των χωρών, οι πολιτικές και οι στάσεις απέναντι στη μετανάστευση μπορεί να διαφέρουν. Για παράδειγμα, ορισμένες πολιτείες ή περιοχές σε μια χώρα μπορεί να έχουν πιο περιοριστικές πολιτικές ή συμπεριφορές, ενώ άλλες μπορεί να έχουν πιο φιλελεύθερες. Φαίνεται

δηλαδή ότι καθώς ο πληθυσμός δεν είναι συμπαγής ως προς τις απόψεις και τις αντιλήψεις γύρω από το μεταναστευτικό ζήτημα, τείνουν να διαμορφώνονται διαφορετικοί πόλοι (Σαχινλή, 2021). Έτσι υπάρχει και σημαντική διαφοροποίηση ως προς τον τρόπο αντιμετώπισης του φαινομένου από τις πολιτικές δυνάμεις του κάθε τόπου. Συνολικά, οι πολιτικές και οι στάσεις απέναντι στη μετανάστευση μπορεί να διαφέρουν πολύ μεταξύ των χωρών και είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη το συγκεκριμένο πλαίσιο και οι πολλοί διαφορετικοί παράγοντες που εμπλέκονται.

2.1.5 Ορόσημα στο μεταναστευτικό ζήτημα

Από τα μέσα του 20ου αιώνα έγιναν σημαντικές προσπάθειες για να υποστηριχθούν τα δικαιώματα των μεταναστών. Ορισμένα από τα ορόσημα είναι τα εξής:

- 1948: Υιοθετείται η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος αναζήτησης ασύλου από διώξεις.
- 1951: Έγκριση της Σύμβασης για τους Πρόσφυγες, η οποία περιγράφει τα δικαιώματα που παρέχονται στους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο.
- 1967: Έγκριση του Πρωτοκόλλου σχετικά με το Καθεστώς των Προσφύγων, το οποίο διευρύνει τον ορισμό των προσφύγων και επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης για τους Πρόσφυγες σε όλους τους πρόσφυγες, ανεξάρτητα από τη χώρα καταγωγής τους.
- 1989: Έγκριση της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η οποία περιγράφει τα δικαιώματα των παιδιών, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών προσφύγων και μεταναστών.
- 2015: Η Ευρωπαϊκή Ένωση βιώνει μια μεγάλη μεταναστευτική κρίση, με περισσότερους από ένα εκατομμύριο μετανάστες και πρόσφυγες να φτάνουν στην Ευρώπη μέσω της Μεσογείου.
- 2016: Υπογράφεται η Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας, η οποία επιδιώκει τον έλεγχο της ροής μεταναστών και προσφύγων από την Τουρκία προς την Ευρώπη.
- 2018: Οι Ηνωμένες Πολιτείες εφαρμόζουν μια πολιτική «μηδενικής ανοχής» απέναντι στη μετανάστευση χωρίς έγγραφα, που οδηγεί σε εκτεταμένους οικογενειακούς χωρισμούς και διεθνή κατακραυγή.

- 2020: Η πανδημία COVID-19 οδηγεί στην εφαρμογή αυστηρών συνοριακών ελέγχων και ταξιδιωτικών περιορισμών, επηρεάζοντας τις μετακινήσεις προσφύγων και μεταναστών παγκοσμίως.
- 2021: Η επαναφορά των Ταλιμπάν στο Αφγανιστάν οδηγεί σε ένα κύμα Αφγανών που αναζητούν καταφύγιο και άσυλο σε γειτονικές χώρες και όχι μόνο.

Στην παρούσα εργασία σημαντικό είναι το θέμα που αφορά στους πρόσφυγες που προσπαθούν να εισέλθουν στην Ελλάδα κατά την δεύτερη δεκαετία του 21ου αιώνα. Στο όλο πλαίσιο σημείο κλειδί παίζει η συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας. Παρακάτω περιγράφεται αναλυτικά η συμφωνία αυτή και τα κύρια σημεία της, ώστε να μπορέσει να διαμορφωθεί μια πλήρης εικόνα σχετικά με τις διάφορες πλευρές του ζητήματος (Wiesbrock, 2011).

Συμφωνία ΕΕ- Τουρκίας 2016

Η Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας, γνωστή και ως Δήλωση ΕΕ-Τουρκίας (<https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/>), ήταν μια συμφωνία που επιτεύχθηκε τον Μάρτιο του 2016 μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και της Τουρκίας για την αντιμετώπιση της μεταναστευτικής κρίσης στην Ευρώπη (Ugur, 2019). Η συμφωνία είχε στόχο να ανακόψει τη ροή προσφύγων και μεταναστών που διασχίζουν το Αιγαίο για να εισέλθουν στην Ευρώπη, με αντάλλαγμα μια σειρά κινήτρων για την Τουρκία. Παρακάτω παρουσιάζονται τα κύρια σημεία της συμφωνίας (Casaglia & Pacciardi, 2022):

- Επιστροφή «παράτυπων μεταναστών»: Βάσει της συμφωνίας, όλοι οι «παράτυποι μετανάστες» που έφτασαν στα ελληνικά νησιά από την Τουρκία από τις 20 Μαρτίου 2016, θα επιστρέφονταν στην Τουρκία. Για κάθε Σύριο που επιστρέφει στην Τουρκία, η ΕΕ θα επανεγκαθιστά έναν Σύριο από την Τουρκία σε ένα κράτος μέλος.
- Απελευθέρωση βίζας: Η Τουρκία συμφώνησε να πάρει πίσω όλους τους μετανάστες που φτάνουν στα ελληνικά νησιά και σε αντάλλαγμα, η ΕΕ συμφώνησε να επιταχύνει τη διαδικασία απελευθέρωσης βίζας για τους Τούρκους πολίτες, επιτρέποντάς τους να ταξιδέψουν στην Ευρώπη χωρίς βίζα έως τα τέλη Ιουνίου 2016.

- Οικονομική βοήθεια: Η ΕΕ συμφώνησε να παράσχει στην Τουρκία οικονομική βοήθεια ύψους 3 δισεκατομμυρίων ευρώ για τη στήριξη των προσφύγων στην Τουρκία και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των Σύρων προσφύγων στη χώρα.
- Ανανέωση των ενταξιακών συνομιλιών: Η ΕΕ συμφώνησε να ενεργοποιήσει εκ νέου τις ενταξιακές συνομιλίες με την Τουρκία, συμπεριλαμβανομένου του ανοίγματος νέων κεφαλαίων στις διαπραγματεύσεις.
- Συνεργασία για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας: Η ΕΕ και η Τουρκία συμφώνησαν να εντείνουν τη συνεργασία για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, συμπεριλαμβανομένης της ανταλλαγής πληροφοριών και της επιστροφής ξένων μαχητών στην Τουρκία (Norman, 2020).

Η Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας θεωρήθηκε ως ένας τρόπος για να μειωθεί ο αριθμός των προσφύγων και μεταναστών που φτάνουν στην Ευρώπη και να βοηθήσει στη διαχείριση της μεταναστευτικής κρίσης. Ωστόσο, έχει επίσης επικριθεί έντονα εφόσον υπάρχουν βάσιμες ανησυχίες σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς θεωρείται ένας τρόπος για την εργαλειοποίηση του προβλήματος της μετανάστευσης από την Τουρκία. Επίσης κριτική ασκείται σχετικά με την μη αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών της μετανάστευσης (Majcher et al., 2020).

Στην πράξη, η συμφωνία είχε μικτά αποτελέσματα. Ο αριθμός των αφίξεων όσον αφορά στο Αιγαίο μειώθηκε σημαντικά μετά την έναρξη ισχύος της συμφωνίας, αλλά οι επιστροφές μεταναστών και προσφύγων στην Τουρκία ήταν αργές και δεν είχαν εφαρμοστεί πλήρως για μεγάλο χρονικό διάστημα. Επιπλέον, η διαδικασία απελευθέρωσης της βίζα ΕΕ-Τουρκίας δεν ολοκληρώθηκε ποτέ πλήρως και η οικονομική βοήθεια της ΕΕ προς την Τουρκία άργησε να υλοποιηθεί (Μπούμπουλας, 2022).

2.2 Οι θέσεις των πολιτικών κομμάτων

2.2.1 Νέα Δημοκρατία

Η Νέα Δημοκρατία (ΝΔ) ανέλαβε την εξουσία το 2019. Οι απόψεις του κόμματος για το μεταναστευτικό μπορούν να χαρακτηριστούν πιο περιοριστικές από

αυτές του προκατόχου του, του Σύριζα. Η ΝΔ έχει υπογραμμίσει την ανάγκη για αυστηρότερα μέτρα συνοριακού ελέγχου για την αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης και έχει υποστηρίξει την ενίσχυση της συνεργασίας με τις γειτονικές χώρες για την αποτροπή της ροής μεταναστών στην Ελλάδα.

Η ΝΔ έχει επίσης εκφράσει τη δέσμευσή της για εφαρμογή πολιτικών που διευκολύνουν την ένταξη των μεταναστών που βρίσκονται ήδη στην Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένων μέτρων για την παροχή γλωσσικής και επαγγελματικής κατάρτισης. Ωστόσο, το κόμμα έχει επικριθεί για ορισμένες από τις πιο αμφιλεγόμενες πολιτικές του, όπως η απόφαση να αναστείλει την επεξεργασία των αιτήσεων ασύλου για ένα μήνα το 2020. Σε αυτό το σημείο όμως πρέπει να σημειωθεί ότι η απόφαση αυτή της ελληνικής κυβέρνησης συνέπεσε με την αυξημένη κι άνευ προηγουμένου τουρκική προκλητικότητα και την κλιμάκωση που έγινε την Αύγουστο του 2020. Έτσι φαίνεται ότι λειτούργησε σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο που απαιτούσε διαφορετικές αποφάσεις απέναντι σε μια σχεδιασμένη στρατηγική άσκησης πίεσης με υβριδικό τρόπο.

Πιο συγκεκριμένα οι απόψεις όπως έχουν διαμορφωθεί από το επίσημο κόμμα είναι οι εξής:

“Μία πατρίδα ασφαλή, με το βλέμμα στο μέλλον. Ωστε, ενώ τα εθνικά σύνορα θα στέκουν απόρθητα, η Ελλάδα να δυναμώνει τη φωνή της έξω από αυτά. Σε μία καθημερινότητα που θα γίνεται όλο και πιο εύκολη και πιο «πράσινη». (πρόγραμμα [Νέας Δημοκρατίας](#), 2019).

Για το σκοπό αυτό:

- Σκοπεύει να χρησιμοποιήσει νέες τεχνολογίες και μέσα έτσι ώστε να μπορέσει να διαφυλάξει με επιτυχία τα σύνορα τόσο σε στεριά όσο και σε θάλασσα. Επίσης τα παραπάνω θα γίνουν σε συνεργασία με την Ε.Ε.
- Το πρόγραμμα έχει ως κεντρικό άξονα να δημιουργηθούν σε άμεσο χρόνο κλειστά κέντρα στα οποία θα διαμένουν οι πρόσφυγες και οι παράτυποι μετανάστες έως ότου θα μπορέσουν να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες ασύλου.
- Στόχος του προγράμματος είναι να υπάρχει όσο το δυνατόν καλύτερη διαχείριση των ευρωπαϊκών πόρων αλλά και μεγαλύτερη διαφάνεια ως προς την αξιοποίησή τους ιδιαίτερα σχετικά με τον τομέα διαμονής των μεταναστών.

- Οι τοπικές κοινωνίες αναμένεται να έχουν μεγαλύτερο και πιο καίριο ρόλο όσον αφορά στις διαδικασίες ελέγχου των ευρωπαϊκών πόρων.
- Μέσω του προγράμματος θα υπάρξουν πιο εντατικές διαδικασίες σχετικά με τον έλεγχο των απαραίτητων εγγράφων ώστε να ολοκληρώνονται σε συντομότερο χρονικό διάστημα οι διαδικασίες από τα αρμόδια όργανα.
- Οι ευάλωτες ομάδες ανθρώπων όπως είναι τα παιδιά και οι γυναίκες θα προστατεύονται πιο αποτελεσματικά καθώς δεν θα υποχρεούνται να διαμένουν στα κλειστά κέντρα αλλά θα διατίθεται γι' αυτούς άλλες δομές εγγύτερα των οικισμών.
- Τα παιδιά θα έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθούν το σχολικό πρόγραμμα ανάλογα με την ηλικία τους και το επίπεδό τους στη γλώσσα στις εκπαιδευτικές δομές της εκάστοτε κοινωνίας. Με αυτό τον τρόπο θα μπορούν να έχουν ένα εκπαιδευτικό επίπεδο όσο διαμένουν στη χώρα.
- Για το σκοπό αυτό επιδιώκουμε την άμεση εξασφάλιση των αντίστοιχων κονδυλίων από την Ευρωπαϊκή Ένωση”.

2.2.2 ΣΥΡΙΖΑ

Κατά τη διάρκεια της εξουσίας τους (2015-2019), ο ΣΥΡΙΖΑ εφάρμοσε πολιτικές με στόχο τη διευκόλυνση της ένταξης μεταναστών και προσφύγων στην ελληνική κοινωνία. Αντιτάχθηκε επίσης στη χρήση κέντρων κράτησης για μετανάστες και υποστήριξαν την κατάργηση της συμφωνίας ΕΕ-Τουρκίας, την οποία θεώρησε ως ξεκάθαρη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο ΣΥΡΙΖΑ υποστήριξε την ιδέα μιας ευρωπαϊκής λύσης στη μεταναστευτική κρίση και επέκρινε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ για την αποτυχία τους να πάρουν το μερίδιο προσφύγων που τους αναλογεί. Υποστήριξαν επίσης τη δημιουργία νόμιμων οδών για τη μετανάστευση, όπως η οικογενειακή επανένωση και η εργατική μετανάστευση. Από την άλλη πρέπει να επισημανθεί ότι επί της κυβερνητικής του θητείας δημιουργήθηκε ο καταυλισμός της Μόρια που αποτέλεσε μια από τις πιο μαύρες σελίδες όσον αφορά στον τρόπο και τις συνθήκες διαβίωσης των μεταναστών στη χώρα μας, αλλά και σε ευρωπαϊκό έδαφος. Ο αριθμός τους έφτασε σε επίπεδα ρεκόρ ενώ παράλληλα οι συνθήκες διαβίωσης. “Κατασκευάστηκε το 2010 με στόχο να φιλοξενεί 2.330 ανθρώπους, ωστόσο οι διαρκώς αυξανόμενες ροές προσφύγων και μεταναστών από

το 2015 κι έπειτα, οδήγησαν στο ασφυκτικό γέμισμα του ΚΥΤ (κέντρο υποδοχής και ταυτοποίησης). Ενδεικτικά, το 2018 πάνω από 8.300 πρόσφυγες και μετανάστες βρίσκονταν στο πρώην στρατόπεδο, διαμένοντας σε ετοιμόρροπες σκηνές και δημιουργώντας διεθνή κατακραυγή για τις συνθήκες διαβίωσης” (Εθνος, 2020)

“Η Πολιτική Απόφαση του 2ου Συνεδρίου τον Οκτώβρη του 2016 αποτέλεσε ένα ορόσημο όσον αφορά στον τρόπο με τον οποίο ο ΣΥΡΙΖΑ θα κατέβαινε στις εκλογές έτσι ώστε να προσπαθήσει να διατηρηθεί στην εξουσία. Ένα μεγάλο μέρος του προγράμματός του αφορούσε το θέμα της μετανάστευσης το οποίο είχε τεθεί στο επίκεντρο του πολιτικού λόγου κατά την προηγούμενη τετραετία. Πιο συγκεκριμένα στο πρόγραμμα γίνεται αναφορά ότι οι συνθήκες που επικρατούν σε χώρες με τις οποίες γειτονεύει άμεσα ή έμμεσα η Ελλάδα αντιμετωπίζουν μια σειρά από κοινωνικές και οικονομικές δυσκολίες οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα να γιγαντώνεται το ζήτημα της μετανάστευσης. Ως εκ τούτου η Ελλάδα αλλά και ο ελληνικός λαός πρέπει να παίξει έναν νέο καταλυτικό ρόλο όσον αφορά στην ένδειξη αλληλεγγύης και ανθρωπιάς όσον αφορά στο συγκεκριμένο πρόβλημα.

Από την άλλη στο πρόγραμμα του ΣΥΡΙΖΑ κεντρικό ρόλο παίζει ο τρόπος με τον οποίο η ΕΕ θα μπορέσει να ανταπεξέλθει στις νέες απαιτήσεις και στον τρόπο θα αντιμετωπίσει συνολικά το πρόβλημα της μετανάστευσης. Έτσι το κόμμα αναμένεται να αναλάβει πρωτοβουλίες έτσι ώστε να μπορέσει να αναδείξει αυτό το ζήτημα σε όλα τα όργανα της ΕΕ αλλά και στην προάσπιση των δικαιωμάτων των μεταναστών, τα οποία φαίνεται ότι δεν υπερασπίζονται στον βαθμό που πρέπει από τα ανώτατα όργανα της ΕΕ. Από τα παραπάνω φαίνεται ότι στόχος του κόμματος είναι να εντάξει με έναν ολοκληρωμένο και αποδοτικό τρόπο τους μετανάστες στην χώρα αλλά και να προσπαθήσει να βρει τους απαραίτητους πόρους έτσι ώστε οι άνθρωποι αυτοί να έχουν τα απαραίτητα για τη διαβίωσή τους και την ένταξή τους στην κοινωνία.

Ως εκ τούτου οι αποφάσεις της Κεντρικής Επιτροπής για το Προσφυγικό είναι ο εξής:

1. Να γίνουν όλες οι απαραίτητες ενέργειες προσπάθειες και να ασκηθούν οι κατάλληλες πολιτικές πιέσεις προς όλες τις πλευρές έτσι ώστε να τερματιστεί ο πόλεμος στη Συρία και να οδηγηθεί η χώρα σε μια περίοδο ειρήνης με τη βοήθεια και την υποστήριξη του ΟΗΕ. Μάλιστα η διαδικασία κατάπαυσης του πυρός θα οδηγήσει σε μια επιστροφή των μεταναστών στη χώρα τους η οποία θα οδηγηθεί στη συνέχεια

ασε εκλογές μέσω δημοκρατικών διαδικασιών ώστε να προκύψει μια νέα ηγεσία που θα έχει την λαϊκή νομιμοποίηση.

2. Θα υποστηριχθεί η έναρξη μιας διεθνούς προσπάθειας για την επιβολή εμπάργκο όπλων στη Συρία έτσι ώστε να υπάρξει πιο άμεσα τερματισμός της βίας και των εμπόλεμων διαδικασιών. Επίσης αναμένεται να γίνουν προσπάθειες ώστε να μειωθεί η χρηματοδότηση του ISIS από την πώληση πετρελαίου.

3. Τη δίκαιη και βιώσιμη λύση του Παλαιστινιακού προβλήματος, με τερματισμό των εποικισμών και γενικότερα της Ισραηλινής κατοχής. Στην κατεύθυνση αυτή καλείται να συμβάλει και η Ελλάδα, αναγνωρίζοντας το Κράτος της Παλαιστίνης -μεταξύ άλλων πρωτοβουλιών που μπορεί και πρέπει να αναλάβει.

4. Θα γίνουν προσπάθειες σε επίπεδο ΕΕ ώστε να μπορέσει να βρεθεί βιώσιμη λύση στο πρόβλημα των Κούρδων τόσο στο εσωτερικό της Τουρκίας όσο και στα σύνορά της οι οποίοι υφίστανται συνεχόμενες διώξεις με αποτέλεσμα να αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τις εστίες τους.

5. Θα γίνουν προσπάθειες ώστε να προκύψει μια δίκαιη και βιώσιμη λύση στο Κυπριακό πάνω στους κανόνες του διεθνούς δικαίου ώστε να υπάρξει μια σταθερότητα και σε αυτό το σημείο της Ανατολικής Μεσογείου κάτι που με τη σειρά του θα βοηθήσει στην ομαλοποίηση της ευρύτερης περιοχής.

(<https://www.syriaza.gr/article/id/64437/Apofash-ths-Kentrikhs-Epitrophs-gia-to-Prosfygiko.html>, 2016)

2.2.3 Απόψεις των υπολοίπων κομμάτων

Σημαντική είναι και η αποτύπωση των θέσεων και των υπολοίπων κομμάτων, μεταξύ των οποίων και του ΠΑΣΟΚ καθώς αποτελεί ένα κατεξοχήν κυβερνητικό κόμμα, του οποίου οι θέσεις έχουν αποτελέσει και διαχρονικά πυρήνα της πολιτικής (εσωτερικής κι εξωτερικής) της Ελλάδας. Επίσης παρατίθενται και δεδομένα σχετικά με τις θέσεις των κομμάτων που έχουν μικρότερη κοινοβουλευτική παρουσία καθώς είναι σημαντικό να αποτυπώνονται και απόψεις που μπορεί μεν να μειονεκτούν αριθμητικά, αλλά σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα οφείλουν να ακούγονται.

ΠΑΣΟΚ

Στην παρούσα εργασία σχετικά με τις απόψεις του ΠΑΣΟΚ στον τομέα της μεταναστευτικής πολιτικής θα παρατεθούν οι απόψεις δύο αρχηγών που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς αφορούν δύο διαφορετικές οπτικές πάνω στο θέμα, εμφανίζοντας όμως και ομοιότητες καθώς ανήκουν σε μια κοινή πηγή σκέψης και πολιτικής αντίληψης. Οι απόψεις αφορούν στον Γιώργο Παπανδρέου και την περίοδο της διακυβέρνησής του και τον Ευάγγελο Βενιζέλο κατά την περίοδο της διακυβέρνησης με τη Νέα Δημοκρατία.

Ένας από τους νόμους που έχουν συνδεθεί ιδιαίτερα με το ΠΑΣΟΚ και τον ίδιο τον Γ. Παπανδρέου είναι ο ν.3838/2010, που αφορούσε την απόδοση της ελληνικής ιθαγένειας και την πολιτική συμμετοχή αλλοδαπών και ομογενών σε επίπεδο αυτοδιοίκησης. Η διαφοροποίηση που γίνεται συνδέεται με την αρχή του δικαίου του εδάφους (μόνιμη διαμονή) σε αντίθεση με την πρότερη του δικαίου του αίματος (καταγωγή). Με αυτό τον τρόπο ένας μεγάλος αριθμός ομογενών και αλλοδαπών (πάνω από 200.000, «Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ», 7.2.2010, σελ.11) είχαν πλέον το δικαίωμα ψήφου.

Ένα σημαντικό γεγονός είναι ότι το ΠΑΣΟΚ κατά τη διακυβέρνηση του Γ. Παπανδρέου αντιλήφθηκε τον πολυσύνθετο ρόλο του μεταναστευτικού κάτι που κάνει και πιο δύσκολη τη διαδικασία επίλυσής του. Αυτό όπως επισήμανε και ο ίδιος σημαίνει ότι για να αντιμετωπιστεί χρειάζεται μια ολοκληρωμένη προσέγγιση από ολόκληρη την ΕΕ η οποία θα βασίζεται στις διαρκώς νέες προκλήσεις που εμφανίζονται στην Ανατολική και νότια Μεσόγεια, αλλά και σε χώρες της Μέσης Ανατολής.

Ένα ζήτημα στο οποίο εμμένει το ΠΑΣΟΚ είναι ότι θεωρεί πως η ΕΕ έχει κάνει σοβαρά στρατηγικά λάθη όσον αφορά στο σχεδιασμό και στην αντιμετώπιση του προσφυγικού θέματος αναθέτοντας το βάρος στις χώρες εισόδου. Έτσι χώρες όπως η Ιταλία η Ελλάδα και η Ισπανία δέχονται μεγαλύτερο βάρος σε σχέση με τις χώρες του κέντρου και του βορρά. Έτσι η πολιτική στοχεύει στην επαναδιαπραγμάτευση των συνθηκών του Δουβλίνου καθώς στο ΠΑΣΟΚ θεωρούν ότι έχουν αποτύχει. Ένα ακόμη σημαντικό στοιχείο που τονίζεται είναι ότι οι πολιτικές που εφαρμόζει η ΕΕ σε πολλές περιπτώσεις μετατοπίζουν το πρόβλημα του μεταναστευτικού στις χώρες της Ασίας και της Αφρικής οι οποίες δυσκολεύονται να το αντιμετωπίσουν από μόνες τους. Βέβαια από την πλευρά της η ΕΕ είναι υπέρ της εκδοχής του ανθρωπισμού.

Από την άλλη μερικά χρόνια αργότερα ο Ευάγγελος Βενιζέλος θέτει μια διαφορετική κομματική γραμμή κατά την οποία θέτει το ζήτημα της ασφάλειας, καθώς φαίνεται ότι οι μεταναστευτικές ροές από την Ασία παρουσιάζουν αυξητικές τάσεις. Ο Βενιζέλος φαίνεται να απομακρύνεται από την γραμμή που ίσχυε στο ΠΑΣΟΚ κατά την προηγούμενη περίοδο και να κάνει μια στροφή προς την εκδοχή της ασφάλειας. Μία τοποθέτηση που έθεσε το πρόβλημα της μετανάστευσης στην πραγματική του διάσταση χωρίς να υπερβάλλει ως προς τις πραγματικές απειλές της καταγεγραμμένης παραβατικότητας ενός μικρού ποσοστού προσφύγων και μεταναστών και ούτε να προσθέτει φανταστικές απειλές εθνικού κατακερματισμού, ισλαμικής κατάκτησης της Ευρώπης και παρακμής. Ο Βενιζέλος έθεσε το θέμα της ασφάλειας καθώς ανέδειξε τα ζητήματα που εμφανίζονται όταν το ποσοστό των μεταναστών σε μια χώρα είναι σημαντικό σε σχέση με αυτό του γηγενούς πληθυσμού.

Το ΠΟΤΑΜΙ (2014-2019)

Το νεοσύστατο κόμμα που είχε σαφή προσωποκεντρικά χαρακτηριστικά αυτό του Σταύρου Θεοδωράκη, διασαφήνισε τις απόψεις του στο μεταναστευτικό σε πέντε κύριους άξονες, οι οποίοι διατυπώθηκαν τόσο προεκλογικά, όσο και κατά την περίοδο πριν την μεταναστευτική κρίση και πιο συγκεκριμένα στις 15/04/2015. Η πορεία του νέου κόμματος ενώ αρχικά είχε μια ανοδική πορεία και σημείωνε ένα ρεύμα στον χώρο την κεντροαριστεράς και της ευρύτερης Αριστεράς, μέσα σε λίγα χρόνια έχασε τη δυναμική του με αποτέλεσμα αριθμός στελεχών να μετατοπιστούν προς άλλα κόμματα ή να ανεξαρτητοποιηθούν. Ως εκ τούτου κατά τις εκλογές του 2019 το ΠΟΤΑΜΙ δεν κατέβηκε στις εκλογές έχοντας διαλυθεί στις 24 Νοεμβρίου 2019.

Αρχικά το ΠΟΤΑΜΙ υπογράμμισε ότι το μεταναστευτικό πρέπει να ειδωθεί ως Ευρωπαϊκό πρόβλημα κι όχι μόνο ελληνικό. Επίσης η προσέγγιση που πρέπει να λάβει είναι ότι διαχείρισή του να πρέπει να κινηθεί στη βάση της αλληλεγγύης και της δίκαιης κατανομής ευθυνών. Έτσι θεωρεί ότι το μεταναστευτικό ζήτημα, αλλά και η προστασία των συνόρων θα πρέπει να επιλυθούν ως ζητήματα συνολικά από την ΕΕ.

Επίσης αναφορά γίνεται στο ζήτημα της παράνομης μετανάστευσης και στην προστασία των αιτούντων που συχνά γίνεται εις βάρος αυτών που τη δικαιούνται.

Επίσης στις απόψεις του Ποταμιού είναι ότι θα πρέπει να εκπονηθεί ένα συνολικό πρόγραμμα εναντίον της παράνομης μετανάστευσης και των δικτύων που εκμεταλλεύονται της όλης κατάστασης. Η δεύτερη πρόταση του κόμματος, εστίαζε στην ασφάλεια που μπορεί να προσφέρει η Ευρώπη σε όσους διώκονται. Συγκεκριμένα, βασική διεκδίκηση ήταν αυτή της αντικατάστασης του Δουβλίνου III με ένα ευρωπαϊκό σύστημα Ασύλου με Κοινή Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Ασύλου και διανομή των προσφύγων σε όλα τα κράτη-μέλη βάσει των ιδιαίτερων αναγκών του πρόσφυγα και των δυνατοτήτων ένταξης του κάθε Κράτους-Μέλους.

Ένα ακόμη ενδιαφέρον σημείο των προτάσεων του Ποταμιού είναι ότι θα πρέπει οι αιτήσεις των προσφύγων και μεταναστών να γίνονται απευθείας σε ένα ευρωπαϊκό όργανο κι όχι σε κάθε μεμονωμένο κράτος. Έτσι κάθε υποψήφιος πρόσφυγας πρέπει να κάνει αίτηση απευθείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και όχι μεμονωμένα σε κάποιο κράτος μέλος της με την διάθεση ευρωπαϊκών κονδυλίων. Από την άλλη οι προτάσεις άνοιγαν και το δρόμο της επιστροφής των μεταναστών στις χώρες προέλευσής τους σύμφωνα πάντα με το διεθνές δίκαιο.

Σημαντική είναι και η πρόταση σχετικά με το καθεστώς των εργασιακών δικαιωμάτων των μεταναστών κάτι που αποτελεί και σημείο τριβής πολλών χωρών. Έτσι οι προτάσεις στρέφονται προς τους ελέγχους της αγοράς εργασίας ώστε να μειωθούν φαινόμενα μαύρης και αδήλωτης εργασίας με άμεση προστασία των αρχών από φαινόμενα βίας και αυθαιρεσίας. Τέλος προτείνονται δράσεις για την οικονομική και πολιτική ένταξη των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία. Έτσι στόχος είναι η μετανάστευση μέσα από κανόνες να ειδωθεί σε ένα ευρωπαϊκό πρίσμα με σεβασμό στα δικαιώματα των ανθρώπων, χωρίς όμως να καταπιέζονται τα κράτη από την παράνομη κι ανεξέλεγκτη μετανάστευση.

2.3 Ελληνικά ΜΜΕ και μεταναστευτικό 2015-2022

Τα ελληνικά μέσα ενημέρωσης έχουν παίξει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της κοινής αντίληψης για τη μετανάστευση στην Ελλάδα. Τα μέσα ενημέρωσης έχουν συχνά απεικονίσει τους μετανάστες και τους πρόσφυγες με αρνητικό τρόπο, τονίζοντας τον αντίκτυπό τους στην οικονομία και την κοινωνία, ενώ δεν δίνουν την πρέπουσα σημασία στα ανθρώπινα δικαιώματα και στις ανάγκες των ανθρώπων

θέτοντας διαφορετικές προτεραιότητες (Poulakidakos 2018). Μια τέτοια κάλυψη οδήγησε στη δημιουργία μιας αρνητικής εικόνας για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες σε μερίδα της κοινής γνώμης μεταφέροντας με αυτό τον τρόπο το κέντρο βάρους από την ανθρωπιστική πλευρά σε μια άλλη που συνδέεται με την ασφάλεια, κάτι που είχε σημαντικές επιπτώσεις στην πολιτική και τον πολιτικό λόγο (Poulakidakos & Karoulas 2016).

Η κάλυψη της μετανάστευσης από τα ελληνικά μέσα ενημέρωσης έχει επίσης επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό από τα πολιτικά κόμματα και τις θέσεις τους για το θέμα. Το κόμμα του ΣΥΡΙΖΑ έχει την τάση να υιοθετεί μια πιο ανοιχτή και φιλόξενη προσέγγιση απέναντι στους πρόσφυγες και τους μετανάστες, τονίζοντας τις ανθρωπιστικές πτυχές του ζητήματος και την ανάγκη σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αντίθετα, το κεντροδεξιό κόμμα της Νέας Δημοκρατίας έχει συχνά υιοθετήσει μια πιο περιοριστική προσέγγιση, τονίζοντας την ανάγκη προστασίας των συνόρων της Ελλάδας και περιορισμού του αριθμού των μεταναστών και προσφύγων που εισέρχονται στη χώρα.

Επιπλέον, τα μέσα ενημέρωσης διαδραμάτισαν επίσης κρίσιμο ρόλο στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης και πολιτικής σχετικά με βασικούς σταθμούς στο μεταναστευτικό ζήτημα (Αραμπατζή, 2022). Για παράδειγμα, η μεταναστευτική κρίση 2015-2016, η οποία αφορούσε μια μεγάλη εισροή προσφύγων και μεταναστών που έφτασαν στην Ελλάδα από τη Συρία, το Ιράκ και το Αφγανιστάν, καλύφθηκε έντονα από τα μέσα ενημέρωσης. Η κάλυψη της κρίσης από τα μέσα ενημέρωσης είχε σημαντικές επιπτώσεις στην κοινή γνώμη και την πολιτική, με την ελληνική κυβέρνηση να συμφωνεί τελικά με τη συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας το 2016, η οποία είχε ως στόχο να ανακόψει τη ροή μεταναστών και προσφύγων στην Ευρώπη. Συνολικά, η κάλυψη της μετανάστευσης από τα ελληνικά μέσα ενημέρωσης ήταν πολύπλοκη και πολύπλευρη, αντανakλώντας ευρύτερες κοινωνικές και πολιτικές στάσεις απέναντι στο θέμα.

2.4 Δημοσκοπήσεις και κοινή γνώμη

Οι δημοσκοπήσεις είναι ένα σημαντικό εργαλείο για την κατανόηση στάσεων και απόψεων της Κοινής Γνώμης σε δεδομένη χρονική στιγμή. Όπως είδαμε, οι

δημοσκοπήσεις μπορούν να παρέχουν μια εικόνα για τις απόψεις και τις στάσεις των Ελλήνων πολιτών απέναντι στους μετανάστες και τους πρόσφυγες. Αλλά οι δημοσκοπήσεις διαδραματίζουν επίσης κρίσιμο ρόλο στη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ της κυβερνητικής πολιτικής και της κοινής γνώμης. Οι δημοσκοπήσεις μπορούν να βοηθήσουν στην εξήγηση και την ερμηνεία των μεταναστευτικών πολιτικών των κυβερνήσεων στο κοινό και μπορούν επίσης να μεταφέρουν τις ανησυχίες και τις απόψεις της κοινής γνώμης στη δημόσια συζήτηση (Poulakidakos & Karoulas 2016).

Στο πλαίσιο του μεταναστευτικού ζητήματος στην Ελλάδα, οι δημοσκοπήσεις έχουν χρησιμοποιηθεί από πολιτικούς και επαγγελματίες των μέσων ενημέρωσης για να κατανοήσουν και να ανταποκριθούν στην κοινή γνώμη (Μέμηλας, 2016). Τα αποτελέσματα των δημοσκοπήσεων αναφέρονται συχνά σε πολιτικές συζητήσεις και κάλυψη από τα μέσα ενημέρωσης και μπορούν να επηρεάσουν την κατεύθυνση των συζητήσεων πολιτικής. Για παράδειγμα, εάν μια δημοσκόπηση δείχνει ότι η πλειοψηφία των Ελλήνων ανησυχεί για τον οικονομικό αντίκτυπο της μετανάστευσης, οι πολιτικοί μπορεί να είναι πιο πιθανό να επικεντρωθούν σε οικονομικά ζητήματα στις προτάσεις πολιτικής τους.

Ωστόσο, οι δημοσκοπήσεις δεν είναι χωρίς περιορισμούς. Μπορεί να μην αντιπροσωπεύουν με ακρίβεια τις απόψεις ολόκληρου του πληθυσμού και ο τρόπος με τον οποίο διαμορφώνονται οι ερωτήσεις μπορεί να επηρεάσει τα αποτελέσματα (Richards, 2007). Επιπλέον, η κοινή γνώμη μπορεί να παρουσιάζει έντονες διαφοροποιήσεις ανάλογα με τις εκάστοτε συνθήκες και να υπόκειται σε αλλαγές με βάση τα τρέχοντα γεγονότα ή την κάλυψη των μέσων ενημέρωσης. Ωστόσο, οι δημοσκοπήσεις παραμένουν ένα πολύτιμο εργαλείο για την κατανόηση της κοινής γνώμης και την ερμηνεία της περίπλοκης στάσης των Ελλήνων πολιτών απέναντι στη μετανάστευση (Λαμπρινάκου, 2017).

2.4.1 Δημοσκοπήσεις

Οι δημοσκοπήσεις και οι έρευνες έχουν πραγματοποιηθεί στην Ελλάδα για να μετρηθεί η κοινή γνώμη για το θέμα της μετανάστευσης είναι πολλές καθώς αποτελεί ένα από τα ερωτήματα που συχνά τίθενται τόσο για να φανεί η άποψη της κοινής γνώμης όσο και για επαναπροσδιοριστεί η πολιτική των κομμάτων και της εκάστοτε

κυβέρνησης (Στάθαινα, 2022). Καθόλη τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, όταν και το ζήτημα της μετανάστευσης άρχισε να τίθεται σε άλλη βάση, οι δημοσκοπήσεις έδειξαν ότι η ελληνική κοινή γνώμη για τη μετανάστευση είναι πολύπλοκη και συχνά διχασμένη (Taylor, 2018). Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι δημοσκοπήσεις έχουν δείξει ότι ένα σημαντικό ποσοστό Ελλήνων έχει αρνητικές απόψεις για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες. Για παράδειγμα, μια έρευνα που διεξήχθη το 2020 (Kapa Research) διαπίστωσε ότι το 63% των Ελλήνων θεωρούσε τη μετανάστευση ως μείζον πρόβλημα και το 71% πίστευε ότι η Ελλάδα πρέπει να λάβει σκληρότερα μέτρα για τον έλεγχο της εισροής μεταναστών και προσφύγων (Μπριλή, 2021).

Ωστόσο, άλλες δημοσκοπήσεις έδειξαν ότι οι Έλληνες έχουν πιο μετριοπαθείς και θετικές απόψεις για τη μετανάστευση. Έρευνα που διεξήχθη το 2018 διαπίστωσε ότι το 55% των Ελλήνων πίστευε ότι οι μετανάστες και οι πρόσφυγες πρέπει να έχουν τα ίδια δικαιώματα με τους Έλληνες πολίτες και ότι το 54% πίστευε ότι η μετανάστευση θα μπορούσε να έχει θετικό αντίκτυπο στην οικονομία. Επιπλέον, μια έρευνα που διεξήχθη το 2020 διαπίστωσε ότι το 71% των Ελλήνων πίστευε ότι οι πρόσφυγες και οι μετανάστες πρέπει να έχουν πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη, εκπαίδευση και στέγαση.

Τα αποτελέσματα αυτών των δημοσκοπήσεων αντικατοπτρίζουν την πολυπλοκότητα της κοινής γνώμης για τη μετανάστευση στην Ελλάδα. Προτείνουν ότι ενώ υπάρχουν ανησυχίες και αρνητικές στάσεις απέναντι στους μετανάστες και τους πρόσφυγες, υπάρχουν επίσης πιο μετριοπαθείς και θετικές στάσεις που αναγνωρίζουν τα πιθανά οφέλη της μετανάστευσης. Αυτά τα αποτελέσματα μπορούν να ενημερώσουν τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τους επαγγελματίες των μέσων ενημέρωσης στη διαμόρφωση της κάλυψης των θεμάτων μετανάστευσης και στην προώθηση μιας πιο λεπτής και ισορροπημένης κατανόησης του ζητήματος στην ελληνική κοινωνία (Μουρτετζικόγλου, 2020).

2.4.2 Οι απόψεις της ελληνικής κοινής γνώμης

Η μετανάστευση είναι ένα επίμαχο ζήτημα στην Ελλάδα εδώ και πολλά χρόνια και τα μέσα ενημέρωσης διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της κοινής αντίληψης για τους μετανάστες και το μεταναστευτικό ζήτημα. Οι δύο μεταναστευτικές κρίσεις του 2015 και του 2020 έχουν επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό

την Ελλάδα και τους πολίτες της, προκαλώντας μια αλλαγή τόσο στις απόψεις τους, όσο και στην γενικότερη αντίληψη περί μετανάστευσης. Μάλιστα πρέπει να σημειωθεί ότι τα ευρήματα των δημοσκοπήσεων δείχνουν ότι δεν υπάρχει μεγάλη ομοιογένεια μεταξύ των απόψεων της κοινής γνώμης καθώς αυτή διαφέρει σημαντικά ανάλογα με τα δημογραφικά στοιχεία, αλλά και τον τόπο διαμονής των πολιτών.

Χαρακτηριστική είναι μια δημοσκόπηση της Kara Research για το μεταναστευτικό. “Όπως καταδεικνύουν τα στοιχεία της δημοσκόπησης που διενεργήθηκε για λογαριασμό της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, το 65% των κατοίκων των νησιών του Βορείου Αιγαίου κάνει λόγο για απειλή για τη χώρα, ενώ 9 στους 10 κατοίκους των νησιών του Ανατολικού Αιγαίου της περιφέρειας Βορείου Αιγαίου εκτιμά ότι οι αυξημένες μεταναστευτικές ροές έχουν επηρεάσει αρνητικά ή μάλλον αρνητικά την περιοχή τους”. Φαίνεται από τα παραπάνω ότι είναι σημαντική μια ενδελεχής διερεύνηση του θέματος σχετικά τις απόψεις των πολιτών, καθώς και με τον τρόπο που αυτές επηρεάζονται και διαφοροποιούνται από τα μέσα (<https://www.lifo.gr/now/greece/dimoskopisi-gia-metanasteytiko-65-ton-nisioton-theorei-toys-metanastes-apeili>).

Σε δημοσκόπηση της Pulse (19/12/2019) και πιο συγκεκριμένα σε ερώτηση σχετικά με το Προσφυγικό/Μεταναστευτικό, “συνολικά το 34% των ερωτώμενων θεωρούν ότι αποφάσεις της κυβέρνησης κινούνται σίγουρα σε σωστή (10%) ή μάλλον σε σωστή κατεύθυνση (24%) , το 55% συνολικά ότι είναι μάλλον σε λανθασμένη (24%) ή σίγουρα σε λανθασμένη (31%) κατεύθυνση, ενώ 11% δηλώνουν δεν ξέρω/ δεν απαντώ” (<https://www.ethnos.gr/Politics/article/78531/dhmoskopshpulseaytheinaihdiaforametaxyndkaisyriza>).

Κεφάλαιο 3: Ο λόγος των ΜΜΕ ως προς το μεταναστευτικό

Σε αυτό το υποκεφάλαιο θα διερευνηθεί η παρουσίαση του μεταναστευτικού ζητήματος στα ελληνικά μέσα, εξετάζοντας τις μεταβαλλόμενες απόψεις της κοινής γνώμης με την πάροδο του χρόνου, τις θέσεις των πολιτικών κομμάτων και την κάλυψη βασικών σημείων στο μεταναστευτικό ζήτημα (Μουρτετζικόγλου, 2020).

Το κεφάλαιο θα εξετάσει επίσης τις δημοσκοπήσεις και τις έρευνες που έγιναν για το θέμα της μετανάστευσης στην Ελλάδα, προκειμένου να δοθεί μια ολοκληρωμένη κατανόηση των απόψεων του ελληνικού κοινού και του τρόπου με τον οποίο έχουν εξελιχθεί όλα αυτά τα χρόνια, καθώς και ο ρόλος των μέσων ενημέρωσης στη διαμόρφωση ο πολιτικός λόγος για τη μετανάστευση στην Ελλάδα και πώς αντικατοπτρίζει τη θέση της ελληνικής κυβέρνησης για το θέμα. Τέλος, θα εξεταστεί η κατάσταση κατά την περίοδο διακυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ (2015-2019) σε αντιδιαστολή με αυτή της Νέας Δημοκρατίας (2019-2023) και πώς συγκρίνονται όσον αφορά την κοινή γνώμη και την επιρροή των μέσων ενημέρωσης σε αυτήν.

Σημαντικό στοιχείο της πολιτικής όπως αναφέρει ο Roulakidakos (2018) είναι η στροφή που γίνεται προς την καλλιέργεια του αισθήματος του φόβου. Το περιβάλλον γύρω γίνεται ολοένα και πιο ρευστό είτε πρόκειται για το κοινωνικό, το πολιτικό ή και το οικονομικό. Έτσι οι άνθρωποι αν και βιώνουν καλύτερες συνθήκες απ' ότι στο παρελθόν, καταβάλλονται από φόβο, τον λεγόμενο «ρευστής κοινωνίας» κατά τον Bauman (2013). Μάλιστα φαίνεται ότι οι πολιτικοί εκμεταλλεύονται πλέον σε μεγαλύτερο βαθμό το γεγονός αυτό οδηγεί στους “έμπορους του φόβου” (Gardner, 2008:19).

Οι έρευνες δείχνουν ότι ο φόβος κεντρίζει πολύ περισσότερο τους ανθρώπους και κατ' επέκταση τους ψηφοφόρους κι έτσι τα όποια μηνύματα περνάνε πιο εύκολα κι άμεσα σε αυτούς (Ντόντης, 2019). Στην Ελλάδα οι μεταναστευτικές ροές των ανατολικών Βαλκανίων οδήγησαν σε μια πρώτη έξαρση του ρατσισμού κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 20ου αιώνα. Στη συνέχεια υπήρξε ένα διάστημα κατά το οποίο έγιναν προσπάθειες ενσωμάτωσης των μεταναστών, ιδιαίτερα όσων ήταν δεύτερης και τρίτης γενιάς. Κατά τη δεκαετία όμως του 2010 κι έπειτα τόσο οι ροές όσο και η γενικότερη αντίληψη άρχισαν να αλλάζουν εκ νέου. Σε αυτό σημαντικό ρόλο έπαιξε και η οικονομική κρίση και τα μέτρα που ελήφθησαν από τις εκάστοτε κυβερνήσεις.

Τα μέσα ενημέρωσης άρχισαν να θέτουν το θέμα ολοένα και πιο υψηλά στην ατζέντα και το θέμα να ανακινείται είτε προς την κατεύθυνση του φόβου και της ασφάλειας, είτε προς την ενσωμάτωσης και του ανθρωπισμού. Σύμφωνα με την Τριανταφυλλίδου (2018), “μεγάλο μέρος του ημερήσιου Τύπου και των ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών υιοθετεί μια εθνικιστική, ξενοφοβική, ακόμη και ρατσιστική άποψη, προωθώντας μια άποψη για την Ελλάδα ότι μπορεί να απειληθεί και να χάσει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της. Έτσι τα μέσα διαμόρφωσαν μια οπτική που οδήγησε στον στιγματισμό των μεταναστών και στη δημιουργία μειοψηφιών. Έτσι, οι Έλληνες πολιτικοί παράγοντες έχουν εκμεταλλευτεί την κατάσταση τη μετανάστευσης και αναπτύχθηκε μια ρητορική που περιβάλλει την ανάγκη για πιο αυστηρά συνοριακά μέτρα και μια πιο σκληρή πολιτική απέναντι στους ανθρώπους αυτούς (Triandafyllidou, 2008).

Σύμφωνα με τους Poulakidakos και Frangonikolopoulos (2019) η αξιολόγηση των πολιτικών της ΕΕ για τους πρόσφυγες/μετανάστες είναι σημαντικά πιο κρίσιμη στα γερμανικά ειδησεογραφικά μέσα σε σύγκριση με τα ελληνικά, και οι ισχυρισμοί που δημοσιεύονται τόσο στα “δεξιά” όσο και στα “αριστερά” μέσα ενημέρωσης είναι σημαντικά πιο κρίσιμοι από ό,τι στις προηγούμενες περιπτώσεις. Φαίνεται δηλαδή ότι είχε αρχίσει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στον τομέα αυτό και να κατέχει υψηλότερη θέση στον δημόσιο λόγο. Παράλληλα πρέπει να επισημανθεί ότι η συναισθηματική πτυχή του δημόσιου λόγου είναι σημαντικά πιο εμφανής στα ελληνικά ΜΜΕ, σε σύγκριση με τα γερμανικά ΜΜΕ, Αντιθέτως τα ιδεολογικά ζητήματα φαίνεται ότι έρχονται σε δεύτερο επίπεδο.

3.1 Η έννοια της ασφάλειας (security)

Με την αλλαγή διακυβέρνησης κατόπιν των εκλογών και με τα γεγονότα του 2020, δηλαδή της αυξημένης τουρκικής προκλητικότητας με την προσπάθεια εισόδου παράτυπων μεταναστών στον Έβρο και την άμεση απάντηση της ελληνικής πλευράς, οι απόψεις των πολιτών άρχισαν να σημειώνουν εμφανείς διαφορές σχετικά με την προηγούμενη περίοδο. Η πολιτική εκδοχή της ασφάλειας σχετικά με τον μεταναστευτικό είναι ένας όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει τις πολιτικές και τις πρακτικές που χρησιμοποιούν οι χώρες για τη ρύθμιση και τον έλεγχο της

μετανάστευσης (Δημάρη, 2020). Βασίζεται στην ιδέα ότι οι χώρες έχουν το δικαίωμα να προστατεύουν τα σύνορά τους και να καθορίζουν ποιος μπορεί να εισέλθει και να διαμένει στην επικράτειά τους. Οι πολιτικές ασφάλειας μετανάστευσης μπορούν να λάβουν πολλές μορφές, συμπεριλαμβανομένων των συνοριακών ελέγχων, των απαιτήσεων βίζας και των περιορισμών στους τύπους μεταναστών που επιτρέπεται να εισέλθουν σε μια χώρα (Ναστούλη, 2020).

Στην Ελλάδα, η μεταναστευτική ασφάλεια υπήρξε κεντρικό ζήτημα στην εθνική συζήτηση για τη μετανάστευση. Τα τελευταία χρόνια, πολιτικά κόμματα όπως η Νέα Δημοκρατία έχουν τονίσει την ανάγκη για ισχυρότερα μέτρα ασφάλειας για τη μετανάστευση, συμπεριλαμβανομένων αυστηρότερων συνοριακών ελέγχων και αυστηρότερων πολιτικών απέλασης (Βενέτη, 2017). Οι υποστηρικτές της ασφάλειας της μετανάστευσης υποστηρίζουν ότι είναι απαραίτητο να προστατευθούν οι Έλληνες πολίτες από τις αντιληπτές απειλές της παράνομης μετανάστευσης, συμπεριλαμβανομένης της τρομοκρατίας και του εγκλήματος (Lafazani, 2018).

Ωστόσο, οι επικριτές των πολιτικών για την ασφάλεια της μετανάστευσης υποστηρίζουν ότι μπορεί να είναι επιβλαβείς για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες που αναζητούν ασφάλεια και προστασία (Καρούζος, 2022). Υποστηρίζουν ότι τέτοιες πολιτικές μπορεί να παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και να οδηγήσουν σε διακρίσεις και περιθωριοποίηση των κοινοτήτων μεταναστών (Ναστούλη, 2020). Επιπλέον, ορισμένοι επικριτές υποστηρίζουν ότι οι πολιτικές ασφάλειας μετανάστευσης ενδέχεται να μην είναι αποτελεσματικές για την επίτευξη των δηλωμένων στόχων τους και ότι εναλλακτικές πολιτικές, όπως η αύξηση των επενδύσεων σε κοινωνικές υπηρεσίες και η υποστήριξη για την ένταξη των μεταναστών, μπορεί να είναι πιο αποτελεσματικές στην προώθηση της κοινωνικής συνοχής και στη μείωση των κινδύνων. συνδέονται με τη μετανάστευση.

Οι κοινές πολιτικές ασφάλειας μετανάστευσης περιλαμβάνουν συνοριακούς ελέγχους, απαιτήσεις βίζας και περιορισμούς στους τύπους μεταναστών που επιτρέπεται να εισέλθουν σε μια χώρα. Για παράδειγμα, ορισμένες χώρες μπορεί να απαιτούν από τους μετανάστες να έχουν ορισμένες δεξιότητες ή προσόντα ή να έχουν μέλη της οικογένειάς τους που ζουν ήδη στη χώρα (Καρούζος, 2022). Άλλες χώρες μπορεί να δώσουν προτεραιότητα στους μετανάστες που μπορούν να συνεισφέρουν στην οικονομία ή που δραπετεύουν από δίωξη ή βία στις χώρες καταγωγής τους.

Οι πολιτικές ασφάλειας της μετανάστευσης μπορούν να έχουν θετικές και αρνητικές επιπτώσεις στις χώρες υποδοχής. Οι υποστηρικτές αυτών των πολιτικών υποστηρίζουν ότι είναι απαραίτητες για την προστασία της ασφάλειας και της ευημερίας των πολιτών και ότι μπορούν να βοηθήσουν στην πρόληψη του εγκλήματος, της τρομοκρατίας και άλλων απειλών για τη δημόσια ασφάλεια. Ωστόσο, οι επικριτές υποστηρίζουν ότι τέτοιες πολιτικές μπορεί να είναι επιβλαβείς για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες, οδηγώντας σε διακρίσεις, περιθωριοποίηση και παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Lafazani, 2018).

Τα τελευταία χρόνια, έχει υπάρξει σημαντική συζήτηση και διαμάχη σχετικά με τις πολιτικές ασφάλειας της μετανάστευσης σε πολλές χώρες σε όλο τον κόσμο. Ορισμένες χώρες έχουν εφαρμόσει αυστηρότερες πολιτικές ως απάντηση στις αντιληπτές απειλές παράνομης μετανάστευσης και τρομοκρατίας, ενώ άλλες έχουν υιοθετήσει πιο φιλελεύθερες πολιτικές που δίνουν προτεραιότητα στα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια των μεταναστών και των προσφύγων. Η συνεχιζόμενη συζήτηση σχετικά με τις πολιτικές ασφάλειας της μετανάστευσης υπογραμμίζει την περίπλοκη και πολύπλευρη φύση των θεμάτων μετανάστευσης και υπογραμμίζει την ανάγκη για προσεκτική εξέταση και ισορροπημένη χάραξη πολιτικής.

Το 2019, η Ελλάδα εφάρμοσε αυστηρότερους συνοριακούς ελέγχους, συμπεριλαμβανομένης της αύξησης των περιπολιών και της κατασκευής νέων φρακτών κατά μήκος των χερσαίων συνόρων με την Τουρκία για την πρόληψη της παράνομης διέλευσης των συνόρων (Ναστούλη, 2020). Η κυβέρνηση αύξησε επίσης τον αριθμό των αιτούντων άσυλο που μπορούσε να κρατήσει και την ταχύτητα με την οποία θα μπορούσαν να επιστραφούν στις χώρες καταγωγής τους ή σε τρίτη χώρα.

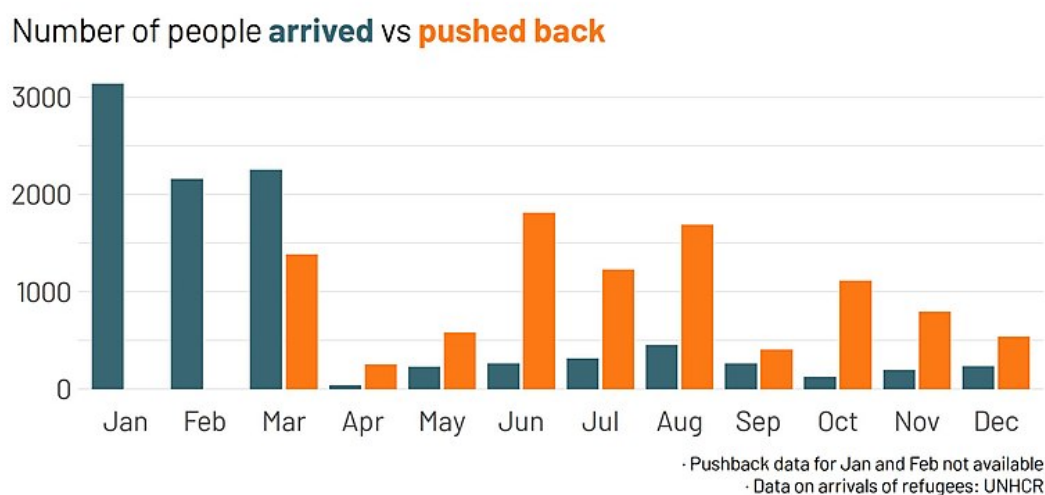
Το 2020, η πανδημία COVID-19 έφερε νέες προκλήσεις για τις πολιτικές ασφάλειας της μετανάστευσης και η Ελλάδα ανέστειλε τη διεκπεραίωση των αιτήσεων ασύλου για μια περίοδο για να περιορίσει την εξάπλωση του ιού. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, η κυβέρνηση εστίασε στην πρόληψη μη εξουσιοδοτημένων διελεύσεων των συνόρων και στην ενίσχυση της ασφάλειας των συνόρων, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης μη επανδρωμένων αεροσκαφών και πρόσθετου προσωπικού (Βενέτη, 2017).

Στις αρχές του 2021, η ελληνική κυβέρνηση πρότεινε νέο νόμο για το άσυλο με στόχο την επιτάχυνση της διαδικασίας ασύλου, την αύξηση της ικανότητας κράτησης για τους αιτούντες άσυλο και τη διευκόλυνση της διαδικασίας επιστροφής

των αιτούντων άσυλο στις χώρες καταγωγής τους ή σε τρίτη χώρα. Ο νόμος δέχτηκε κριτική από οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αντιμετωπίστηκε με διαμαρτυρίες από αιτούντες άσυλο και τους υποστηρικτές τους (Lafazani, 2018).

Συνολικά, η ελληνική κυβέρνηση έχει δώσει προτεραιότητα στην ασφάλεια των συνόρων και την πρόληψη μη εξουσιοδοτημένων διελεύσεων των συνόρων στις πολιτικές της για την ασφάλεια της μετανάστευσης (Μπαλάσι, 2019). Ωστόσο, αυτές οι πολιτικές έχουν επικριθεί από ορισμένους για παραβίαση των δικαιωμάτων των αιτούντων άσυλο και για μη παροχή επαρκούς προστασίας σε όσους χρειάζονται διεθνή προστασία.

Στον παρακάτω πίνακα φαίνεται ο τρόπος με τον οποίο αντικατοπτρίζεται η πολιτική της ασφάλειας οπότε κι οι επαναπροωθήσεις αποτελούν πρακτική έτσι ώστε να “διασφαλίζεται” ο τρόπος με τον οποίο μπαίνουν σε μια χώρα οι μετανάστες.

Πίνακας 1: Αφίξεις μεταναστών και επαναπροωθήσεις

3.2 Έννοια του ανθρωπισμού

Οι μεταναστευτικές πολιτικές και η έννοια του ανθρωπισμού έχουν συζητηθεί έντονα σε όλο τον κόσμο. Ενώ ορισμένες χώρες έχουν υιοθετήσει πιο περιοριστικές πολιτικές, άλλες προσπάθησαν να υιοθετήσουν μια πιο ανθρωπιστική προσέγγιση για την αντιμετώπιση της μετανάστευσης. Αυτή η προσέγγιση δίνει έμφαση στα θεμελιώδη δικαιώματα των μεταναστών και των προσφύγων και αναγνωρίζει την τις δυσκολίες τους και την ανάγκη προστασίας τους (Groenendijk, 2011).

Οι χώρες που ακολουθούν μια ανθρωπιστική προσέγγιση δίνουν προτεραιότητα στην προστασία και τη βοήθεια των μεταναστών, ανεξάρτητα από το καθεστώς τους. Αναγνωρίζουν επίσης τη σημασία της ενσωμάτωσης των μεταναστών στην κοινωνία και τη διασφάλιση ότι έχουν πρόσβαση σε βασικές ανάγκες, όπως η υγειονομική περίθαλψη, η εκπαίδευση και η απασχόληση (Czaika, 2013). Οι ανθρωπιστικές μεταναστευτικές πολιτικές βασίζονται στις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της κοινωνικής δικαιοσύνης και στοχεύουν στην παροχή ενός ασφαλούς και αξιοπρεπούς περιβάλλοντος για τους μετανάστες.

Από την άλλη πλευρά, ορισμένες χώρες δίνουν προτεραιότητα στις μεταναστευτικές πολιτικές που βασίζονται στην ασφάλεια και τον έλεγχο των συνόρων (Μπαλάσι, 2019). Αυτή η προσέγγιση εστιάζει στη ρύθμιση και τον περιορισμό του αριθμού των μεταναστών που εισέρχονται στη χώρα και συχνά περιλαμβάνει αυστηρές απαιτήσεις θεώρησης και διαδικασίες ελέγχου. Οι πολιτικές ασφαλείας συχνά στοχεύουν στην προστασία των οικονομικών και εθνικών συμφερόντων μιας χώρας, αλλά μπορεί επίσης να οδηγήσουν σε παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και κακομεταχείριση των μεταναστών (Ortega & Peri, 2013).

Η συζήτηση μεταξύ αυτών των δύο προσεγγίσεων δεν είναι νέα και έχει γίνει ολοένα και πιο αμφιλεγόμενη τα τελευταία χρόνια λόγω του αυξανόμενου αριθμού μεταναστών και προσφύγων παγκοσμίως. Οι επικριτές των ανθρωπιστικών πολιτικών υποστηρίζουν ότι ενθαρρύνουν την παράνομη μετανάστευση και μπορεί να καταπονήσουν τους πόρους της χώρας υποδοχής, ενώ οι υποστηρικτές υποστηρίζουν ότι είναι απαραίτητο να παρέχουν ένα βασικό επίπεδο αξιοπρέπειας και προστασίας για όλα τα άτομα, ανεξάρτητα από το νομικό τους καθεστώς (Παπαδογιωργάκη, 2020).

Την περίοδο που ο ΣΥΡΙΖΑ ήταν στην εξουσία στην Ελλάδα, από το 2015 έως το 2019, η κυβέρνηση ακολούθησε μια πιο φιλελεύθερη προσέγγιση στις μεταναστευτικές και προσφυγικές πολιτικές, σε αντίθεση με την προηγούμενη συντηρητική κυβέρνηση. Η κυβέρνηση, υπό την ηγεσία του πρωθυπουργού Αλέξη Τσίπρα, τόνισε την ανάγκη σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των προσφύγων και των μεταναστών και την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας σε αυτούς (Μπαξεβάνης, 2017). Βέβαια την ίδια περίοδο όπως αναφέρθηκε και παραπάνω παρατηρήθηκαν οι προβληματικές συνθήκες διαβίωσης των μεταναστών σε όλη την

ελληνική επικράτεια με αποκορύφωμα τη Μόρια, κάτι που επικρίθηκε από διεθνείς οργανισμούς (Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες).

Μία από τις πρώτες ενέργειες της νέας κυβέρνησης ήταν να σταματήσει την πρακτική της κράτησης μεταναστών και προσφύγων σε απάνθρωπες συνθήκες στα κέντρα κράτησης (Παπαδογιωργάκη, 2020). Η κυβέρνηση δημιούργησε επίσης ένα σύστημα για την ταχύτερη και δίκαιη επεξεργασία των αιτήσεων ασύλου, βελτιώνοντας παράλληλα τις συνθήκες διαβίωσης για πρόσφυγες και μετανάστες στην Ελλάδα.

Ο ΣΥΡΙΖΑ υποστήριξε επίσης τη συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας, η οποία είχε ως στόχο την αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης με την επιβράδυνση της εισροής προσφύγων στην Ευρώπη. Ωστόσο, η κυβέρνηση ήταν επίσης επικριτική για την απάντηση της ΕΕ στην κρίση, υποστηρίζοντας ότι άλλα κράτη μέλη δεν έκαναν αρκετά για να μοιραστούν το βάρος της φιλοξενίας προσφύγων και μεταναστών (Γούναρη, 2020).

Συνολικά, οι μεταναστευτικές πολιτικές της κυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ είχαν ως γνώμονα τη δέσμευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την αναγνώριση της ανάγκης αντιμετώπισης των βαθύτερων αιτιών της προσφυγικής κρίσης, όπως οι συγκρούσεις και η φτώχεια (Μπαξεβάνης, 2017). Ωστόσο, η κυβέρνηση αντιμετώπισε σημαντικές προκλήσεις στην εφαρμογή των πολιτικών της, συμπεριλαμβανομένης της συνεχιζόμενης οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα και της άνοδος ακροδεξιών πολιτικών κομμάτων που αντιτίθενται στη μετανάστευση.

3.3 ΜΜΕ - Κυβέρνηση - Κοινωνία

Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη διαμόρφωση του δημόσιου λόγου και, κατ' επέκταση, στην επιρροή της κυβερνητικής πολιτικής. Η επιρροή αυτή είναι ιδιαίτερα εμφανής στο πεδίο της μεταναστευτικής πολιτικής, όπου οι αφηγήσεις των μέσων ενημέρωσης μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά τους τρόπους με τους οποίους τα θέματα μετανάστευσης γίνονται κατανοητά και αντιμετωπίζονται από τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής.

Η κάλυψη των μεταναστευτικών ζητημάτων από τα μέσα ενημέρωσης μπορεί να διαμορφώσει την πολιτική με διάφορους τρόπους. Πρώτον, καθορίζοντας ποια

θέματα θα έχουν εξέχουσα θέση στο δημόσιο διάλογο, τα μέσα ενημέρωσης μπορούν να επηρεάσουν την ατζέντα της πολιτικής. Για παράδειγμα, εάν τα μέσα ενημέρωσης εστιάζουν σε μεγάλο βαθμό σε θέματα ασφάλειας των συνόρων, αυτό μπορεί να πείσει την κυβέρνηση να δώσει προτεραιότητα σε αυτά τα ζητήματα στις πολιτικές της απαντήσεις (Lawlor, 2015).

Δεύτερον, τα μέσα ενημέρωσης μπορούν να διαμορφώσουν την πλαισίωση των μεταναστευτικών ζητημάτων, επηρεάζοντας τον τρόπο με τον οποίο τα ζητήματα αυτά γίνονται αντιληπτά τόσο από το κοινό όσο και από τους φορείς χάραξης πολιτικής. Για παράδειγμα, εάν τα μέσα ενημέρωσης παρουσιάζουν τους μετανάστες ως απειλή για τις θέσεις εργασίας ή την εθνική ασφάλεια, αυτό μπορεί να οδηγήσει σε πιο περιοριστικές μεταναστευτικές πολιτικές. Αντίθετα, αν τα μέσα ενημέρωσης αναδεικνύουν τη συμβολή των μεταναστών ή τις ανθρωπιστικές πτυχές της προσφυγικής κρίσης, αυτό μπορεί να υποστηρίξει πολιτικές που θα είναι πιο περιεκτικές (Benson, 2013).

Υπάρχουν πολυάριθμα παραδείγματα επιρροής των μέσων ενημέρωσης στη μεταναστευτική πολιτική. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, για παράδειγμα, διαπιστώθηκε ότι η κάλυψη της λεγόμενης "μεταναστευτικής κρίσης" από τα ταμπλόιντ το 2015 επηρέασε την απόφαση της κυβέρνησης να αυστηροποιήσει τους συνοριακούς ελέγχους και να μειώσει την υποδοχή προσφύγων (Caviedes, 2015). Στις ΗΠΑ, η κάλυψη της παράνομης μετανάστευσης από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης συνδέθηκε με αλλαγές πολιτικής, όπως η αυξημένη επιβολή της νομοθεσίας για τα σύνορα και η θέσπιση περιοριστικών μεταναστευτικών νόμων σε αρκετές πολιτείες (Hopkins, 2018).

Στο πλαίσιο της Ελλάδας, η κάλυψη της προσφυγικής κρίσης του 2015-2016 από τα μέσα ενημέρωσης διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της αντίδρασης της κυβέρνησης. Η έντονη εστίαση των μέσων ενημέρωσης στην κρίση, σε συνδυασμό με τις συχνά εντυπωσιοθηρικές και αρνητικές απεικονίσεις των μεταναστών και των προσφύγων, συνέβαλαν σε μια αίσθηση επείγοντος και κρίσης που επηρέασε τις πολιτικές αποφάσεις (Georgiou & Zaborowski, 2017).

3.4 Επιρροή των μέσων ενημέρωσης στην κυβερνητική πολιτική

Τα μέσα ενημέρωσης ασκούν σημαντική επιρροή στην κυβερνητική πολιτική, ιδίως σε τομείς δημόσιου ενδιαφέροντος όπως η μετανάστευση. Διαμορφώνοντας τον δημόσιο διάλογο, τα μέσα ενημέρωσης μπορούν να επηρεάσουν τις διαδικασίες και τα αποτελέσματα της χάραξης πολιτικής.

Τα μέσα ενημέρωσης διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στον καθορισμό της ατζέντας της μεταναστευτικής πολιτικής. Αποφασίζουν ποιες πτυχές της μετανάστευσης θα αναδείξουν, κατευθύνοντας έτσι την προσοχή του κοινού και επηρεάζοντας τις προτεραιότητες των φορέων χάραξης πολιτικής (Lawlor, 2015). Για παράδειγμα, εάν η κάλυψη από τα μέσα ενημέρωσης δίνει έμφαση στις ανησυχίες για την ασφάλεια που σχετίζονται με τη μετανάστευση, μπορεί να οδηγήσει σε πολιτικές που επικεντρώνονται σε αυστηρότερους συνοριακούς ελέγχους.

Επιπλέον, τα μέσα ενημέρωσης διαμορφώνουν το κυβερνητικό αφήγημα γύρω από τη μετανάστευση. Η απεικόνιση των μεταναστών είτε ως μιας θετικής προοπτικής για την κοινωνία είτε ως απειλών μπορεί να επηρεάσει σημαντικά την κατεύθυνση των μεταναστευτικών πολιτικών (Benson, 2013). Οι θετικές απεικονίσεις μπορούν να προωθήσουν πολιτικές χωρίς αποκλεισμούς, ενώ οι αρνητικές απεικονίσεις συχνά οδηγούν σε περιοριστικά μέτρα.

Στην Ελλάδα, η κάλυψη από τα μέσα ενημέρωσης κατά τη διάρκεια της προσφυγικής κρίσης του 2015-2016 επηρέασε σημαντικά την αντίδραση της κυβέρνησης. Η απεικόνιση της κρίσης από τα μέσα ενημέρωσης ως επείγοντος και καθοριστικού θέματος συνέβαλε σε πολιτικές αποφάσεις που αποσκοπούσαν στη διαχείριση της εισροής προσφύγων (Georgiou & Zaborowski, 2017).

3.5 Κυβερνητική επιρροή στα ΜΜΕ

Η κυβερνητική επιρροή στα μέσα ενημέρωσης αποτελεί σημαντικό παράγοντα διαμόρφωσης του δημόσιου λόγου, ιδίως σε τομείς υψηλού δημόσιου ενδιαφέροντος, όπως η μετανάστευση. Η επιρροή αυτή μπορεί να ασκηθεί μέσω του ελέγχου και της ρύθμισης των μέσων ενημέρωσης, καθώς και μέσω της χρήσης των μέσων ενημέρωσης για την προώθηση πολιτικών.

Οι κυβερνήσεις μπορούν να ασκήσουν επιρροή στα μέσα ενημέρωσης μέσω διαφόρων μορφών ελέγχου και ρύθμισης. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει άμεσο έλεγχο των κρατικών μέσων ενημέρωσης, καθώς και έμμεση επιρροή μέσω ρυθμιστικών πολιτικών, απαιτήσεων αδειοδότησης και ελέγχου των διαφημιστικών εσόδων (McQuail, 2010). Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι κυβερνήσεις μπορεί επίσης να επιδιώκουν να επηρεάσουν την κάλυψη των μέσων ενημέρωσης με πιο συγκαλυμμένα μέσα, όπως η άσκηση πίεσης στους δημοσιογράφους ή η λογοκρισία συγκεκριμένου περιεχομένου.

Στο πλαίσιο της μετανάστευσης, ο κυβερνητικός έλεγχος και η ρύθμιση των μέσων ενημέρωσης μπορεί να διαμορφώσει σημαντικά την απεικόνιση των μεταναστευτικών ζητημάτων. Για παράδειγμα, εάν μια κυβέρνηση επιδιώκει να προωθήσει μια σκληρή στάση στο θέμα της μετανάστευσης, μπορεί να χρησιμοποιήσει την επιρροή της στα μέσα ενημέρωσης για να δώσει έμφαση σε ιστορίες που παρουσιάζουν τους μετανάστες με αρνητικό τρόπο ή που τονίζουν τις ανησυχίες για την ασφάλεια που σχετίζονται με τη μετανάστευση.

Οι κυβερνήσεις χρησιμοποιούν επίσης τα μέσα ενημέρωσης ως εργαλείο για την προώθηση των πολιτικών τους και τη διαμόρφωση της κοινής γνώμης. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει τη χρήση εκστρατειών στα μέσα ενημέρωσης για την επικοινωνία μηνυμάτων πολιτικής, καθώς και πιο διακριτικές μορφές επιρροής, όπως η διαμόρφωση των ανακοινώσεων πολιτικής ή η χρήση κυβερνητικών εκπροσώπων για τη διαμόρφωση της κάλυψης από τα μέσα ενημέρωσης (Entman, 2004).

Στο πεδίο της μεταναστευτικής πολιτικής, οι κυβερνήσεις μπορούν να χρησιμοποιούν τα μέσα ενημέρωσης για να προωθήσουν τις πολιτικές τους πρωτοβουλίες, να δικαιολογήσουν τις ενέργειές τους ή να διαμορφώσουν τις αντιλήψεις του κοινού για τα θέματα μετανάστευσης. Αυτό μπορεί να έχει σημαντικές επιπτώσεις στη δημόσια συζήτηση γύρω από τη μετανάστευση και στην ίδια τη διαδικασία χάραξης πολιτικής.

3.6 Αναπαραστάσεις των κυβερνητικών πολιτικών μετανάστευσης από τα μέσα ενημέρωσης

Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης διαδραματίζουν επίσης κομβικό ρόλο στην παρουσίαση των κυβερνητικών πολιτικών μετανάστευσης στο κοινό. Οι αναπαραστάσεις αυτές μπορεί να επηρεάσουν σημαντικά την κατανόηση και τη γνώμη του κοινού για τις πολιτικές αυτές και να διαμορφώσουν τον ευρύτερο διάλογο γύρω από τη μετανάστευση.

Η κάλυψη συγκεκριμένων μεταναστευτικών πολιτικών από τα μέσα ενημέρωσης μπορεί να ποικίλλει σε μεγάλο βαθμό, ανάλογα με παράγοντες όπως οι πολιτικές τάσεις του μέσου ενημέρωσης, τα συμφέροντα του κοινού του και το ευρύτερο κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο. Για παράδειγμα, η κάλυψη από τα μέσα ενημέρωσης της συμφωνίας ΕΕ-Τουρκίας το 2016, η οποία αποσκοπούσε στη μείωση της ροής μεταναστών προς την Ελλάδα, κυμαινόταν από την απεικόνισή της ως απαραίτητο μέτρο για τη διαχείριση της κρίσης έως την κριτική της ως παραβίαση των δικαιωμάτων των μεταναστών (Georgiou & Zaborowski, 2017).

Η κάλυψη από τα μέσα ενημέρωσης μπορεί επίσης να επηρεάσει την εφαρμογή και τα αποτελέσματα των μεταναστευτικών πολιτικών. Για παράδειγμα, η κάλυψη από τα μέσα ενημέρωσης των συνθηκών που επικρατούν στους καταυλισμούς μεταναστών στην Ελλάδα προσέλκυσε τη διεθνή προσοχή στο ζήτημα, οδηγώντας σε πιέσεις προς την ελληνική κυβέρνηση και την ΕΕ να βελτιώσουν τις συνθήκες αυτές (Διεθνής Αμνηστία, 2020).

Η μεροληψία των μέσων ενημέρωσης μπορεί να διαμορφώσει σημαντικά τις αναπαραστάσεις των κυβερνητικών πολιτικών μετανάστευσης. Τα μέσα ενημέρωσης μπορεί να παρουσιάζουν τις πολιτικές με τρόπο που να ευθυγραμμίζεται με τις δικές τους πολιτικές τάσεις ή με αυτές του κοινού τους. Για παράδειγμα, μέσα ενημέρωσης με δεξιό προσανατολισμό μπορεί να παρουσιάζουν τις περιοριστικές πολιτικές μετανάστευσης ως απαραίτητες για την εθνική ασφάλεια, ενώ μέσα ενημέρωσης με αριστερό προσανατολισμό μπορεί να δίνουν έμφαση στις ανθρωπιστικές πτυχές του ζητήματος και να επικρίνουν τέτοιες πολιτικές ως απάνθρωπες (Benson, 2013).

Το φαινόμενο αυτό μπορεί επίσης να επηρεάζεται από τον κυβερνητικό έλεγχο ή την πίεση, με τα ελεγχόμενα από το κράτος μέσα ενημέρωσης να παρουσιάζουν συχνά τις κυβερνητικές πολιτικές με ευνοϊκό τρόπο. Ωστόσο, ξένα

μέσα ενημέρωσης μπορούν να διαδραματίσουν κρίσιμο ρόλο στην παροχή εναλλακτικών προοπτικών και στην απόδοση ευθυνών στις κυβερνήσεις για τις πολιτικές τους.

3.7 Ο ρόλος των μέσων ενημέρωσης στην αντίληψη του κοινού για τις κυβερνητικές πολιτικές

Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της αντίληψης του κοινού για τις κυβερνητικές πολιτικές. Μέσω της κάλυψής τους, τα μέσα ενημέρωσης μπορούν να επηρεάσουν τον τρόπο με τον οποίο το κοινό κατανοεί, ερμηνεύει και αντιδρά στις κυβερνητικές δράσεις, ιδίως στον τομέα της μετανάστευσης.

Τα μέσα ενημέρωσης μπορούν να διαμορφώσουν την κοινή γνώμη με διάφορους τρόπους. Πρώτον, καθορίζουν την ατζέντα επιλέγοντας ποια θέματα θα καλύψουν και πόση προσοχή θα τους δώσουν. Για παράδειγμα, εάν τα μέσα ενημέρωσης εστιάζουν έντονα στη μετανάστευση, μπορούν να κάνουν το κοινό να αντιληφθεί τη μετανάστευση ως ένα πιο σημαντικό ζήτημα (McCombs & Shaw, 1972).

Επίσης, πλαισιώνουν τα θέματα με συγκεκριμένους τρόπους, επηρεάζοντας τον τρόπο με τον οποίο τα αντιλαμβάνεται το κοινό. Για παράδειγμα, εάν τα μέσα ενημέρωσης παρουσιάζουν τους μετανάστες ως απειλή, αυτό μπορεί να οδηγήσει στην υποστήριξη του κοινού για πιο περιοριστικές πολιτικές μετανάστευσης. Αντίθετα, αν τα μέσα ενημέρωσης προβάλλουν τις συνεισφορές των μεταναστών ή τις ανθρωπιστικές πτυχές της προσφυγικής κρίσης, μπορεί να προωθήσουν θετικότερες στάσεις απέναντι στους μετανάστες (Entman, 1993).

Υπάρχουν πολυάριθμα παραδείγματα επιρροής των μέσων ενημέρωσης στην αντίληψη του κοινού για τις κυβερνητικές πολιτικές. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, για παράδειγμα, διαπιστώθηκε ότι η κάλυψη από τα μέσα ενημέρωσης του "καραβανιού των μεταναστών" το 2018 διαμόρφωσε σημαντικά τις αντιλήψεις του κοινού για το ζήτημα, με διαφορετικά μέσα ενημέρωσης να παρουσιάζουν πολύ διαφορετικές απεικονίσεις του караβανιού και των επιπτώσεών του για τη μεταναστευτική πολιτική των ΗΠΑ (Merolla, Ramakrishnan, & Haynes, 2019).

Στην Ελλάδα, η κάλυψη της προσφυγικής κρίσης του 2015-2016 από τα μέσα ενημέρωσης διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των αντιλήψεων του κοινού για την αντίδραση της κυβέρνησης. Η έντονη εστίαση των μέσων ενημέρωσης στην κρίση, σε συνδυασμό με τις συχνά εντυπωσιοθηρικές και αρνητικές απεικονίσεις των μεταναστών και των προσφύγων, συνέβαλε στην αίσθηση της κρίσης και του φόβου στο κοινό, η οποία με τη σειρά της επηρέασε την υποστήριξη του κοινού στις πολιτικές της κυβέρνησης (Georgiou & Zaborowski, 2017).

3.8 Η αλληλεπίδραση μεταξύ των μέσων ενημέρωσης, της κυβέρνησης και της κοινής γνώμης

Η σχέση μεταξύ των μέσων ενημέρωσης, της κυβέρνησης και της κοινής γνώμης είναι πολύπλοκη και δυναμική, ιδίως στο πλαίσιο της μετανάστευσης. Τα μέσα ενημέρωσης λειτουργούν ως γέφυρα μεταξύ κυβέρνησης και κοινωνίας, διαδίδοντας πληροφορίες, διαμορφώνοντας το διάλογο και επηρεάζοντας τις αντιλήψεις και την πολιτική.

Τα μέσα ενημέρωσης λειτουργούν ως πολιτικός και κοινωνικός αγωγός, μεταδίδοντας πληροφορίες από την κυβέρνηση στο κοινό και αντίστροφα. Διαδίδουν τις κυβερνητικές πολιτικές και δηλώσεις στο κοινό, ενώ παράλληλα αντιστακτούν την κοινή γνώμη και τις ανησυχίες της στην κυβέρνηση. Στο πλαίσιο της μετανάστευσης, τα μέσα ενημέρωσης μπορούν να ενισχύσουν τα κυβερνητικά μηνύματα σχετικά με τις μεταναστευτικές πολιτικές, αλλά μπορούν επίσης να αμφισβητήσουν αυτά τα μηνύματα και να αναδείξουν τις ανησυχίες και τις επικρίσεις του κοινού (Benson, 2013).

Διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στον δημοκρατικό διάλογο για τη μετανάστευση. Παρέχουν μια πλατφόρμα για διάλογο και συζήτηση, παρουσιάζοντας διαφορετικές οπτικές γωνίες για τα ζητήματα μετανάστευσης και επιτρέποντας την εμπλοκή του κοινού με τα ζητήματα αυτά. Τα μέσα ενημέρωσης μπορούν να συμβάλουν σε έναν πιο ενημερωμένο και διαφοροποιημένο δημόσιο διάλογο για τη μετανάστευση, παρέχοντας ακριβείς πληροφορίες, αμφισβητώντας στερεότυπα και παραπληροφόρηση και δίνοντας φωνή σε διάφορους ενδιαφερόμενους, συμπεριλαμβανομένων των ίδιων των μεταναστών (Γεωργίου, 2013).

Ωστόσο, ο ρόλος των μέσων ενημέρωσης στον δημοκρατικό διάλογο μπορεί να διακυβεύεται από παράγοντες όπως η μεροληψία των μέσων ενημέρωσης, ο εντυπωσιασμός και η επιρροή πολιτικών ή εμπορικών συμφερόντων. Αυτοί οι παράγοντες μπορεί να οδηγήσουν σε στρεβλή ή υπεραπλουστευμένη απεικόνιση των μεταναστευτικών ζητημάτων, η οποία με τη σειρά της μπορεί να επηρεάσει την κοινή γνώμη και την κυβερνητική πολιτική με τρόπους που μπορεί να μην αντικατοπτρίζουν την πολυπλοκότητα των ζητημάτων αυτών (Mudde, 2007).

3.9 Ο αντίκτυπος των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και των ψηφιακών τεχνολογιών

Η έλευση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και των ψηφιακών τεχνολογιών έχει φέρει επανάσταση στον τρόπο διάδοσης και κατανάλωσης των πληροφοριών, με σημαντικές επιπτώσεις στα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης, την κυβέρνηση και την κοινωνία, ιδίως στο πλαίσιο της μετανάστευσης.

Οι πλατφόρμες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, όπως το Facebook, το Twitter και το Instagram, έχουν μεταμορφώσει το τοπίο των μέσων ενημέρωσης, παρέχοντας νέα κανάλια για τη διάδοση πληροφοριών και τον δημόσιο διάλογο. Έχουν εκδημοκρατίσει την παραγωγή και την κατανάλωση ειδήσεων, επιτρέποντας σε οποιονδήποτε έχει πρόσβαση στο διαδίκτυο να μοιράζεται πληροφορίες και να εκφράζει τις απόψεις του (Allcott & Gentzkow, 2017).

Αυτό είχε σημαντικές επιπτώσεις στα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης, την κυβέρνηση και την κοινωνία. Τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης ανταγωνίζονται πλέον με μια πληθώρα διαδικτυακών πηγών για την προσοχή του κοινού και ο ρόλος τους ως φύλακες της πληροφόρησης έχει υπονομευθεί. Οι κυβερνήσεις έπρεπε να προσαρμοστούν σε αυτό το νέο περιβάλλον των μέσων ενημέρωσης, χρησιμοποιώντας τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για την προώθηση πολιτικών και τη συμμετοχή του κοινού, αλλά και αντιμετωπίζοντας τις προκλήσεις της παραπληροφόρησης και της διαδικτυακής πόλωσης. Η κοινωνία στο σύνολό της έχει επηρεαστεί από την άνοδο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, με επιπτώσεις στα πάντα, από τον δημόσιο διάλογο και την πολιτική συμμετοχή έως τις κοινωνικές σχέσεις και τα πολιτιστικά πρότυπα (Vargo, Guo, & Amazeen, 2018).

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της συζήτησης για τη μετανάστευση. Για παράδειγμα, κατά τη διάρκεια της προσφυγικής κρίσης του 2015-2016, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης χρησιμοποιήθηκαν ευρέως για την κοινοποίηση εικόνων και ιστοριών προσφύγων, επηρεάζοντας τις αντιλήψεις και τις αντιδράσεις του κοινού στην κρίση. Ωστόσο, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης χρησιμοποιήθηκαν επίσης για τη διάδοση παραπληροφόρησης και αντιμεταναστευτικών αισθημάτων, συμβάλλοντας στην πόλωση και τις συγκρούσεις (Bennett, 2012).

3.10 Μελέτες περιπτώσεων: MME, κυβέρνηση και κοινωνία σε συγκεκριμένες μεταναστευτικές κρίσεις

Η εξέταση συγκεκριμένων μεταναστευτικών κρίσεων μπορεί να προσφέρει πολύτιμες πληροφορίες για την αλληλεπίδραση μεταξύ των μέσων ενημέρωσης, της κυβέρνησης και της κοινωνίας. Οι προσφυγικές κρίσεις του 2015-2016 και του 2022 στην Ελλάδα προσφέρουν δύο τέτοιες περιπτώσιολογικές μελέτες.

Κατά την προσφυγική κρίση του 2015-2016 σημειώθηκε σημαντική εισροή προσφύγων στην Ελλάδα, κυρίως από τη Συρία, το Αφγανιστάν και το Ιράκ. Τα μέσα ενημέρωσης διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση των αντιλήψεων του κοινού για την κρίση, με την κάλυψη να κυμαίνεται από συμπαθητικές απεικονίσεις των προσφύγων έως κινδυνολογικές αναφορές σχετικά με τις επιπτώσεις της μετανάστευσης (Georgiou & Zaborowski, 2017).

Η ελληνική κυβέρνηση αγωνίστηκε να διαχειριστεί την κρίση, με πολιτικές που κυμαίνονταν από προσπάθειες βελτίωσης των συνθηκών υποδοχής έως αμφιλεγόμενα μέτρα, όπως το κλείσιμο των συνόρων και οι απελάσεις. Τα μέσα ενημέρωσης διαδραμάτισαν βασικό ρόλο στη διάδοση πληροφοριών σχετικά με αυτές τις πολιτικές, στη διαμόρφωση του δημόσιου λόγου και στον επηρεασμό των αποτελεσμάτων της πολιτικής (Τριανταφυλλίδου, 2018).

Η αντίδραση της κοινωνίας στην κρίση ήταν ανάμεικτη, με ορισμένα τμήματα του πληθυσμού να δείχνουν αλληλεγγύη στους πρόσφυγες, ενώ άλλα εξέφρασαν φόβο και εχθρότητα. Τα μέσα ενημέρωσης έπαιξαν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση

αυτών των αντιδράσεων, με τα διάφορα μέσα ενημέρωσης να αντανακλούν και να ενισχύουν συχνά τις κοινωνικές διαιρέσεις (Papadopoulos & Fratzeskou, 2016).

Η προσφυγική κρίση του 2022-23, αν και εξακολουθεί να εκτυλίσσεται κατά τη στιγμή της συγγραφής του παρόντος άρθρου, παρουσίασε παρόμοια δυναμική. Τα μέσα ενημέρωσης έπαιξαν και πάλι καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση των αντιλήψεων του κοινού και των κυβερνητικών αντιδράσεων, με την κάλυψη να αντανακλά ένα εύρος απόψεων και συμφερόντων.

Η αντίδραση της ελληνικής κυβέρνησης στην κρίση του 2022 έχει επηρεαστεί από τις εμπειρίες της κρίσης του 2015-2016, καθώς και από τις αλλαγές στο ευρύτερο πολιτικό και κοινωνικό πλαίσιο. Τα μέσα ενημέρωσης αποτέλεσαν βασικό παράγοντα σε αυτή τη διαδικασία, διαδίδοντας πληροφορίες σχετικά με τις κυβερνητικές πολιτικές, διαμορφώνοντας τον δημόσιο διάλογο και επηρεάζοντας τα αποτελέσματα της πολιτικής.

Οι κοινωνικές αντιδράσεις στην κρίση του 2022, όπως για παράδειγμα του πολέμου στην Ουκρανία, αλλά και η εργαλειοποίηση του μεταναστευτικού από την Τουρκία, έχουν επίσης διαμορφωθεί από την κάλυψη των μέσων ενημέρωσης, με τα μέσα ενημέρωσης να διαδραματίζουν ρόλο τόσο στην αντανάκλαση όσο και στη διαμόρφωση της στάσης του κοινού απέναντι στους πρόσφυγες και τη μετανάστευση.

Κεφάλαιο 4: Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία αποτελεί έναν ιδιαίτερα κρίσιμο τομέα για κάθε ερευνητική προσπάθεια καθώς μέσω αυτής μπορεί να αξιοποιηθούν οι επιστημονικά αποδεκτοί τρόποι έτσι ώστε να υπάρχει μια αντικειμενική προσέγγιση. Η Ενότητα 4.1 εστιάζει στον τρόπο με τον οποίο επιλέχθηκαν τα ηλεκτρονικά μέσα. Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι λέξεις κλειδιά που επιλέχθηκαν κι ακολουθεί η διαδικασία ώστε να βρεθούν τα άρθρα που αναφέρουν τις λέξεις αυτές. Ακολουθεί η περιγραφή του σκοπού και των στόχων της εργασίας, καθώς και ο τρόπος εύρεσης του δείγματος. Τέλος παρουσιάζεται ο πίνακας που οπτικοποιεί τα άρθρα και τα παρουσιάζει ανά λέξη κλειδί, ανά χρονική περίοδο και ανά μέσο.

4.1 Σημασία της έρευνας

Ο λόγος που αποφασίστηκε να πραγματοποιηθεί η παρούσα έρευνα συνδέεται με τις δυσκολίες και τις προκλήσεις που είχε να αντιμετωπίσει η Ελλάδα ως χώρα εισόδου των μεταναστών και μάλιστα σε δύο συγκυρίες οι οποίες δημιούργησαν πρωτόγνωρες καταστάσεις για το πολιτικό σκηνικό. Επίσης, ένας δεύτερος λόγος είναι οι δύο αντιδιαμετρικά διαφορετικές κυβερνήσεις και οι ιδεολογίες που προσβύει η καθεμία. Από τη μία ο ΣΥΡΙΖΑ ένα κόμμα της Αριστεράς, το οποίο ανήλθε στην κυβέρνηση μετά τις έντονες επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης και από την άλλη η Νέα Δημοκρατία ένα κεντροδεξιό παραδοσιακό κόμμα που κλήθηκε να αντιμετωπίσει μια οργανωμένη προσπάθεια εργαλειοποίησης του μεταναστευτικού από την Τουρκία. Αντίστοιχες έρευνες έχουν πραγματοποιηθεί τα τελευταία χρόνια και σε άλλες χώρες, όχι μόνο του ευρωπαϊκού νότου, αλλά και χωρών που αποτελούν προορισμό για τις μεταναστευτικές ροές όπως την Γερμανία, την Ολλανδία, την Αγγλία κα. Η κοινή γνώμη όπως δείχνουν αντίστοιχες έρευνες τείνει να διαφοροποιείται μετά από κάποια έντονα γεγονότα, τα οποία μάλιστα υπερτονίζονται από τα μέσα ενημέρωσης ή μένουν για μεγάλα διαστήματα στην επικαιρότητα. Ως αποτέλεσμα φαίνεται να είναι και η άνοδος ακραίων κομμάτων και πολιτικών τα οποία σχετίζονται άμεσα με το ζήτημα του μεταναστευτικού.

Για το ελληνικό τοπίο η σημασία της έρευνας είναι εξίσου σημαντική καθώς προσπαθεί να αποτυπώσει τον τρόπο με τον οποίο τα μέσα ενημέρωσης (κυρίως

ηλεκτρονικά στην προκειμένη περίπτωση) μπορούν να διαφοροποιήσουν την κοινή γνώμη και να την κατευθύνουν ανάλογα. Οι Rourakias & Chletsos (2020) σε πρόσφατη μελέτη ανέφεραν ότι η μεταναστευτική/ προσφυγική κατάσταση στην Ελλάδα συσχετίζεται θετικά με την άνοδο των ψηφοφόρων που επιλέγουν ακροδεξιά κόμματα. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του πολιτικού μορφώματος της Χρυσής Αυγής το οποίο στη συνέχεια καταδικάστηκε ως εγκληματική οργάνωση, αλλά και άλλων κομμάτων που προέκυψαν κατά τις εκλογικές αναμετρήσεις του 2023 (Μαΐου, Ιουνίου). Μάλιστα είναι περιορισμένες οι έρευνες οι οποίες έχουν εστιάσει συγκεκριμένα στα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης, που πλέον παίζουν ακόμη πιο σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης.

4.1.1 Πλαίσιο της έρευνας

Τα γεγονότα και οι χρονικές περίοδοι δεν επιλέχθηκαν με αυθαίρετο τρόπο, αντιθέτως αποτέλεσαν την κορύφωση δύο περιόδων έντονων μεταναστευτικών ροών που άφησαν έκδηλα τα σημάδια τους και στην ελληνική κοινωνία. Από τη μία την περίοδο του 2015 υπήρξε η κορύφωση του πολέμου στην Συρία, με εκατομμύρια προσφύγων να έχουν περάσει στα σύνορα Συρίας-Τουρκίας. Στη συνέχεια η Τουρκία θέλοντας να εργαλειοποιήσει το ζήτημα, να πιέσει την Ευρώπη και να αποκομίσει οφέλη από την όλη στάση της άρχισε να ωθεί τους μετανάστες στα σύνορα με την Ελλάδα από στεριάς και θάλασσας. Με αντίστοιχο τρόπο έγιναν και τα γεγονότα το 2022 όταν από τη μία υπήρξε ο πόλεμος στην Ουκρανία και από την άλλη συνεχίστηκαν κι εντάθηκαν οι μεταναστευτικές ροές από την Τουρκία. Μάλιστα ένα μεγάλο μέρος των προσφύγων και των μεταναστών κατά την δεύτερη αυτή περίοδο προέρχονταν από χώρες της Μέσης Ανατολής, αλλά και της Αφρικής (ακόμη και της υποσαχάριας). Αυτό δείχνει κι επί του πρακτέου τον τρόπο με τον οποίο λειτούργησε η Τουρκία διευκολύνοντας τα κυκλώματα των λαθρομεταναστών και αποκομίζοντας οφέλη τόσο οικονομικά από τη δράση τους όσο και από τις χώρες της ΕΕ, αλλά και σε διεθνές πολιτικό επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό γίνεται προσπάθεια να αποτυπωθεί ο τρόπος που ορισμένα μέσα ενημέρωσης, ανάλογα με τον πολιτικό τους προσανατολισμό αντιμετώπισαν δύο αντίστοιχες περιόδους με διαφορετικές όμως πολιτικής ηγεσίες και διαφορετικές πολιτικές διαχείρισης των κρίσεων. Έτσι έχοντας μια κοινή βάση, δηλαδή δύο αντίστοιχες μεταναστευτικές κρίσης και τον ίδιο ρόλο

της Τουρκίας, το ζήτημα που τίθεται είναι πως αντιμετώπισαν τα μέσα ενημέρωσης τα γεγονότα.

4.2 Επιλογή των ηλεκτρονικών μέσων

Το δείγμα της παρούσας έρευνας αποτελείται από τέσσερα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης. Η επιλογή τους έγινε με κριτήρια που αφορούν τόσο τον προσανατολισμό τους ως προς το ακροατήριο που απευθύνονται όσο και από τη γενικότερη πολιτική τους χροιά. Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί ότι όλα τα μέσα ανεξαρτήτως χώρου δεν άσκησαν και δεν εξακολουθούν να ασκούν κριτική στους χειρισμούς της εκάστοτε κυβέρνησης. Παρόλα αυτά τα δύο μέσα: Capital (www.capital.gr), Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr) τείνουν να έχουν μια κεντροδεξιά διάσταση στον τρόπο παρουσίασης και ανάλυσης των γεγονότων, ενώ αντιθέτως τα news247 (www.news247.gr) και Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr) τείνουν να έχουν μια (κετρο)αριστερή προοπτική. Η επιλογή έγινε και με βάση την ευκολία αναζήτησης πληροφοριών με βάση τις λέξεις κλειδιά που επιλέχθηκαν. Έτσι αποκλείστηκαν κάποια άλλα μέσα στα οποία η σύνθετη αναζήτηση με βάση τις λέξεις κλειδιά, αλλά και τις συγκεκριμένες χρονικές περιόδους ήταν πιο δύσκολη.

Η ταξινόμηση των μέσων σε “δεξιά” και “αριστερά” είναι εν δυνάμει αυθαίρετη καθώς δεν υπάρχει κάποιος ανεξάρτητος οργανισμός που να καταδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζονται κι αναλύονται οι πληροφορίες και τα γεγονότα. Ωστόσο από τον τρόπο παρουσίασης των ειδήσεων και των γεγονότων έχουν χαρακτηριστεί με τις παραπάνω “ετικέτες” ως μέσα που βρίσκονται σε ένα συγκεκριμένο χώρο, ο οποίος βέβαια δεν είναι εύκολο να συγκεκριμενοποιηθεί.

Τα ηλεκτρονικά μέσα που επιλέχθηκαν είναι τα εξής: Capital (www.capital.gr), Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr), news247 (www.news247.gr) και Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr). Τα συγκεκριμένα μέσα επιλέχθηκαν καθώς αποτυπώνουν διαφορετικές πολιτικές και ιδεολογικές προσεγγίσεις. Έτσι το Capital (www.capital.gr) είναι ένα μέσο το οποίο παρουσιάζει την μεταναστευτική κρίση μέσα από μια ματιά που έχει να κάνει κυρίως με τον οικονομικό αντίκτυπο. Κινείται εμφανώς στον χώρο της δεξιάς ιδεολογίας κι ως εκ τούτου αναμένεται να

έχει μια ξεκάθαρη θέση τόσο ως προς τις πολιτικές επιλογές του ΣΥΡΙΖΑ, όσο και αυτές της Νέας Δημοκρατίας. Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει και με το μέσο Πρώτο Θέμα. Από την άλλη η Εφημερίδα των Συντακτών και το news247 αποτελούν κάτι αντίστοιχο κινούμενη στον χώρο της αριστεράς. Η σχέση με τους ΣΥΡΙΖΑ είναι αποδεδειγμένη κάτι που σημαίνει ότι αναμένεται να αποτυπώνουν με ξεκάθαρο τρόπο τις απόψεις του. Έτσι υπό το πρίσμα των δύο αυτών μέσων αναμένεται να εμφανίζεται μια πιο απόλυτη αποτύπωση των πολιτικών επιλογών. Ένας ακόμη λόγος επιλογής των προαναφερθέντων μέσων είναι η μεγάλη απήχηση που έχουν στην κοινή γνώμη. Παρακάτω παρουσιάζονται τα στοιχεία για κάθε ειδησεογραφικό μέσο, όπως αυτά αποτυπώνονται στο διαδίκτυο έτσι ώστε να φανεί και πιο καθαρά η προσέγγιση και το υπόβαθρο κάθε μέσου.

“Το Capital (www.capital.gr) λειτουργεί από το 2006. Είναι η εξέλιξη του Stockrally που λειτουργούσε από το 1998 Παρέχει οικονομική και πολιτική ειδησεογραφία όλο το 24ώρο, Μετάδοση της συνεδρίασης του Χ.Α σε πραγματικό χρόνο καθώς και εργαλεία παρακολούθησης επενδύσεων. Μετάδοση τιμών της Wall Street και των διεθνών αγορών Forbes Greece: Οι πιο πολυαναμενόμενες “λίστες” στον κόσμο! Δημοσιογραφικές έρευνες, νέες ιδέες για τις επιχειρήσεις και τις επενδύσεις. Έχει διεθνείς αποκλειστικές συνεργασίες, όπως το δίκτυο Dow Jones Newswires και το περιοδικό Business Week καθώς και συνεργασίες με διεθνείς επενδυτικούς οίκου”.

Το Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr) είναι κυριακάτικη εφημερίδα η οποία εκδόθηκε πρώτη φορά στις 27 Φεβρουαρίου 2005 από τους δημοσιογράφους Θέμο Αναστασιάδη, Μάκη Τριανταφυλλόπουλο και Τάσο Καραμήτσο. Τον Ιανουάριο του 2008 δημιουργήθηκε ο ιστότοπος protothema.gr ως μια καθημερινή ηλεκτρονική εφημερίδα.

Το News 24/7 αποτελεί μια ηλεκτρονική εφημερίδα ενημέρωσης και υπόκειται στον όμιλο ψηφιακών μέσων, 24 MEDIA. Ο Δημήτρης Μάρης είναι ιδρυτής, ιδιοκτήτης και Πρόεδρος του Ομίλου 24MEDIA.

Η Εφημερίδα των Συντακτών είναι καθημερινή ελληνική εφημερίδα. Ιδρύθηκε τον Νοέμβριο του 2012 από ομάδα πρώην εργαζομένων της εφημερίδας Ελευθεροτυπία. Διευθυντής της επί μία δεκαετία ήταν ο Νικόλας Βουλέλης. Από τον Οκτώβριο του 2022, διευθυντής της είναι ο Σωτήρης Μανιάτης.

4.3 Περιγραφή του είδους της μελέτης

Για να μπορέσει να γίνει μια εις βάθος έρευνα επιλέχθηκαν 12-14 άρθρα από κάθε ηλεκτρονικό μέσο σχετικά με τον όρο μετανάστευση για τις δύο χρονικές περιόδους που επιλέχθηκαν. Η πρώτη αφορά στα γεγονότα του 2016 όταν και ήταν ιδιαίτερα έντονα τα αποτελέσματα του πολέμου στη Συρία και στη διακυβέρνηση της Ελλάδας ήταν το κόμμα του ΣΥΡΙΖΑ και στην περίοδο του 2022 όταν ξεκινούσε ο πόλεμος στην Ουκρανία και στη διακυβέρνηση ήταν η Νέα Δημοκρατία. Έγινε προσπάθεια ώστε τα άρθρα που επιλέχθηκαν να είναι σχολιασμού από δημοσιογράφους έτσι ώστε να αποτυπώνεται τόσο η δική τους άποψη αλλά κι ο τρόπος με τον οποίο αλληλεπιδρούν με την κοινή γνώμη.

Στη συνέχεια έγινε επιλογή των παρακάτω λέξεων κλειδιών και διερευνήθηκε ο αριθμός εμφανίσεών τους σε κάθε μέσο. Πιο συγκεκριμένα επιλέχθηκαν οι εξής λέξεις κλειδιά:

1. Σύνορα
2. Ασφάλεια
3. Ανθρωπισμός
4. Αλληλεγγύη
5. Εθνικισμός
6. Ξενοφοβία
7. ΜΚΟ
8. Άσυλο
9. Ενσωμάτωση
10. Εκπαίδευση
11. Πρόσφυγας
12. Δικαιώματα

Οι λέξεις αυτές έχουν ως στόχο να αποτυπώσουν τις δύο κύριες έννοιες, του ανθρωπισμού και της ασφάλειας. Πιο συγκεκριμένα οι λέξεις Σύνορα, Ασφάλεια, Εθνικισμός, Ξενοφοβία, Πρόσφυγας αφορούν περισσότερο στην ασφάλεια. Η επιλογή των λέξεων αυτών έγινε με τέτοιο τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται ότι οι είναι άμεσα συνδεδεμένες με το μεταναστευτικό ζήτημα. Επίσης οι λέξεις αυτές επιλέχθηκαν κατόπιν αναζήτησης σε διεθνείς κι εγχώριους οργανισμούς ([Υπατη](#)

[Αρμοστεία ΟΗΕ](#), ΕΛΙΑΜΕΠ). Οι λέξεις αυτές έχουν ένα βάρος και είναι συχνά φορτισμένες με έννοιες που χρησιμοποιούνται από χώρους της πολιτικής (“αριστεράς” και “δεξιάς”) κι ως εκ τούτου μπορούν να αποτυπώσουν μια κατεύθυνση ως προς τα μηνύματα που στέλνουν στους ανθρώπους που ενημερώνονται από το κάθε μέσο.

Από την άλλη οι λέξεις Ανθρωπισμός, Αλληλεγγύη, Άσυλο, Ενσωμάτωση, Δικαιώματα έχουν συνδεθεί σε μεγαλύτερο βαθμό με την έννοια του ανθρωπισμού. Τέλος οι λέξεις κλειδιά όπως ΜΚΟ, μπορούν να εμφανιστούν και στις δύο κατηγορίες.

Ένα ακόμη σημαντικό στοιχείο είναι ότι δεν έχει γίνει αντίστοιχη συγκριτική μελέτη που να έχει ενσωματώσει 4 διαφορετικά ηλεκτρονικά μέσα καθώς και τις λέξεις κλειδιά για να παρουσιάσει μια ολοκληρωμένη εικόνα αντιμετώπισης του μεταναστευτικού στην Ελλάδα κατά δύο διαδοχικές περιόδους. Μέσα από την συγκριτική αυτή μελέτη θα παρουσιαστεί ο τρόπος με τον οποίο τα ηλεκτρονικά μέσα επηρεάζουν την κοινή γνώμη. Υπό αυτό το πρίσμα είναι σημαντική η εν λόγω μελέτη, ενώ παράλληλα υπάρχει σημαντική πρωτοτυπία του θέματος.

Για να γίνει μια ουσιαστική ανάλυση των ευρημάτων επιλέχθηκε η μέθοδος της ανάλυσης περιεχομένου. Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιείται κυρίως στις κοινωνικές επιστήμες για τη μελέτη και την ερμηνεία του περιεχομένου στοιχείων που έχουν να κάνουν με την επικοινωνία με συστηματικό και αντικειμενικό τρόπο. Περιλαμβάνει την κατηγοριοποίηση και τον ποσοτικό προσδιορισμό διαφόρων πτυχών, όπως κειμένου, εικόνας ή ήχου, για να αποτυπωθούν μοτίβα. Αυτή η μέθοδος είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για την ανάλυση μεγάλου όγκου δεδομένων, όπως εφημερίδες, τηλεοπτικές εκπομπές ή αναρτήσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, για την κατανόηση των διαδεδομένων θεμάτων, συναισθημάτων ή αναπαραστάσεων. Η ανάλυση περιεχομένου μπορεί να είναι τόσο ποιοτική, όπου οι ερευνητές ερμηνεύουν και κατανοούν τα υποκείμενα θέματα και μοτίβα, όσο και ποσοτική, όπου μετρώνται ή μετρώνται συγκεκριμένες πτυχές του περιεχομένου. Το ισχυρό στοιχείο της ανάλυσης περιεχομένου έγκειται στην ικανότητά της να παρέχει ένα δομημένο και αναπαραγόμενο πλαίσιο για την ανάλυση σύνθετων δεδομένων επικοινωνίας, καθιστώντας την δημοφιλή επιλογή για μελέτες μέσω, επικοινωνιακή έρευνα και πολιτισμικές μελέτες.

Οι χρονικές περιόδους που επιλέχθηκαν προς διερεύνηση είναι αυτές του 2016 και του 2022. Η μεν πρώτη συνδέεται με την κορύφωση των μεταναστευτικών ροών προς την Ελλάδα και την Ευρώπη, καθώς η Τουρκία επιχείρησε να εργλειοποιήσει το μεταναστευτικό σε συνδυασμό με τον πόλεμο στη Συρία. Μετά από έναν ακόμη πόλεμο αυτόν της Ουκρανίας εντάθηκαν πάλι οι μεταναστευτικές ροές και υπήρξε μια ακόμη περίοδος πίεσης προς την Ελλάδα. Βέβαια πρέπει να αναφερθεί ότι στη δεύτερη περίπτωση η πίεση ήταν όχι μόνο από την πλευρά της Ουκρανίας, αλλά και από την πλευρά της Τουρκίας. Έτσι η δεύτερη περίοδος αποτέλεσε ένα χρονικό διάστημα κατά το οποίο οι δυνάμεις και οι αντοχές της ελληνικής κοινωνίας δοκιμάστηκαν από διαφορετικούς εξωγενείς παράγοντες. Με αυτό τον τρόπο οι δύο χρονικές περιόδους σηματοδοτούν την κορύφωση των δύο κύριων πολεμικών γεγονότων στην ευρύτερη περιοχή με τις επιπτώσεις τους να συνδέονται με την Ελλάδα.

Η περιγραφική στατιστική από την άλλη που χρησιμοποιήθηκε είναι ένα υποσύνολο στατιστικών μεθόδων που χρησιμοποιούνται για τη σύνοψη και την περιγραφή των κύριων χαρακτηριστικών ενός συνόλου δεδομένων με ουσιαστικό τρόπο. Μέσα από απλές αναλύσεις δίνει μια άμεση κι ουσιαστική αποτύπωση κι ερμηνεία των δεδομένων. Τα περιγραφικά στατιστικά στοιχεία παρουσιάζονται συχνά οπτικά χρησιμοποιώντας γραφήματα, ιστογράμματα, γραφήματα πίτας και γραφικές παραστάσεις, μεταξύ άλλων. Στην παρούσα εργασία γίνεται χρήση αυτής της μεθόδου ώστε να αποτυπωθεί η διαφορά στις επιλεγμένες λέξεις ανάμεσα στα ηλεκτρονικά μέσα κατά τις δύο αυτές περιόδους και να εξαχθούν τυχόν αποτελέσματα σχετικά με τις τάσεις των ηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης για το κάθε γεγονός σε σχέση με το κόμμα που ήταν στην διακυβέρνηση.

Αρχικά επιλέχθηκε ένας ικανός αριθμός άρθρων κυρίων ανάλυσης περίπου 20-25 από κάθε μέσο για κάθε χρονική περίοδο. Η επιλογή των άρθρων ανάλυσης έγινε ώστε να αποτυπώνεται με καλύτερο τρόπο η κατεύθυνση του κάθε μέσου ή του κάθε αρθρογράφου. Επίσης έγινε προσπάθεια ώστε να υπάρχει κατά το δυνατόν μεγαλύτερη εκπροσώπηση δημοσιογράφων και αναλυτών από κάθε μέσο. Με αυτό τον τρόπο θεωρήσαμε ότι θα είναι πιο ολοκληρωμένη κι έγκυρη η προσπάθεια ανάδειξης του θέματος. Κατόπιν τα άρθρα αυτά εισήχθησαν σε ένα κείμενο στο οποίο έγινε αναζήτηση μέσω των λέξεων κλειδιών. Με αυτό τον τρόπο προέκυψε ο πίνακας

που παρουσιάζει τον αριθμό των λέξεων για κάθε κατηγορία και για κάθε χρονική περίοδο ανά μέσο ενημέρωσης.

4.4 Σκοπός και στόχοι της έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να εξετάσει κριτικά το ζήτημα της μετανάστευσης στην Ελλάδα, με ιδιαίτερη έμφαση στις αναπαραστάσεις των προσφυγικών κρίσεων του 2016 και του 2022 στα ελληνικά μέσα ενημέρωσης. Στόχος της έρευνας είναι να παράσχει μια ολοκληρωμένη κατανόηση του ιστορικού πλαισίου, των αντιλήψεων του κοινού, των κυβερνητικών πολιτικών και των κοινωνικών επιπτώσεων της μετανάστευσης στην Ελλάδα, καθώς και του ρόλου των ΜΚΟ και των διεθνών οργανισμών, όπως αυτά αποτυπώνονται από τα ηλεκτρονικά μέσα. Επιδιώκει επίσης να διερευνήσει το ρόλο που παίζουν τα μέσα στην διαμόρφωση ή ακόμη και στη μεταστροφή της κοινής γνώμης μέσα από την χρήση συγκεκριμένων λέξεων και όρων.

Οι ειδικοί στόχοι της έρευνας είναι οι εξής:

1. Να αναλύσει το ιστορικό πλαίσιο της μετανάστευσης στην Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένων των τάσεων και πολιτικών μετανάστευσης πριν από το 2015, της προσφυγικής κρίσης του 2015-2016 και των εξελίξεων μετά το 2016.
2. Να διερευνήσει τις τάσεις σε που διαμορφώθηκαν από συγκεκριμένα ηλεκτρονικά μέσα κατά την περίοδο 2016 κατά τον πόλεμο στη Συρία.
3. Να διερευνήσει τις τάσεις σε που διαμορφώθηκαν από συγκεκριμένα ηλεκτρονικά μέσα κατά την περίοδο 2022 όταν και ήταν η πρώτη φάση του πολέμου στην Ουκρανία.
4. Να συσχετίσει τις τάσεις που διαμορφώθηκαν τις δύο αυτές περιόδους όπως αποτυπώνονται από συγκεκριμένα ηλεκτρονικά μέσα.
5. Να καταλήξει σε συμπεράσματα σχετικά με τον ρόλο των ηλεκτρονικών μέσων στην διαμόρφωση της κοινής γνώμης πάνω στο ζήτημα του μεταναστευτικού υπό το πρίσμα του ανθρωπισμού και της ασφάλειας.

4.5 Δείγμα

Για να μπορέσει να γίνει μια εις βάθος διερεύνηση του θέματος επιλέχθηκαν συνολικά 100 άρθρα τα οποία συνδέονται με την έννοια της μετανάστευσης κατά τις δύο περιόδους. Τα 50 άρθρα αφορούν στην περίοδο 2016 και τα άλλα 50 κατά την περίοδο 2022. Κάθε μέσο αντιπροσωπεύεται από 12-13 άρθρα. Με αυτό τον τρόπο προέκυψε ο τελικός αριθμός και μέσω αυτού έγινε η ανάλυσή τους.

4.6 Διαδικασία

Ο εντοπισμός των άρθρων έγινε μέσω της αναζήτησης σε κάθε ηλεκτρονικό μέσο. Αρχικά επιλέχθηκαν οι προκαθορισμένες χρονικές περίοδοι (2016 και 2022) και στη συνέχεια έγινε αναζήτηση των άρθρων με βάση την λέξη μετανάστευση ή μετανάστης. Στη συνέχεια επιλέχθηκαν άρθρα σχολιασμού κυρίως ώστε να μπορεί να αποτυπωθεί η άποψη των αρθρογράφων και (υπό προϋποθέσεις) του ηλεκτρονικού μέσου. Ακολούθως επιλέχθηκαν 12-13 άρθρα από κάθε μέσο για τις δύο περιόδους. Το επόμενο βήμα ήταν να γίνει αναζήτηση εντός των επιλεγμένων άρθρων για κάθε λέξη κλειδί από τις 12 που αναφέρθηκαν παραπάνω ώστε να προκύψει ο πίνακας εμφανίσεων κάθε κωδικής λέξης. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται ο αριθμός των άρθρων ανά μέσο και ανά χρονική περίοδο.

Ηλεκτρονικά μέσα					
Χρονική Περίοδος	Πρώτο Θέμα	Capital	news247	Εφημερίδα των Συντακτών	Σύνολο
2016	12	13	13	12	50
2022	13	12	12	13	50
Σύνολο	25	25	25	25	100

Πίνακας 2: Ηλεκτρονικά μέσα που επιλέχθηκαν και κατανομή άρθρων

Κεφάλαιο 5: Παρουσίαση-Ανάλυση Αποτελεσμάτων

5.1 Παρουσίαση των αποτελεσμάτων

Τα δεδομένα που βρέθηκαν από τη διαδικασία της αναζήτησης των άρθρων και των στοχευμένων λέξεων κλειδιών παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα. Στην πρώτη στήλη φαίνεται αρχικά η χρονολογία των συμβάντων (2016 ή 2022) κι ακολούθως οι 15 λέξεις κλειδιά. Ακολουθεί η δεύτερη στήλη όπου είναι ο αριθμός εμφανίσεων στο μέσο news247 (www.news247.gr), καθώς και το ποσοστό σε σχέση με το σύνολο των λέξεων στο μέσο αυτό. Ακολουθεί το μέσο Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr) το οποίο είναι και το δεύτερο “αριστερό”, μέσο, τα οποία πρόσκεινται περισσότερο στο κόμμα του ΣΥΡΙΖΑ. Στη συνέχεια εμφανίζονται τα δύο “δεξιά” μέσα τα οποία πρόσκεινται περισσότερο στο κόμμα της Νέας Δημοκρατίας.

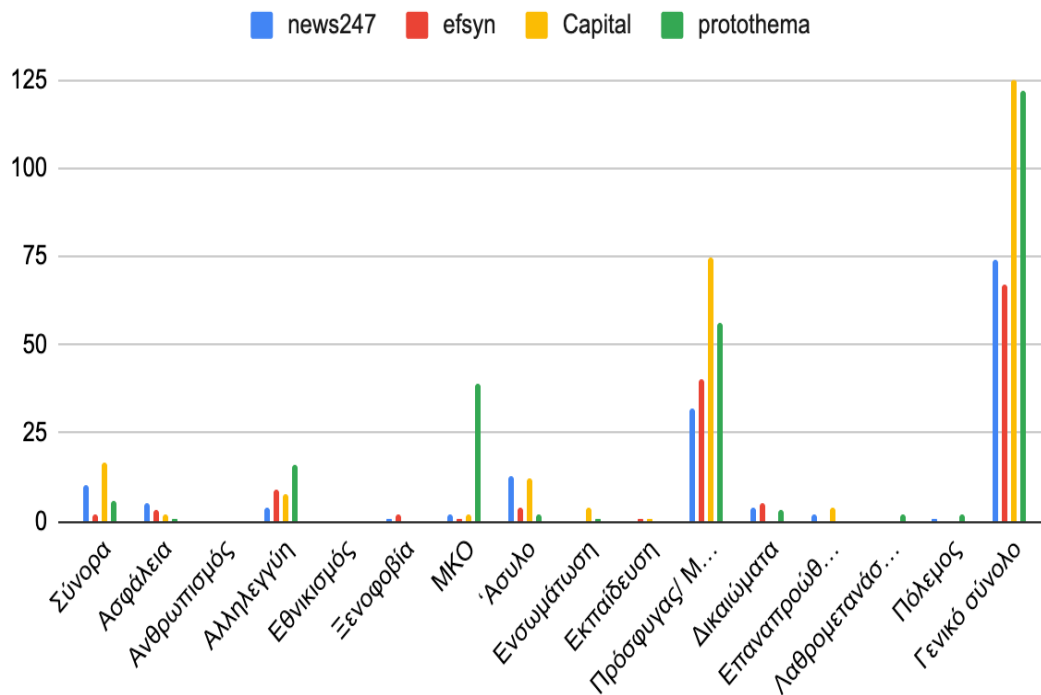
2016	news247 (www.news247.gr)	Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)	Capital (www.capital.gr)	Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)
Σύνορα	10 (13,5%)	2 (2,9%)	17 (13,6%)	6 (4,9%)
Ασφάλεια	5 (6,7%)	3 (4,4%)	2 (1,6%)	1 (0,8%)
Ανθρωπισμός	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (0,8%)
Αλληλεγγύη	4 (5,4%)	9 (13,4%)	8 (6,4%)	16 (13,1%)
Εθνικισμός	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
Ξενοφοβία	1 (1,3%)	2 (2,9%)	0 (0%)	0 (0%)
ΜΚΟ	2 (2,7%)	1 (1,4%)	2 (1,6%)	39 (31,9%)
Άσυλο	13 (17,5%)	4 (5,9%)	12 (9,6%)	2 (1,6%)

Ενσωμάτωση	0 (0%)	0 (0%)	4 (3,2%)	1 (0,8%)
Εκπαίδευση	0 (0%)	1 (1,4%)	1 (0,8%)	0 (0%)
Πρόσφυγας/ Μετανάστης	32 (41,6%)	40 (59,7%)	75 (60%)	56 (45,9%)
Δικαιώματα	4 (5,4%)	5 (7,4%)	0 (0%)	3 (2,4%)
Επαναπροώθηση (pushback)/ pushback	2 (2,7%)	0 (0%)	4 (3,2%)	0 (0%)
Λαθρομετανάστης/ παράνομος μετανάστης	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	2 (1,6%)
Πόλεμος	1 (1,3%)	0 (0%)	0 (0%)	2 (1,6%)
Γενικό σύνολο	74	67	125	122

Πίνακας 3: Τιμές εμφανίσεων των λέξεων κλειδιών για το συμβάν του 2016.

Το παρακάτω διάγραμμα απεικονίζει τον αριθμό των λέξεων όπως αυτές προέκυψαν από την ανάλυση των 15 άρθρων. Στη συνέχεια γίνεται ανάλυση για καθεμία λέξη τόσο σε επίπεδο απλής ανάδειξης όσο και συσχέτισης μεταξύ των ευρημάτων.

news247, efsyn, Capital και protothema

Πίνακας 4: Παρουσίαση των λέξεων κλειδιών για το συμβάν του 2016.

Σύνορα: Τα “αριστερά” μέσα ενημέρωσης είχαν συνδυασμένη εκπροσώπηση περίπου 16,4%, ενώ οι δεξιές πηγές ενημέρωσης είχαν ελαφρώς υψηλότερη συνδυαστική εκπροσώπηση περίπου 18,5%. Αυτό δείχνει ότι και οι δύο ομάδες μέσων ενημέρωσης έδωσαν μεγάλη προσοχή στο θέμα των συνόρων, αλλά τα δεξιά μέσα ενημέρωσης είχαν οριακά μεγαλύτερη έμφαση. Φαίνεται δηλαδή ότι δεν υπήρχε μια σαφής διαφορά συνδυαστικά στα δύο μέσα. Όμως πρέπει να αναφερθεί ότι τόσο στο “Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)”, όσο και στο “Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)” υπάρχει μικρότερη παρουσία της λέξης “σύνορα” σε σχέση με τα άλλα δύο μέσα.

Ασφάλεια: Το θέμα της ασφάλειας είχε μια εκπροσώπηση περίπου 11,1% στα “αριστερά” μέσα ενημέρωσης και μια σημαντικά χαμηλότερη εκπροσώπηση 2,4% στα “δεξιά” μέσα. Αυτό δείχνει ότι οι αριστερές πηγές μέσων ενημέρωσης εστίασαν περισσότερο σε ζητήματα που σχετίζονται με την ασφάλεια που αφορούσαν την προσφυγική κρίση το 2016.

Ανθρωπισμός: Και οι δύο ομάδες μέσω ενημέρωσης είχαν ελάχιστη εκπροσώπηση για το θέμα του ανθρωπισμού, με 0% για τα αριστερά μέσα ενημέρωσης και 0,8% για τα δεξιά μέσα ενημέρωσης. Αυτό υποδηλώνει ότι οι ανθρωπιστικές προοπτικές για την προσφυγική κρίση δεν ήταν πρωταρχικό σημείο εστίασης για καμία από τις ομάδες το 2016.

Αλληλεγγύη: Η λέξη “Αλληλεγγύη” είχε εκπροσώπηση 10,1% στα αριστερά μέσα και 12,4% στα δεξιά. Και οι δύο ομάδες μέσω ενημέρωσης έδωσαν προσοχή στο θέμα της αλληλεγγύης, με τα δεξιά μέσα να δίνουν λίγο μεγαλύτερη έμφαση. Σημαντικά μεγαλύτερη όμως ήταν στο “Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)” από τα “αριστερά” μέσα, ενώ από τα “δεξιά” το “Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)”

Εθνικισμός: Αντίστοιχα

Ξενοφοβία: Το 2016, το θέμα της «Ξενοφοβίας» είδε ποικίλη εκπροσώπηση σε διάφορα ελληνικά μέσα ενημέρωσης. Συγκεκριμένα, τα “αριστερά” μέσα ενημέρωσης «news247 (www.news247.gr)» και «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)» αναφέρθηκαν στην ξενοφοβία με 1,3% και 2,9% των άρθρων τους για την προσφυγική κρίση, αντίστοιχα. Αυτό δείχνει ότι ενώ το θέμα δεν ήταν πρωταρχικό σημείο εστίασης, έλαβε κάποια μικρή προσοχή. Η συνδυασμένη εκπροσώπηση αυτών των αριστερών μέσων υποδηλώνει ανησυχία για ξενοφοβικές συμπεριφορές ή περιστατικά που σχετίζονται με την κατάσταση των προσφύγων.

Από την άλλη, τα “δεξιά” μέσα «Capital (www.capital.gr)» και «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)» δεν έκαναν αναφορά για ξενοφοβία, με 0% εκπροσώπηση και στα δύο μέσα. Η απουσία αυτού του θέματος στα ρεπορτάζ τους θα μπορούσε να υποδεικνύει διάφορους παράγοντες: είτε αυτές οι πηγές μέσω ενημέρωσης δεν θεώρησαν την ξενοφοβία ως σημαντικό ζήτημα στο πλαίσιο της προσφυγικής κρίσης, είτε επέλεξαν να δώσουν έμφαση σε άλλα θέματα.

Η παρουσία άρθρων με θέμα την ξενοφοβία στα αριστερά μέσα ενημέρωσης και η απουσία τους στα δεξιά μέσα μπορεί να αντικατοπτρίζει διαφορετικές προτεραιότητες σύνταξης, κοινό-στόχο ή ευρύτερες πολιτικές και κοινωνικές αφηγήσεις. Είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε ότι το ποσοστό εκπροσώπησης δεν υποδηλώνει απαραίτητα τον τόνο ή τη στάση των άρθρων. Για μια ολοκληρωμένη

κατανόηση, θα ήταν απαραίτητη μια ποιοτική ανάλυση του περιεχομένου αυτών των άρθρων.

ΜΚΟ: Το 2016, ο ρόλος και οι δραστηριότητες των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ) στο πλαίσιο της προσφυγικής κρίσης τράβηξαν ποικίλους βαθμούς προσοχής στο τοπίο των ελληνικών μέσων ενημέρωσης. Τα “αριστερά” μέσα «news247 (www.news247.gr)» και «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)» αναφέρθηκαν σε ΜΚΟ με 2,7% και 1,4% των άρθρων τους για την προσφυγική κρίση, αντίστοιχα. Αυτά τα ποσοστά υποδηλώνουν ότι ενώ οι ΜΚΟ έπαιξαν ρόλο στην κάλυψη της κρίσης, δεν ήταν κυρίαρχο θέμα.

Αντίθετα, τα “δεξιά” μέσα, με κυρίαρχο το «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)» έδωσε έμφαση, αφιερώνοντας ένα σημαντικό 31,9% των άρθρων του που σχετίζονται με την προσφυγική κρίση στο θέμα των ΜΚΟ. Αυτή η έντονη εστίαση υποδηλώνει ότι για το «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)», οι ΜΚΟ αποτελούσαν κεντρικό θέμα συζήτησης. Οι λόγοι για μια τέτοια αυξημένη έμφαση μπορεί να κυμαίνονται από ανησυχίες για τις λειτουργίες, τη χρηματοδότηση και τις προθέσεις των ΜΚΟ μέχρι την ανάδειξη των ανθρωπιστικών προσπαθειών τους ή των πιθανών προκλήσεων που αντιμετώπισαν.

Η άλλη δεξιά πηγή μέσων ενημέρωσης, το «Capital (www.capital.gr)», ανέφερε για τις ΜΚΟ με το 1,6% των άρθρων της, κάτι που φαίνεται να παρουσιάστηκε με αντίστοιχο ποσοστό από τα “αριστερά” μέσα ενημέρωσης, news247 και Εφημερίδα των Συντακτών.

Άσυλο: Το 2016, το θέμα του «Άσylum» εμφανίστηκε ως κεντρικό θέμα στην κάλυψη της προσφυγικής κρίσης από τα ελληνικά μέσα ενημέρωσης, αν και η έμφαση διέφερε σε διαφορετικά μέσα. Το “αριστερό” ενημέρωσης "news247 (www.news247.gr)" αφιέρωσε ένα σημαντικό 17,5% των άρθρων της σχετικά με τους πρόσφυγες σε συζητήσεις για το άσυλο. Αυτό υποδηλώνει ότι για το "news247 (www.news247.gr)", οι επιπλοκές, οι προκλήσεις και οι αναλύσεις γύρω από τα αιτήματα ασύλου και τις διαδικασίες ήταν πρωταρχικά θέματα συζήτησης. Αντικατοπτρίζει την ευρύτερη σημασία του ασύλου ως νομικής και ανθρωπιστικής οδού για τους πρόσφυγες που αναζητούν προστασία και δικαιώματα σε μια χώρα υποδοχής. Από την άλλη πλευρά, η «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)»,

διέθεσε το 5,9% της κάλυψής του στο θέμα του ασύλου, υποδεικνύοντας ότι ενώ το θέμα καλύφθηκε, δεν ήταν τόσο κεντρικό στο ρεπορτάζ τους όσο στο “news247 (www.news247.gr)”.

Το “Capital (www.capital.gr)” είχε επίσης αξιοσημείωτη εστίαση στο θέμα του “Ασύλου”, με το 9,6% των άρθρων της να αγγίζουν το θέμα. Αυτό υποδηλώνει ότι οι συζητήσεις γύρω από το άσυλο δεν περιορίστηκαν σε κάποια συγκεκριμένη πολιτική ή συντακτική τάση και αναγνωρίστηκαν ως σημαντικές σε όλους τους τομείς. Ωστόσο, το «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)», είχε αισθητά χαμηλότερη εκπροσώπηση του θέματος, με μόνο το 1,6% των άρθρων του να αφορούν το άσυλο. Αυτό μπορεί να υποδηλώνει διαφορετικό σύνολο συντακτικών προτεραιοτήτων για το «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)» σε σύγκριση με τα άλλα μέσα ενημέρωσης.

Ενσωμάτωση: Το 2016, το θέμα της «Ένταξης/Ενσωμάτωσης» ήταν ιδιαίτερα έντονο στην ελληνική δημοσιογραφία. Ωστόσο φαίνεται ότι τα μέσα ενημέρωσης «news247 (www.news247.gr)» και «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)» δεν έκαναν καμία αναφορά για την ενσωμάτωση, με 0% εκπροσώπηση και στα δύο μέσα. Αυτή η απουσία υποδηλώνει ότι οι συζητήσεις γύρω από την ενσωμάτωση των προσφύγων στην ελληνική κοινωνία, τον πολιτισμό και την οικονομία μπορεί να αποδόθηκαν και να αναλύθηκαν με διαφορετικό τρόπο και φρασεολογία.

Αντίθετα, το “Capital (www.capital.gr)” αφέρωσε το 3,2% των άρθρων της σχετικά με τους πρόσφυγες στο θέμα της ένταξης. Αν και δεν είναι κυρίαρχο θέμα, αυτή η αποτύπωση δείχνει ότι το “Capital (www.capital.gr)” αναγνώρισε τη σημασία των συζητήσεων που σχετίζονται με τις προκλήσεις και τις διαδικασίες που συνδέονται με την ένταξη των προσφύγων σε διάφορες πτυχές της ελληνικής κοινωνίας. Από την άλλη το “Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)”, παρείχε μια πιο μέτρια κάλυψη του θέματος της ενσωμάτωσης, με το 0,8% των άρθρων του να το αφορούν. Αυτό υποδηλώνει ότι ενώ το θέμα ήταν στο ραντάρ τους, δεν ήταν μια κεντρική αφήγηση για αυτούς.

Εκπαίδευση: Το «news247 (www.news247.gr)» δεν ασχολήθηκε με το θέμα της εκπαίδευσης, όπως αποδεικνύεται από την εκπροσώπηση της λέξης στο 0%. Αυτό υποδηλώνει ότι οι συζητήσεις που επικεντρώθηκαν γύρω από εκπαιδευτικές δυσκολίες, προκλήσεις και πρωτοβουλίες για τους πρόσφυγες μπορεί να

παρουσιάστηκαν είτε σε επόμενη χρονική φάση είτε με διαφορετική διατύπωση. Η «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)», έδωσε κάποια προσοχή στο θέμα, αφιερώνοντας το 1,4% των άρθρων του σχετικά με τους πρόσφυγες σε συζητήσεις γύρω από την εκπαίδευση.

Οι αναφορές που γίνονται στο “Capital (www.capital.gr)” έχουν συνάφεια με την «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)», διαθέτοντας το 0,8% των άρθρων της στο θέμα της εκπαίδευσης. Αυτό υποδηλώνει ότι, για το “Capital (www.capital.gr)”, τα ζητήματα που σχετίζονται με την εκπαίδευση που αφορούσαν τους πρόσφυγες αναγνωρίστηκαν αλλά δεν τονίστηκαν ιδιαίτερα.

Τέλος το «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)», δεν κάλυψε καθόλου το θέμα της εκπαίδευσης, όπως συνέβη με το «news247 (www.news247.gr)». Φαίνεται έτσι μια γενικότερη έλλειψη αντιμετώπισης του θέματος της εκπαίδευσης από όλα τα εν λόγω μέσα.

Πρόσφυγας/ Μετανάστης: Το 2016, η διάκριση και ο λόγος γύρω από το «Πρόσφυγας» έναντι του «Μετανάστη» έπαιξε εξέχοντα ρόλο στην κάλυψη της συνεχιζόμενης κρίσης από τα ελληνικά ΜΜΕ. Η αποτύπωση του θέματος υποδηλώνει ότι αυτή ήταν μια κεντρική αφήγηση, που αγγίζει τον πυρήνα της ταυτότητας και των συνεπειών της κρίσης.

Το «news247 (www.news247.gr)» αφιέρωσε ένα σημαντικό 41,6% των άρθρων της σχετικά με τους πρόσφυγες σε συζητήσεις γύρω από αυτό το θέμα. Αυτό υποδηλώνει ότι για το «news247 (www.news247.gr)», η κατανόηση, ο ορισμός και η συζήτηση των διαφορών και των διασταυρώσεων μεταξύ προσφύγων και μεταναστών ήταν ζωτικής σημασίας. Αυτό επίσης αντανακλά τις ευρύτερες συζητήσεις γύρω από το νομικό καθεστώς, τα δικαιώματα και τις κοινωνικές αντιλήψεις αυτών των δύο ομάδων.

Η «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)», έδωσε ακόμη μεγαλύτερη έμφαση σε αυτό το θέμα, με ένα σημαντικό ποσοστό κάλυψης 59,7%, να είναι αφιερωμένο σε αυτό. Αυτή η έντονη εστίαση υποδεικνύει την κεντρική θέση της έννοιας του πρόσφυγα έναντι των μεταναστών στην κάλυψή τους, αγγίζοντας πιθανώς ζητήματα δικαιωμάτων, ένταξης, κοινωνικές αντιλήψεις και επιπτώσεις πολιτικής.

Τα “δεξιά” μέσα έδειξαν επίσης σημαντική προσοχή σε αυτό το θέμα. Το «Capital (www.capital.gr)» αφιέρωσε το 60% των άρθρων του που σχετίζονται με τους πρόσφυγες ή μετανάστες. Αντίστοιχα το «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)» διέθεσε το 45,9% της κάλυψής του σε αυτό το θέμα, απηχώντας τη σημασία αυτών των συζητήσεων στο ευρύτερο τοπίο των μέσων ενημέρωσης.

Η ουσιαστική εκπροσώπηση σε όλα τα μέσα ενημέρωσης υπογραμμίζει τον κεντρικό χαρακτήρα των εννοιών «Πρόσφυγας/Μετανάστης» στον λόγο της προσφυγικής κρίσης. Υπογραμμίζει τις συζητήσεις γύρω από την ταυτότητα, τα δικαιώματα, τους κοινωνικούς ρόλους και τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες που αντιμετωπίζει κάθε ομάδα. Η εξέχουσα θέση του θέματος υποδηλώνει επίσης ότι τα μέσα ενημέρωσης, ανεξάρτητα από τις πολιτικές ή συντακτικές τους τάσεις, αναγνώρισαν τη σημασία της αντιμετώπισης, του ορισμού και της κατανόησης αυτών των όρων στο πλαίσιο της προσφυγικής κατάστασης στην Ελλάδα το 2016.

Δικαιώματα: σχετικά με αυτό τον όρο το "news247 (www.news247.gr)" διέθεσε το 5,4% της κάλυψης που σχετίζεται με τους πρόσφυγες σε συζητήσεις γύρω από τα δικαιώματα, τονίζοντας τη σημασία των νομικών, ανθρωπίνων και κοινωνικών δικαιωμάτων για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες. Ομοίως, το «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)», αφιέρωσε το 7,4%. Η προσοχή που δίνουν τα δύο μέσα υποδηλώνει ανησυχία για τα δικαιώματα των προσφύγων και των μεταναστών, αγγίζοντας ενδεχομένως θέματα όπως οι διαδικασίες ασύλου, η πρόσβαση σε υπηρεσίες, η προστασία από την εκμετάλλευση και το ευρύτερο πλαίσιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Σε αντίθεση, το “δεξιά” μέσο «Capital (www.capital.gr)» δεν ασχολήθηκε καθόλου με το θέμα των δικαιωμάτων, με εκπροσώπηση 0%. Αυτή η απουσία μπορεί να αντικατοπτρίζει διαφορετικές προτεραιότητες σύνταξης ή εστίαση σε άλλες πτυχές της προσφυγικής κρίσης. Ωστόσο, το "Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)", παρείχε κάποια κάλυψη στο θέμα, με το 2,4% των άρθρων του να αφορούν ζητήματα που σχετίζονται με τα δικαιώματα. Αν και δεν είναι τόσο έντονη όσο στα αριστερά μέσα ενημέρωσης, αυτή η αναπαράσταση υποδηλώνει ότι το «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)» αναγνώρισε τη σημασία των συζητήσεων σχετικά με τα δικαιώματα των προσφύγων και των μεταναστών, αν και σε μικρότερο βαθμό.

Επαναπροώθηση (pushback)/ pushback: Το "news247 (www.news247.gr)" αφιέρωσε το 2,7% της κάλυψης που σχετίζεται με τους πρόσφυγες σε συζητήσεις σχετικά με περιστατικά ή πολιτικές pushback. Αυτό δείχνει ότι, ενώ το "news247 (www.news247.gr)" δεν το έκανε κυρίαρχο θέμα, αναγνώρισε τη σημασία των επαναπροωθήσεων στον ευρύτερο προσφυγικό λόγο, αντιμετωπίζοντας πιθανώς ζητήματα νομιμότητας, παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και διεθνείς συμφωνίες. Από την άλλη πλευρά, το «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)», δεν κάλυψε καθόλου το θέμα της απώθησης, υποδηλώνοντας ότι μπορεί να είχε δώσει προτεραιότητα σε άλλες πτυχές της προσφυγικής κρίσης ή να θεωρούσε το θέμα των απωθήσεων ως λιγότερο κεντρικό στην αφήγησή του. περίοδος.

Το «Capital (www.capital.gr)» διέθεσε το 3,2% των άρθρων της στο θέμα των επαναπροωθήσεων, ελαφρώς υψηλότερη εκπροσώπηση από το «news247 (www.news247.gr)». Αυτή η προσοχή υποδηλώνει ότι το «Capital (www.capital.gr)» γνώριζε τις συζητήσεις και τις ανησυχίες γύρω από τις απωθήσεις και το θεωρούσε σχετικό με την κάλυψη της προσφυγικής κατάστασης. Αντίθετα, το «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)», δεν ασχολήθηκε με το θέμα των απωθήσεων στην κάλυψή του, κάτι αντίστοιχο με το «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)».

Λαθρομετανάστης/ παράνομος μετανάστης: Οι όροι "λαθρομετανάστης" και "παράνομος μετανάστης" αγγίζουν σύνθετα ζητήματα παράτυπης μετανάστευσης, εμπορίας ανθρώπων και τις ευρύτερες συζητήσεις σχετικά με το νομικό καθεστώς και τα δικαιώματα των ατόμων που εισέρχονται σε μια χώρα χωρίς επίσημη άδεια.

Τα αριστερά μέσα ενημέρωσης «news247 (www.news247.gr)» και «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)» την περίοδο του 2016 δεν ασχολήθηκαν με αυτό το θέμα στο ρεπορτάζ τους, με 0% εκπροσώπηση και για τα δύο. Αυτή η απουσία υποδηλώνει ότι αυτά τα μέσα θα μπορούσαν να έχουν επιλέξει να δώσουν προτεραιότητα σε άλλες αφηγήσεις ή πτυχές της προσφυγικής κρίσης. Μια άλλη αιτία που φαίνεται πιο πιθανή είναι ότι, μπορεί να ήταν προσεκτικά σχετικά με τη χρήση δυνητικά αμφιλεγόμενων ή στιγματιστικών όρων, επιλέγοντας πιο ουδέτερη γλώσσα ή γλώσσα με επίκεντρο τα δικαιώματα όταν συζητούν τη μετανάστευση.

Ομοίως, το «Capital (www.capital.gr)» επίσης δεν κάλυψε το θέμα. Ωστόσο, το «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)», έδωσε κάποια προσοχή σε αυτό το θέμα,

αφιερώνοντας το 1,6% των άρθρων του σε συζητήσεις που σχετίζονται με τον «λαθρομετανάστη/παράνομο μετανάστη». Αυτή η αποτύπωση, αν και περιορισμένη, υποδηλώνει ότι το "Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)" αντιμετώπιζε ζητήματα παράτυπης μετανάστευσης, υπογραμμίζοντας πιθανώς προκλήσεις που σχετίζονται με τον έλεγχο των συνόρων, τα δίκτυα εμπορίας ανθρώπων ή τις πολιτικές επιπτώσεις.

Πόλεμος: το θέμα του «Πολέμου», στο πλαίσιο της προσφυγικής κρίσης, έλαβε περιορισμένη προσοχή στα υπό εξέταση ελληνικά μέσα ενημέρωσης. Το "news247 (www.news247.gr)" αφιέρωσε ένα 1,3% της κάλυψης σχετικά με τους πρόσφυγες σε συζητήσεις που περιστρέφονται γύρω από τον πόλεμο. Από την άλλη πλευρά, η «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)», δεν ασχολήθηκε καθόλου με το θέμα του πολέμου, υποδηλώνοντας εστίαση σε άλλες πτυχές της προσφυγικής κρίσης.

Ομοίως, το 'Capital' (www.capital.gr) επίσης δεν κάλυψε το θέμα του πολέμου στα άρθρα του, ενώ το «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)», είχε μια εκπροσώπηση παρόμοια με το «news247 (www.news247.gr)», αφιερώνοντας το 1,6% της κάλυψής του στο θέμα του πολέμου. Αυτό υποδηλώνει ότι το «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)» αναγνώρισε ως έν σημείο τη σημασία της κατανόησης και της ανάδειξης των βαθύτερων αιτιών των κινημάτων προσφύγων και μεταναστών, ακόμη κι αν δεν ήταν μια κυρίαρχη αφήγηση.

Η μικρή εστίαση στη λέξη «Πόλεμος» σε αυτά τα μέσα ενημέρωσης υποδηλώνει ότι ενώ τα ελληνικά μέσα ενημέρωσης αναγνώρισαν τους πολέμους και τις συγκρούσεις ως κύριους λόγους της προσφυγικής κρίσης, ο πρωταρχικός λόγος το 2016 θα μπορούσε να περιστρέφεται γύρω από τις άμεσες εκδηλώσεις, προκλήσεις και επιπτώσεις της κρίση στην Ελλάδα και την Ευρώπη.

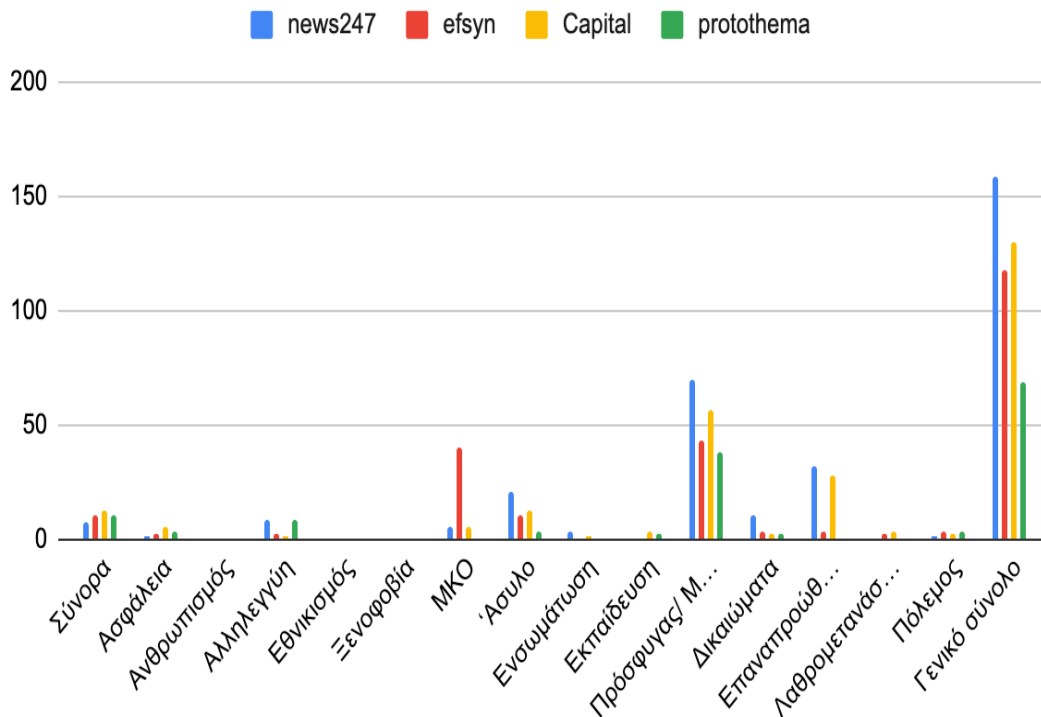
Στη συνέχεια παρουσιάζεται ο πίνακας με τις αντίστοιχες λέξεις κατά το 2022 όταν και υπήρχε μια δεύτερη προσφυγική κρίση, αυτή τη φορά λόγω του πολέμου στην Ουκρανία. Στη συνέχεια γίνεται μια πρώτη αποτύπωση κι ανάλυση των δεδομένων.

2022	news247 (www.news247.gr)	Εφημερίδα των Συντακτών	Capital (www.capital.gr)	Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)
------	-----------------------------	-------------------------	-----------------------------	-----------------------------------

		(www.efsyn.gr)		
Σύνορα	7 (4,4%)	10 (8,4%)	12 (9,2%)	10 (14,45)
Ασφάλεια	1 (0,6%)	2 (1,6%)	5 (3,8%)	3 (4,3%)
Ανθρωπισμός	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
Αλληλεγγύη	8 (5%)	2 (1,6%)	1 (0,7%)	8 (11,5%)
Εθνικισμός	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
Ξενοφοβία	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
ΜΚΟ	5 (3,1%)	40 (33,8%)	5 3,8%)	0 (0%)
Άσυλο	21 (13,2%)	10 (8,4%)	12 (9,2%)	3 (4,3%)
Ενσωμάτωση	3 (1,8%)	0 (0%)	1 (0,7%)	0 (0%)
Εκπαίδευση	0 (0%)	0 (0%)	3 (2,1%)	2 (2,8%)
Πρόσφυγας/ Μετανάστης	70 (44,3%)	43 (36,4%)	56 (43%)	38 (55%)
Δικαιώματα	10 (6,3%)	3 (2,5%)	2 (1,5%)	2 (2,8%)
Επαναπροώθ ηση (pushback)/ pushback	32 (20,2%)	3 (2,5%)	28 (21,5%)	0 (0%)
Λαθρομετανά στης/ παράνομος μετανάστης	0 (0%)	2 (1,6%)	3 (2,1%)	0 (0%)
Πόλεμος	1 (0,6%)	3 (2,5%)	2 (1,5%)	3 (4,3%)
Γενικό σύνολο	158	118	130	69

Πίνακας 5: Τιμές εμφανίσεων των λέξεων κλειδιών για το συμβάν του 2022.

news247, efsyn, Capital και protothema

Πίνακας 6: Παρουσίαση των λέξεων κλειδιών για το συμβάν του 2022.

Σύνορα: Το 2022, εν μέσω της έναρξης του πολέμου στην Ουκρανία, το θέμα του «Πόλεμος» γνώρισε έντονη παρουσία στην κάλυψη των ελληνικών ΜΜΕ. Το «news247 (www.news247.gr)» διέθεσε το 4,4% της κάλυψής της σε συζητήσεις με επίκεντρο τον πόλεμο κι ιδιαίτερα τα σύνορα. Το «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)», έδωσε ακόμη μεγαλύτερη έμφαση στο θέμα, με το 8,4% των άρθρων του να αφορούν την έννοια και τη σημασία των συνόρων. Αυτή η αυξημένη εστίαση υπογραμμίζει την πρόθεση της «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)» να εμβαθύνει στις γεωπολιτικές επιπλοκές, τις ανθρωπιστικές επιπτώσεις και τα ευρύτερα διακυβεύματα του ουκρανικού πολέμου για τη διεθνή κοινότητα, εστιάζοντας στα διαφιλονικούμενα σύνορα Ουκρανίας/ Ρωσίας.

Το «Capital (www.capital.gr)» αφιέρωσε το 9,2% της κάλυψής του στο θέμα των συνόρων, υποδηλώνοντας μια σημαντική ανησυχία για την εξελισσόμενη κατάσταση στην Ουκρανία και τις ευρύτερες προεκτάσεις της. Η στενή ευθυγράμμιση στην αναπαράσταση μεταξύ του «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)» και του «Capital (www.capital.gr)» υποδηλώνει μια κοινή

κατανόηση μεταξύ της έννοιας των συνόρων στον πόλεμο στην Ευρώπη. Από την άλλη, το «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)» φαίνεται ότι έδωσε μεγαλύτερη έμφαση κάτι που υποδηλώνει το 14,45% των άρθρων του σε συζητήσεις που σχετίζονται με τα σύνορα. Αυτή η κυρίαρχη αφήγηση υποδηλώνει ότι το «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)» θεώρησε την ουκρανική σύγκρουση ως ένα κομβικό γεγονός με εκτεταμένες συνέπειες, που δικαιολογεί εκτενή κάλυψη και ανάλυση.

Ασφάλεια: Το 2022, το θέμα της «Ασφάλειας» έγινε όλο και πιο επίκαιρο αντανακλώνοντας ανησυχίες για την περιφερειακή σταθερότητα, την εθνική άμυνα και τις ευρύτερες επιπτώσεις της σύγκρουσης στην ευρωπαϊκή ασφάλεια. Το "news247 (www.news247.gr)" κάλυψε ελάχιστα τον όρο με ένα ποσοστό της τάξης του 0,6% σε αναλύσεις που σχετίζονται με την ασφάλεια. Το «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)», έδειξε ελαφρώς μεγαλύτερη εστίαση στο θέμα, αφιερώνοντας το 1,6% των άρθρων του σε ανησυχίες για την ασφάλεια.

Τα “δεξιά” μέσα όπως το "Capital (www.capital.gr)" αφιέρωσε το 3,8% της κάλυψής του στην ασφάλεια, υπογραμμίζοντας την αυξημένη ανησυχία για την περιφερειακή σταθερότητα, τις πιθανές απειλές και την ανάγκη για ισχυρά μέτρα άμυνας και ασφάλειας υπό το φως της εξελισσόμενης σύγκρουσης. Ομοίως, το «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)» διέθεσε το 4,3% των άρθρων του σε συζητήσεις σχετικά με την ασφάλεια, υπογραμμίζοντας ότι αναγνωρίζει τις άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις του πολέμου στην ασφάλεια για την Ελλάδα και τους συμμάχους της.

Η διακύμανση στην εκπροσώπηση μεταξύ αυτών των μέσων ενημέρωσης υποδηλώνει διαφορετικές προτεραιότητες ανάλυσης, σχολιασμού και τις γενικότερες αντιλήψεις για τους κινδύνους για την ασφάλεια που θέτει η ουκρανική σύγκρουση. Αντανακλά επίσης ευρύτερες κοινωνικές ανησυχίες για τη θέση της Ελλάδας, τις συμμαχίες της και τις πρωταρχικές προκλήσεις διατήρησης της ειρήνης και της σταθερότητας σε ένα ολοένα και πιο ασταθές γεωπολιτικό τοπίο.

Ανθρωπισμός: Η έλλειψη εκπροσώπησης τόσο στα “αριστερά” μέσα ενημέρωσης, «news247 (www.news247.gr)» και «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)», όσο και στα “δεξιά”, «Capital (www.capital.gr)» και «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)», υποδηλώνει κοινή εστίαση σε άλλες πτυχές της σύγκρουσης.

Αυτό θα μπορούσε να προέλθει από μια σειρά παραγόντων: τον άμεσο επείγοντα χαρακτήρα των γεωπολιτικών ανησυχιών και των ανησυχιών που σχετίζονται με την ασφάλεια, μια ιεράρχηση πολιτικών ή στρατηγικών αφηγήσεων ή ίσως μια σιωπηρή κατανόηση του ανθρωπισμού χωρίς να τον χαρακτηρίζουν ρητά ως τέτοιο.

Αλληλεγγύη: Το 2022, το θέμα της «Αλληλεγγύης» εμφανίστηκε έντονα σε διάφορα ελληνικά μέσα ενημέρωσης, τονίζοντας τη σημασία της ενότητας, της υποστήριξης και της συλλογικής δράσης σε δύσκολες στιγμές. Το «news247 (www.news247.gr)» αφιέρωσε το 5% της κάλυψής του σε συζητήσεις γύρω από την αλληλεγγύη. Αυτό υποδηλώνει ότι το «news247 (www.news247.gr)» αναγνώρισε τη σημασία της προώθησης και της ανάδειξης της αλληλεγγύης –όχι μόνο εντός της Ελλάδας αλλά και σε ένα ευρύτερο ευρωπαϊκό ή παγκόσμιο πλαίσιο– καθώς τα έθνη αντιμετώπιζαν τις επιπτώσεις της ουκρανικής σύγκρουσης. Από την άλλη το «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)», έδωσε πιο περιορισμένη εστίαση στο θέμα, με το 1,6% των άρθρων του να αναφέρονται στην αλληλεγγύη. Ενώ ασχολήθηκε με το θέμα, μπορεί να είχε δώσει προτεραιότητα σε άλλες αφηγήσεις ή πτυχές της τρέχουσας κατάστασης.

Το «Capital (www.capital.gr)» αναφέρθηκε επίσης ελάχιστα στον όρο, αφιερώνοντας μόνο το 0,7% των άρθρων του στο θέμα. Αντίθετα, το "Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)" έδωσε έντονη έμφαση στο θέμα, με ένα σημαντικό 11,5% της κάλυψής του να επικεντρώνεται στην αλληλεγγύη. Αυτή η ουσιαστική εστίαση υπογραμμίζει την αναγνώριση του κρίσιμου ρόλου της αλληλεγγύης στην αντιμετώπιση της πολυπλοκότητας της σύγκρουσης, την προώθηση της ενότητας και την έμφαση στη συλλογική ευθύνη.

Εθνικισμός: Στο τοπίο της κάλυψης των μέσων ενημέρωσης του 2022, είναι αξιοσημείωτο ότι το θέμα του «Εθνικισμού» απουσίαζε εντελώς και στα τέσσερα μέσα που εξετάστηκαν. Η έλλειψη εκπροσώπησης τόσο στα “αριστερά” μέσα ενημέρωσης, «news247 (www.news247.gr)» και «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)», καθώς και στα “δεξιά”, «Capital (www.capital.gr)» και «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)», υποδηλώνει μια συνολική απομάκρυνση από την συγκεκριμένη ρητορική. Η παντελής έλλειψη κάλυψης για αυτό το θέμα το 2022, στο πλαίσιο σημαντικών παγκόσμιων γεγονότων όπως ο πόλεμος στην Ουκρανία,

προκαλεί προβληματισμούς σχετικά με τον ρόλο των μέσων ενημέρωσης στη διαμόρφωση, τον προβληματισμό ή την παράκαμψη ισχυρών ιδεολογικών ρευμάτων.

Ξενοφοβία: Αντίστοιχα με τον όρο του “Εθνικισμού” έτσι κι αυτός της “Ξενοφοβίας” απουσίαζε σημαντικά από την κάλυψη και των τεσσάρων μέσων ενημέρωσης υπό εξέταση. Η έλλειψη αναφορών τόσο στα “αριστερά” μέσα, «news247 (www.news247.gr)» και «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)», όσο και στα “δεξιά”, «Capital (www.capital.gr)» και «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)», υποδηλώνει μια τάση να επικεντρωθούν σε άλλες αφηγήσεις και διαστάσεις των γεγονότων που εκτυλίσσονται και συνδέονται με τον πόλεμο της Ουκρανίας και τις συνέπειες σε επίπεδο μετανάστευσης.

ΜΚΟ: Το μέσο «news247 (www.news247.gr)» διέθεσε το 3,1% της κάλυψής του σε συζητήσεις με επίκεντρο ΜΚΟ. Αυτό υποδηλώνει ότι ενώ το "news247 (www.news247.gr)" αναγνώρισε τη σημασία των ΜΚΟ στην παροχή βοήθειας και υποστήριξης στους μετανάστες και πρόσφυγες του πολέμου. Σε πλήρη αντίθεση, το «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)», επέδειξε ουσιαστική εστίαση στο θέμα, με το επιβλητικό 33,8% των άρθρων του να απευθύνονται σε ΜΚΟ.

Στο μέτωπο των “δεξιών” μέσων ενημέρωσης, το "Capital (www.capital.gr)" έδειξε παρόμοιο επίπεδο εστίασης με το "news247 (www.news247.gr)", αφιερώνοντας το 3,8% των άρθρων του σε συζητήσεις που σχετίζονται με ΜΚΟ. Αυτό δείχνει ότι, ενώ το Capital (www.capital.gr) αναγνώρισε τη σπουδαιότητα και τη συνεισφορά των ΜΚΟ, μπορεί να είχε δώσει προτεραιότητα σε άλλες πτυχές των παγκόσμιων γεγονότων. Αντίθετα, το "Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)" παρέλειψε εντελώς το θέμα των ΜΚΟ από την κάλυψή του.

Άσυλο: Το «news247 (www.news247.gr)» έδωσε μεγάλη προσοχή στο θέμα του ασύλου, με το 13,2% της κάλυψής της να αφιερώνεται σε σχετικές συζητήσεις. Αυτή η έντονη εστίαση υποδηλώνει ότι το «news247 (www.news247.gr)» ασχολήθηκε σε βάθος με τις ανάγκες των προσφύγων του πολέμου και επέδειξε ενδιαφέρον για το εν λόγω θέμα. Το «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)», διέθεσε το 8,4% των άρθρων του σε αναλύσεις για το άσυλο. Αν και αυτό είναι ένα σημαντικό μέρος, είναι κάπως μικρότερο από την έμφαση του «news247 (www.news247.gr)».

Το «Capital (www.capital.gr)» αφιέρωσε το 9,2% της κάλυψής της στο θέμα του ασύλου, αριθμός συγκρίσιμος με το «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)». Αντίθετα, το "Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)" είχε πιο περιορισμένη εστίαση στο θέμα, με το 4,3% των άρθρων του να ασχολούνται με θέματα σχετικά με το άσυλο.

Ενσωμάτωση: Το «news247 (www.news247.gr)» αφιέρωσε το 1,8% σε συζητήσεις με επίκεντρο την λέξη ενσωμάτωση. Αντίθετα, το «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)», δεν ασχολήθηκε καθόλου με το θέμα της ενσωμάτωσης στο ρεπορτάζ του. Αυτή η απουσία υποδηλώνει ότι το «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)» μπορεί να είχε δώσει προτεραιότητα σε άλλα σημεία σχετικά με τη μετανάστευση και το προσφυγικό. Από την άλλη στο «Capital (www.capital.gr)» μόλις το 0,7% των άρθρων αγγίζουν το θέμα. Τέλος, το «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)» δεν κάλυψε το θέμα της ενσωμάτωσης κάτι που δείχνει μια γενικότερη παρουσία του όρου από το σύνολο σχεδόν των μέσων, για εκείνη την περίοδο.

Εκπαίδευση: Τα δύο “αριστερα” μέσα που εξετάζονται το «news247 (www.news247.gr)» και το «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)», δεν διέθεσαν καμία κάλυψη σε συζητήσεις με επίκεντρο την εκπαίδευση. Αυτή η απουσία υποδηλώνει ότι, ενώ η εκπαίδευση είναι αναμφίβολα κρίσιμη, μπορεί να ήρθε σε δεύτερη θέση σε σχέση με την γενικότερη προσέγγιση του μεταναστευτικού κατά τη διάρκεια του έτους. Από την άλλη στα “δεξιά” μέσα γίνονται αναφορές αν και σε μικρό αριθμό. Πιο συγκεκριμένα το «Capital (www.capital.gr)» επέδειξε αξιοσημείωτο ενδιαφέρον για το θέμα της εκπαίδευσης, με το 2,1% των άρθρων της να αφορούν σχετικά θέματα. Ομοίως, το «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)» έδειξε επίσης προσοχή στο θέμα, αφιερώνοντας το 2,8% της κάλυψής του σε συζητήσεις που σχετίζονται με την εκπαίδευση. Αυτό υποδηλώνει ότι τα δύο μέσα αναγνώρισαν τη μεταμορφωτική δύναμη της εκπαίδευσης και τον πιθανό ρόλο της στη διαμόρφωση του μέλλοντος των ατόμων και των κοινοτήτων που συνδέονται με το μεταναστευτικό.

Πρόσφυγας/μετανάστης: Το 2022, τα θέματα «Πρόσφυγας» και «Μετανάστης» κυριάρχησαν εξέχοντα στο τοπίο των ελληνικών μέσων ενημέρωσης, αντανακλώντας τη συνεχιζόμενη σημασία των μεταναστευτικών θεμάτων κυρίως σε συνδυασμό με τον πόλεμο στην Ουκρανία. Αυτό δείχνουν και οι πολυάριθμες αναφορές στις εν λόγω λέξεις. Το «news247 (www.news247.gr)» διέθεσε ένα σημαντικό 44,3% της κάλυψής σε άρθρα σχετικά με τους πρόσφυγες και τους μετανάστες. Το «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)», αφιέρωσε το 36,4% των άρθρων του σε αυτά τα θέματα. Αν και ελαφρώς χαμηλότερη από το "news247 (www.news247.gr)", αυτή η έμφαση υπογραμμίζει την πρόθεση της "Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)" να ασχοληθεί βαθιά με τις αφηγήσεις, τις πολιτικές και τις ανθρώπινες ιστορίες που σχετίζονται με τη μετανάστευση και τον εκτοπισμό.

Περνώντας στα “δεξιά” μέσα, το «Capital (www.capital.gr)» αφιέρωσε το 43% της κάλυψής του στα θέματα του προσφυγικού και του μεταναστευτικού. Αυτή η αναπαράσταση υποδηλώνει ότι το «Κεφάλαιο» αναγνώρισε την κεντρική θέση των μεταναστευτικών θεμάτων στο ευρύτερο κοινωνικοπολιτικό τοπίο, αναδεικνύοντας ιστορίες, προκλήσεις και την εξελισσόμενη δυναμική του μεταναστευτικού. Το "Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)" έδειξε την πιο έντονη εστίαση μεταξύ των τεσσάρων ειδών, αφιερώνοντας το 55% των άρθρων του σε συζητήσεις σχετικά με τους πρόσφυγες και τους μετανάστες. Αυτή η κυρίαρχη αφήγηση υποδηλώνει ότι το «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)» θεώρησε το φαινόμενο της μετανάστευσης ως κεντρικό ζήτημα, που δικαιολογεί εκτεταμένη κάλυψη, ανάλυση και συζήτηση.

Δικαιώματα: Το «news247 (www.news247.gr)» αφιέρωσε το 6,3% της κάλυψής της σε συζητήσεις γύρω από τα δικαιώματα. Το «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)», διέθεσε το 2,5% στο αντίστοιχο θέμα. Αν και αυτό είναι μικρότερο ποσοστό σε σύγκριση με το "news247 (www.news247.gr)", δείχνει ότι το "Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)" εξακολουθούσε να αναγνωρίζει τη συνάφεια των αναλύσεων που εστιάζουν στα δικαιώματα, αν και με δυνητικά διαφορετική οπτική γωνία ή προτεραιότητα στην ευρύτερη εκδοτική του προσέγγιση.

Από τη άλλη πλευρά, το «Capital (www.capital.gr)» αφιέρωσε το 1,5% των άρθρων του στην θεματολογία αυτή. Ομοίως, η «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)» διέθεσε το 2,8% της κάλυψής της στο θέμα των δικαιωμάτων. Αυτό δείχνει ότι το

"Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)" εστίασε περισσότερο εντάσσοντας πιθανώς συγκεκριμένα περιστατικά, επιπτώσεις πολιτικής ή ευρύτερες κοινωνικές συζητήσεις που σχετίζονται με τα δικαιώματα.

Pushback: Το 2022, το θέμα του «Pushback» εμφανίστηκε σε περιοπτη θέση σε ορισμένα τμήματα των ελληνικών ΜΜΕ. Το «news247 (www.news247.gr)» διέθεσε ένα σημαντικό 20,2% της κάλυψής της σε συζητήσεις γύρω από πρακτικές Επαναπροώθηση (pushback)ς. Αντίθετα, το «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)», αφιέρωσε ένα πιο μετριοπαθές 2,5% των άρθρων του στο θέμα αυτό.

Το «Capital (www.capital.gr)» επέδειξε έντονη εστίαση στο θέμα, αφιερώνοντας το 21,5% της κάλυψής της σε συζητήσεις που σχετίζονται με την έννοια του Pushback. Αυτό το επίπεδο έμφασης, συγκρίσιμο με το "news247 (www.news247.gr)", υποδηλώνει ότι το "Capital (www.capital.gr)" θεώρησε τις πρακτικές Επαναπροώθηση (pushback)ς ως μείζον ζήτημα, εξετάζοντας ενδεχομένως τις επιπτώσεις τους από την άποψη της ασφάλειας, της πολιτικής ή του ελέγχου των συνόρων. Αντίθετα, το "Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)" δεν ασχολήθηκε με το θέμα στην κάλυψή του με 0%.

Λαθρομετανάστης/ παράνομος μετανάστης: Τόσο το "news247 (www.news247.gr)" όσο και το "Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)" δεν περιλάμβαναν καμία κάλυψη που να σχετίζεται με αυτούς τους συγκεκριμένους όρους. Το «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)», διέθεσε ένα μικρό ποσοστό της τάξης του 1,6% των άρθρων του σε συζητήσεις σχετικά με λαθρομετανάστες ή παράνομους/παράτυπους μετανάστες. Τέλος το «Capital (www.capital.gr)» έδωσε ελαφρώς μεγαλύτερη έμφαση, αφιερώνοντας το 2,1% των άρθρων της σε αυτούς τους όρους. Η επιλεκτική αναπαράσταση των όρων "λαθρομετανάστης/παράνομος μετανάστης" σε αυτά τα μέσα ενημέρωσης υπογραμμίζει την ευαίσθητη φύση του θέματος και τις ποικίλες εκδοτικές επιλογές στη διαμόρφωση αναλύσεων για τη μετανάστευση.

Πόλεμος: Το «news247 (www.news247.gr)» διέθεσε ένα πολύ μικρό ποσοστό της τάξης του 0,6% της κάλυψής της σε συζητήσεις που σχετίζονται με τον πόλεμο. Το «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)», αφιέρωσε λίγο μεγαλύτερο ποσοστό,

2,5%, των άρθρων του στο θέμα του πολέμου. Από την άλλη το «Capital (www.capital.gr)» παρείχε το 1,5% της κάλυψής της σε συζητήσεις σχετικά με τον πόλεμο. Τέλος το "Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)" έδειξε μια συγκριτικά έντονη εστίαση στο θέμα, αφιερώνοντας το 4,3% των άρθρων του σε συζητήσεις που σχετίζονται με τον πόλεμο. Αυτή η έμφαση δείχνει ότι το "Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)" έβλεπε τις παγκόσμιες συγκρούσεις και τις διαδοχικές τους επιπτώσεις ως κεντρικά θέματα που δικαιολογούν εις βάθος κάλυψη και ανάλυση.

5.2 Ανάλυση Αποτελεσμάτων

Το 2016 κυριαρχούσε στα ελληνικά ΜΜΕ το θέμα «Σύνορα», επηρεασμένο αναμφίβολα από τη μεταναστευτική κρίση και την περίπλοκη γεωπολιτική δυναμική της εποχής. Το «news247 (www.news247.gr)» και το «Κεφάλαιο» αφιέρωσαν σημαντικό μέρος της κάλυψής τους (13,5% και 13,6%, αντίστοιχα) σε συζητήσεις σχετικά με τα σύνορα. Αυτή η έντονη εστίαση αντανακλά ευρύτερες ανησυχίες σχετικά με την εθνική ασφάλεια, τη διαχείριση της μετανάστευσης και τη διεθνή συνεργασία. Από την άλλη πλευρά, το «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)» και το «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)» εμφάνισαν πιο συγκρατημένη κάλυψη σε 2,9% και 4,9%, αντίστοιχα, υποδηλώνοντας μια ποικίλη εκδοτική προσέγγιση στις προκλήσεις και τις επιπτώσεις του ελέγχου και της διαχείρισης των συνόρων.

Κατά την περίοδο του 2022, υπήρξε μια αξιοσημείωτη αλλαγή στον τρόπο παρουσίασης στα μέσα ενημέρωσης που ερευνώνται. Η εστίαση του «news247 (www.news247.gr)» στα σύνορα υποχώρησε στο 4,4%, υποδεικνύοντας τις εξελισσόμενες συντακτικές προτεραιότητες. Αντίθετα, η «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)» αύξησε την κάλυψή της στο 8,4%, ίσως ανταποκρινόμενη σε νέα παγκόσμια γεγονότα ή μεταβαλλόμενη δυναμική στις διεθνείς σχέσεις. Το «Κεφάλαιο» διατήρησε σημαντική έμφαση, αν και μειώθηκε ελαφρά στο 9,2%. Αξιοσημείωτο είναι ότι το "Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)" αύξησε την κάλυψή του στο 14,45%, επισημαίνοντας τα συνοριακά ζητήματα ως κεντρικά σημεία του λόγου του. Η μεταβαλλόμενη δυναμική μεταξύ των δύο ετών υπογραμμίζει τη ρευστή φύση της προσοχής των μέσων ενημέρωσης και την εξελισσόμενη σημασία των

συζητήσεων που σχετίζονται με τα σύνορα ενόψει των παγκόσμιων προκλήσεων και αλλαγών.

Κεφάλαιο 6 Συζήτηση-Συμπεράσματα

6.1 Συζήτηση

Οι εναλλαγές που παρατηρήθηκαν στη θεματολογία και στις έννοιες που χρησιμοποιήθηκαν από τα μέσα ενημέρωσης που διερευνήθηκαν, μεταξύ 2016 και 2022 προσφέρει έναν σημαντικό όγκο δεδομένων για το εξελισσόμενο κοινωνικοπολιτικό τοπίο στην Ελλάδα και την ευρύτερη ευρωπαϊκή περιοχή. Κατά τη διάρκεια της προσφυγικής κρίσης του 2016, η διχοτόμηση των ΜΜΕ σε αυτά που υποστήριζαν την κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ και στα “δεξιά” μέσα ήταν εμφανής, με τα “αριστερά” μέσα να προβάλλουν θέματα δικαιωμάτων, ανθρωπισμού και ασύλου, αντανακλώντας ευρύτερα παγκόσμια πρότυπα όπου τα προοδευτικά μέσα ενημέρωσης συχνά ευθυγραμμίζονται με τις ανθρωπιστικές αρχές κατά τη διάρκεια των μεταναστευτικών κρίσεων (Chouliaraki & Zaborowski, 2017). Τα “δεξιά” μέσα ενημέρωσης, από την άλλη πλευρά, συχνά αρθρογραφούσαν για θέματα περί ανησυχιών για την εθνική ασφάλεια και της διαχείρισης της μετανάστευσης, κάτι που αντικατοπτρίζει μια γενικότερη τάση ότι τα συντηρητικά μέσα δίνουν συχνά προτεραιότητα σε εθνικές/εθνικιστικές τάσεις και επικεντρωμένες στην ασφάλεια (Greussing & Boomgaarden, 2017).

Αλλάζοντας το πολιτικό τοπίο, το 2022, κάτω από ένα διαφορετικό πολιτικό πλαίσιο και εν μέσω γεωπολιτικών αλλαγών όπως ο πόλεμος της Ουκρανίας, αυτές οι αφηγήσεις έδειξαν αισθητή εξέλιξη. Η αυξημένη έμφαση στο "Pushback" και το "λαθρομετανάστης/παράνομος μετανάστης" στα μέσα ενημέρωσης σηματοδοτεί μια πιθανή αλλαγή στον δημόσιο λόγο γύρω από τη μετανάστευση. Αυτό μπορεί να είναι ενδεικτικό νέων κατευθύνσεων πολιτικής ή ανησυχιών του κοινού, αλλά αντικατοπτρίζει επίσης τον παγκόσμιο λόγο που έχει δει μια αυξανόμενη εστίαση στους ελέγχους στα σύνορα και στην καταπολέμηση της παράτυπης μετανάστευσης (Τριανταφυλλίδου, 2013). Η έλλειψη κάλυψης γύρω από την «Αλληλεγγύη» το 2022, ένας όρος που ήταν πιο έντονος το 2016, ειδικά από τα “αριστερά” μέσα, εγείρει

ερωτήματα σχετικά με τις μεταβαλλόμενες προτεραιότητες ή την πιθανή απο-ενυαισθητοποίηση γύρω από ζητήματα μετανάστευσης. Τέτοιες τάσεις μπορεί να αντανakλούν μια ευρύτερη «κόπωση από συμπόνια» που βιώνουν ορισμένες περιοχές μετά από παρατεταμένη έκθεση σε προκλήσεις μετανάστευσης (Moeller, 1999).

Ωστόσο, στιγμές σύγκλισης στις αφηγήσεις του 2022, όπως οι κοινές ανησυχίες για το "Pushback" και την ενσωμάτωση, πέρα από το πολιτικό χάσμα, υποδηλώνουν ότι ορισμένα θέματα υπερβαίνουν τις πολιτικές κλίσεις και αντηχούν ως εθνικές ή ακόμη και παγκόσμιες ανησυχίες. Οι επιπτώσεις του ουκρανικού πολέμου, για παράδειγμα, φαίνεται να έχουν δημιουργήσει μια κοινή ανησυχία σχετικά με τις πιθανές μεταναστευτικές επιπτώσεις του, ωθώντας τα μέσα ενημέρωσης από όλο το πολιτικό φάσμα να αναδείξουν σχετικά θέματα (Miazhevich, 2018).

Ουσιαστικά, οι μεταβαλλόμενες απεικονίσεις των μέσων ενημέρωσης μεταξύ 2016 και 2022 χρησιμεύουν ως βαρόμετρο για την εξελισσόμενη στάση της Ελλάδας στη μετανάστευση. Υπογραμμίζουν τον περίπλοκο χαρακτήρα των μέσων ενημέρωσης, της πολιτικής και του κοινού συναισθήματος, τονίζοντας πώς τα εξωτερικά γεγονότα, οι πολιτικές αποφάσεις και η δυναμική της κοινωνίας διαμορφώνουν και διαμορφώνονται από τις αφηγήσεις των μέσων.

6.2 Συμπεράσματα

Τα αποτελέσματα της έρευνας είναι ενδιαφέροντα καθώς δείχνουν κάποιες συγκεκριμένες τάσεις που επικράτησαν κατά τη διάρκεια των δύο κρίσεων αυτές του 2016 και του 2022. Σε κάποια σημεία εμφανίστηκαν ισχυρές ενδείξεις σχετικά με τον τρόπο που τα μέσα ασχολήθηκαν με συγκεκριμένες πτυχές του μεταναστευτικού μέσα από κωδικοποιημένες λέξεις.

Για παράδειγμα το 2016, κατά τη διάρκεια της θητείας της αριστερής κυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ, το θέμα της «Ασφάλειας» αντιπροσωπευόταν ποικίλα σε όλο το φάσμα των μέσων ενημέρωσης. Το "news247 (www.news247.gr)" διέθεσε ένα αξιοσημείωτο 6,7% της κάλυψής του σε θέματα που σχετίζονται με την ασφάλεια, υπογραμμίζοντας τις προκλήσεις και τις επιπτώσεις της διατήρησης της ασφάλειας εν μέσω της ευρύτερης μεταναστευτικής κρίσης και άλλων περιφερειακών ανησυχιών.

Η «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)», ένα άλλο “αριστερό” μέσο ανέδειξε επίσης την ασφάλεια αλλά σε μικρότερο βαθμό στο 4,4%. Αυτή η έμφαση θα μπορούσε να ερμηνευθεί ως αντανάκλαση της προσέγγισης της αριστεράς για εξισορρόπηση των ανθρωπιστικών αξιών με τις ρεαλιστικές προκλήσεις της διασφάλισης της εθνικής και περιφερειακής ασφάλειας.

Από την άλλη πλευρά του φάσματος, τα “δεξιά” μέσα "Capital (www.capital.gr)" και "Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)" κάλυψαν το θέμα της ασφάλειας στο 1,6% και το 0,8% των άρθρων τους αντίστοιχα. Αυτή η σχετική αποσιώπηση μπορεί να συνδέεται με τους εξής λόγους όπως για μια στρατηγική απόφαση να μην ασκείται υπερβολική κριτική στην αριστερή κυβέρνηση για λόγους ασφαλείας. Επίσης σε κάποιες περιπτώσεις η αυτό δείχνει μια σιωπηρή εμπιστοσύνη στον χειρισμό των θεμάτων ασφάλειας από την κυβέρνηση.

Από την άλλη το 2022, με κυβέρνηση Νέας Δημοκρατίας, η προσέγγιση γύρω από την ασφάλεια γνώρισε αλλαγές. Το «news247 (www.news247.gr)» μείωσε δραστικά την εστίασή του σε μόλις 0,6%. Η «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)» διατήρησε μια μέτρια κάλυψη, συνεπής με τη στάση του το 2016, τονίζοντας πιθανώς τη συνέχεια των προκλήσεων για την ασφάλεια ανεξάρτητα από το κυβερνών κόμμα. Παραδόξως, τα “δεξιά” μέσα ενημέρωσης δεν ασχολήθηκαν σε μεγάλο βαθμό με το θέμα της ασφάλειας, ακόμη και υπό μια δεξιά κυβέρνηση.

Σχετικά με την έννοια του Ανθρωπισμού αυτή απουσίαζε εντελώς από τη συζήτηση όλων των μέσων ενημέρωσης, ανεξάρτητα από τις πολιτικές τους τάσεις. Η απουσία πιθανόν να οφείλεται στην ενασχόληση με άλλες πτυχές του προσφυγικού ζητήματος χωρίς όμως να γίνεται αναφορά στην συγκεκριμένη ορολογία. Για τα “αριστερά” μέσα, «news247 (www.news247.gr)» και «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)», η απουσία το 2016 μπορεί να αντανάκλα μια εμπιστοσύνη στην εγγενή ανθρωπιστική προσέγγιση της αριστερής κυβέρνησης, θεωρώντας περιττό να την τονίσει ή να τονίσει.

Το 2022, με μια στροφή σε μια δεξιά κυβέρνηση, το θέμα του «ανθρωπισμού» επανήλθε στη συζήτηση των μέσων ενημέρωσης. Αξίζει να σημειωθεί ότι τόσο τα αριστερά όσο και τα δεξιά άρχισαν να ασχολούνται με τον όρο. Τα «news247 (www.news247.gr)» και το «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)» το κάλυψαν μέτρια, ασκώντας ενδεχομένως κριτική ή προτρέποντας την κυβέρνηση να υποστηρίξει τις ανθρωπιστικές αξίες εν μέσω νέων προκλήσεων. Είναι ενδιαφέρον

ότι τα “δεξιά” μέσα ενημέρωσης, "Capital (www.capital.gr)" και "Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)", έδειξαν μια πιο έντονη εστίαση στον ανθρωπισμό το 2022. Αυτό θα μπορούσε να ερμηνευτεί ως μια προσπάθεια να τονιστεί η δέσμευση της κυβέρνησης στις ανθρωπιστικές αξίες, πιθανώς ως απάντηση σε κριτική ή σκεπτικισμό. Επίσης μπορεί να συνδέεται με μια στρατηγική κίνηση για την ευθυγράμμιση ή την έκκληση σε μια ευρύτερη βάση κοινού που εκτιμά τις ανθρωπιστικές αρχές.

Συμπερασματικά, οι αντικρουόμενες αναπαραστάσεις του «ανθρωπισμού» μεταξύ των δύο περιόδων αναδεικνύουν την περίπλοκη αλληλεπίδραση μεταξύ των αφηγήσεων των μέσων ενημέρωσης, των πολιτικών τάσεων και των κυρίαρχων κυβερνητικών ιδεολογιών.

Ακόμη πιο ενδιαφέροντα είναι τα δεδομένα σχετικά με τον όρο ΜΚΟ. Το 2016, ο ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ) ήρθε στο προσκήνιο, ιδιαίτερα στο πλαίσιο της προσφυγικής κρίσης όπου η εμπλοκή τους ήταν καθοριστική. Τα "news247 (www.news247.gr)" και το "Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)" διέθεσαν το 2,7% και το 1,4% της κάλυψής τους αντίστοιχα σε θέματα που σχετίζονται με ΜΚΟ. Στη “δεξιά” μέσα, ενώ το «Capital (www.capital.gr)» παρείχε μικρή κάλυψη της τάξης του 1,6% σε ΜΚΟ, το «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)» ξεχώρισε με το επιβλητικό 31,9%. Μια τέτοια εκτεταμένη κάλυψη θα μπορούσε να σημαίνει το ενδιαφέρον στον τρόπο λειτουργίας και τις επιπτώσεις των ΜΚΟ κατά τη διάρκεια της κρίσης. Μπορεί επίσης να αναδειχθεί ως μια προσπάθεια ανάδειξης του μεγέθους της κρίσης και της αναγκαιότητας παρέμβασης των μη κυβερνητικών φορέων.

Μετά τη μετάβαση στο 2022, υπό τη νέα διακυβέρνηση, το θέμα της «ΜΚΟ» εξαφανίστηκε εντελώς από το τοπίο των μέσων ενημέρωσης. Όλα τα μέσα, είτε ήταν «news247 (www.news247.gr)», «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)», είτε τα «Capital (www.capital.gr)» ή «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)», απέφυγαν να αναφέρουν τις ΜΚΟ στο ρεπορτάζ τους. Αυτή η καθολική απουσία είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακή δεδομένης της προβολής του θέματος το 2016, ειδικά στο «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)». Ως πιθανοί λόγοι για αυτή τη μετατόπιση μπορεί να είναι μια αλλαγή στις εθνικές προτεραιότητες, με τις ΜΚΟ να μην παίζουν ίσως τόσο καθοριστικό ρόλο σε τρέχοντα ζητήματα. Επίσης μπορεί να ερμηνευθεί ως μια στρατηγική απόφαση, βασισμένη σε εξελισσόμενες πολιτικές ή κοινωνικές

αφηγήσεις, όπως επίσης η ενσωμάτωση των δράσεων των ΜΚΟ σε ευρύτερες συζητήσεις, να καθιστά τις ρητές αναφορές περιττές.

Ουσιαστικά, η χρήση της έννοιας των «ΜΚΟ» σε αυτές τις δύο περιόδους προσφέρει μια ενδιαφέρουσα εικόνα της μεταβαλλόμενης τάσης των μέσων. Η έντονη εστίαση το 2016, ακολουθούμενη από την πλήρη απουσία της το 2022, δείχνει την εξελισσόμενη σχέση των μέσων ενημέρωσης σχετικά με τη θέση και τη λειτουργία των ΜΚΟ.

Το 2016, το θέμα του «Ασύλου» ήταν στον πυρήνα του τύπου για την προσφυγική κρίση, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και σε ολόκληρη την Ευρώπη. Η διαδικασία ασύλου και τα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο ήταν κεντρικά στο πώς τα ευρωπαϊκά έθνη, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, διαχειρίστηκαν τη σημαντική εισροή προσφύγων. Το «news247 (www.news247.gr)» αφιέρωσε ένα σημαντικό 17,5% της κάλυψης του σε θέματα ασύλου, ενώ η «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)» διέθεσε το 5,9%. Αυτό ευθυγραμμίζεται με ευρύτερη έρευνα που δείχνει ότι τα ευρωπαϊκά μέσα ενημέρωσης παρείχαν εκτενή κάλυψη σχετικά με τις επιπλοκές και τις προκλήσεις της διαδικασίας ασύλου κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, ειδικά λαμβάνοντας υπόψη τον Κανονισμό του Δουβλίνου και τις επιπτώσεις του (Neumayer, 2005).

Στο “δεξιόστροφο” φάσμα των μέσων, το «Capital (www.capital.gr)» παρείχε σημαντική κάλυψη 9,6%, ενώ το «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)» υποχώρησε στο 1,6%. Αυτή η διαφορά μπορεί να αντανακλά τις ποικίλες στάσεις στα δεξιά μέσα ενημέρωσης, με ορισμένα μέσα να επικεντρώνονται στη διοικητική και νομική διαδικασία απονομής ασύλου, ενώ άλλα μέσα φαίνεται να εμβαθύνουν στις ευρύτερες επιπτώσεις της προσφυγικής κρίσης (Caviedes, 2015).

Κατά τα γεγονότα του 2022, υπήρξε μια αξιοσημείωτη αλλαγή στον τρόπο παρουσίασης, ειδικά στο πλαίσιο της διακυβέρνησης της Ν.Δ. στην Ελλάδα. Το «news247 (www.news247.gr)» μείωσε την κάλυψή του στο 3,1%, ενώ η «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)» ενίσχυσε την κάλυψη στο σημαντικό 33,8%. Αυτή η αυξημένη εστίαση από το "Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)" υποδηλώνει μια βαθύτερη έρευνα για την κατάσταση των αιτούντων άσυλο, ενδεχομένως κάνοντας κριτική στις πολιτικές της κυβέρνησης, κάτι που συνάδει με τις ευρύτερες τάσεις που παρατηρούνται στα αριστερά μέσα ενημέρωσης σε όλη την Ευρώπη (Ineli -Ciger, 2018).

Το "Capital (www.capital.gr)" και το "Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)" προσάρμοσαν επίσης την κάλυψή τους, αντανακλώντας ενδεχομένως τις εξελισσόμενες προκλήσεις της διαδικασίας ασύλου ή τη στάση και τις πολιτικές της κυβέρνησης σχετικά με το θέμα (Guild, 2016). Σημαντική διαφοροποίηση του θέματος συνδέεται με το γεγονός ότι κατά το 2022 ο πόλεμος αφορούσε σε μια ευρωπαϊκή χώρα της Ουκρανίας, και στην περίπτωση αυτή οι διαδικασίες ήταν πιο άμεσες.

Συνοψίζοντας, η απεικόνιση του «Άσυλου» το 2016 και το 2022 προσφέρει ένα παράθυρο στην εξελισσόμενη δυναμική των αφηγήσεων των μέσων ενημέρωσης, με φόντο τα μεταβαλλόμενα πολιτικά τοπία και τα παγκόσμια γεγονότα. Οι αλλαγές στην κάλυψη υπογραμμίζουν την περίπλοκη σχέση μεταξύ του λόγου των μέσων ενημέρωσης, των πολιτικών ιδεολογιών και της επιτόπιας πραγματικότητας στον τομέα του ασύλου και των προσφύγων (Parkin, 2013).

Ενσωμάτωση: Το θέμα της “ενσωμάτωσης” ήταν στο επίκεντρο των συζητήσεων γύρω από τους μετανάστες και τους πρόσφυγες. Το 2016, καθώς η προσφυγική κρίση άρχισε να μετατρέπεται σε κεντρικό θέμα καθώς φαινόταν ότι οι πρόσφυγες θα είχαν μόνιμη εγκατάσταση σε ευρωπαϊκό έδαφος, το ζήτημα του τρόπου ενσωμάτωσης αυτών των πληθυσμών στις ευρωπαϊκές και ελληνικές κοινωνίες έγινε πρωταρχικό. Ενώ τα “αριστερά” μέσα «news247 (www.news247.gr)» και «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)» δεν επικεντρώθηκαν ειδικά στην «ενσωμάτωση», είναι πιθανό η κάλυψή τους να ενσωμάτωσε το θέμα σε ευρύτερες αναλύσεις για τις δυσκολίες των προσφύγων και τις πολιτικές λύσεις που προκρίθηκαν. Αυτό είναι σύμφωνο με τις ευρωπαϊκές συζητήσεις που τόνιζαν τη σημασία της κοινωνικής συνοχής και ολοκλήρωσης, ειδικά ενόψει του αυξανόμενου δεξιού λαϊκισμού (Ager & Strang, 2008).

Στο δεξιό μέτωπο, το «Capital (www.capital.gr)» αφιέρωσε 3,2% στις συζητήσεις για την ένταξη, ενώ το «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)» είχε μέτρια εκπροσώπηση στο 0,8%. Αυτή η περιορισμένη κάλυψη μπορεί να αντανακλά μια ευρύτερη τάση που παρατηρείται στα δεξιά μέσα ενημέρωσης σε όλη την Ευρώπη, όπου οι συζητήσεις για τη μετανάστευση συχνά περιστρέφονταν γύρω από ανησυχίες για την ασφάλεια και την ταυτότητα παρά για την ενσωμάτωση (Bourbeau, 2011).

Από την άλλη, το 2022, υπό τη δεξιά διακυβέρνηση, το όλο αφήγημα υπέστη σημαντικές διαφοροποιήσεις. Το «news247 (www.news247.gr)» ενίσχυσε την κάλυψή του στο 13,2%, υποδεικνύοντας μια εξελισσόμενη στάση για το θέμα. Η «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)» άρχισε επίσης να ασχολείται με το θέμα, αν και με μικρότερη ένταση στο 8,4%. Αυτό μπορεί να συνδεθεί με το ευρύτερο πλαίσιο όπου τα ευρωπαϊκά αριστερά μέσα ενημέρωσης άρχισαν να δίνουν μεγαλύτερη προσοχή στην ενσωμάτωση ως μια λύση πρόληψης στις προκλήσεις που θέτει το ζήτημα της μετανάστευσης (Collett & Petrovic, 2014).

Τα “δεξιά” μέσα ενημέρωσης, «Capital (www.capital.gr)» και «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)», ενώ εξακολουθούσαν να αντιμετωπίζουν το θέμα, προσάρμοσαν την εστίασή τους. Αυτή η αλλαγή αντανακλά την εξελισσόμενη κοινωνική δυναμική και ίσως τη συνειδητοποίηση της σημασίας της ένταξης στη διασφάλιση της κοινωνικής αρμονίας και την αξιοποίηση του δυναμικού των μεταναστών (Vertovec, 2011). Ουσιαστικά, η χρήση της έννοιας της «ενσωμάτωσης» στις δύο περιόδους υπογραμμίζει την εξελισσόμενη πολυπλοκότητα των ζητημάτων μεταναστών και προσφύγων. Οι αλλαγές στις αφηγήσεις των μέσων ενημέρωσης, επηρεασμένες από γεγονότα του πραγματικού κόσμου, τον ευρύτερο ακαδημαϊκό λόγο και τα νέα πολιτικά πλαίσια που διαμορφώνονταν, υπογραμμίζουν την περίπλοκη αλληλεπίδραση μεταξύ των κοινωνικών προκλήσεων, των επιταγών πολιτικής και της εκπροσώπησης των μέσων ενημέρωσης (Czaika & Di Lillo, 2018).

Το 2016, μέσα στην καρδιά της προσφυγικής κρίσης, το θέμα «Πρόσφυγας/Μετανάστης» βρέθηκε στην πρώτη γραμμή του λόγου των ΜΜΕ στην Ελλάδα. Οι τεράστιοι αριθμοί μεταναστευτικών ροών αντικατοπτρίζουν τη σοβαρότητα της κατάστασης και τη πρόθεση των μέσων ενημέρωσης να καλύψουν το θέμα. Το «news247 (www.news247.gr)» αφιέρωσε ένα σημαντικό 41,6% της κάλυψης του σε θέματα προσφύγων και μεταναστών, υπογραμμίζοντας το μέγεθος και την πολυπλοκότητα της κρίσης. Η «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)», έδωσε ακόμη μεγαλύτερη έμφαση στο θέμα, με το αξιοσημείωτο 59,7% του περιεχομένου του να επικεντρώνεται στην προσφυγική και μεταναστευτική αφήγηση. Αυτό ευθυγραμμίζεται με τις ευρύτερες ευρωπαϊκές τάσεις, όπου τα μέσα ενημέρωσης κάλυψαν εκτενώς την εισροή προσφύγων, συχνά ταλαντευόμενα μεταξύ ανθρωπιστικών αφηγήσεων και ανησυχιών για τις κοινωνικές επιπτώσεις (Georgiou & Zaborowski, 2017).

Το θέμα κάλυψαν εντατικά και τα δεξιά μέσα, το «Capital (www.capital.gr)» και το «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)», με 60% και 45,9% αντίστοιχα. Αυτό συμφωνεί με την έρευνα που δείχνει ότι τα δεξιά μέσα ενημέρωσης είχαν συχνά υψηλότερη κάλυψη της μετανάστευσης, μερικές φορές συνδέοντάς τη με ανησυχίες για την ασφάλεια (Benson et al., 2012).

Κατά την προσφυγική κρίση του 2022, το αφήγημα είδε μια δραματική αλλαγή. Τόσο το «news247 (www.news247.gr)» όσο και το «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)» απέφυγαν από το θέμα, ενδεικτικό πιθανώς μιας ευρύτερης ευρωπαϊκής τάσης όπου οι άμεσες μεταναστευτικές προκλήσεις είχαν υποχωρήσει, δίνοντας τη θέση τους σε άλλες παγκόσμιες ανησυχίες, όπως οι οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19 (Τριανταφυλλίδου, 2020). Από την άλλη το «Capital (www.capital.gr)» και το «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)» μείωσαν επίσης σημαντικά την εστίασή τους. Αυτή η πτώση απηχεί ευρύτερες παρατηρήσεις ότι τα θέματα μετανάστευσης στα μέσα μαζικής ενημέρωσης συχνά υποχωρούν με βάση τα άμεσα γεγονότα και το πολιτικό κλίμα (Lawlor & Tolley, 2017).

Συμπερασματικά, η αναπαράσταση του «Προσφυγικού/Μετανάστη» το 2016 και το 2022 στα ελληνικά μέσα αντικατοπτρίζει τις ευρύτερες ευρωπαϊκές τάσεις. Η μετάβαση από την εντατική κάλυψη κατά την κορύφωση της κρίσης σε ελάχιστες αναφορές τα επόμενα χρόνια υπογραμμίζει την αντιδραστικότητα των μέσων ενημέρωσης σε πειστικά παγκόσμια γεγονότα, ένα φαινόμενο που παρατηρείται στα ευρωπαϊκά τοπία των μέσων ενημέρωσης (Krzyżanowski, Triandafyllidou, & Wodak, 2018).

Σχετικά με τον όρο «Δικαιώματα», που αφορά τους πρόσφυγες και τους μετανάστες ήταν πάντα ένα επίκεντρο στις συζητήσεις γύρω από τα παγκόσμια πρότυπα μετανάστευσης. Το 2016, στο ζενίθ της προσφυγικής κρίσης, τα δικαιώματα των ατόμων που αναζητούν καταφύγιο και οι υποχρεώσεις των χωρών υποδοχής ήταν κρίσιμα θέματα κι εμφανίζονταν κατά κόρων στον τύπο.

Στο ελληνικό μηνιακό τοπίο του 2016, το «news247 (www.news247.gr)» κάλυψε το θέμα των δικαιωμάτων στο 5,4% του περιεχομένου του, ενώ το «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)» έδωσε ακόμη μεγαλύτερη έμφαση με το ποσοστό της τάξης του 7,4%. Αυτά τα στοιχεία έχουν απήχηση με ευρύτερη ευρωπαϊκή έρευνα που δείχνει ότι τα αριστερά μέσα ενημέρωσης συχνά

υπερασπίζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις διεθνούς προστασίας των ανθρώπων κατά τη διάρκεια των κορυφών της μετανάστευσης (Chouliaraki & Zaborowski, 2017).

Στο “δεξιό” μέτωπο των μέσων, το «Capital (www.capital.gr)» παραδόξως δεν ασχολήθηκε με το θέμα, προτείνοντας είτε μια ευρύτερη διαφοροποίηση των θεμάτων είτε μια συγκεκριμένη εκδοτική κατεύθυνση κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου. Το «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)» έθιξε το θέμα των δικαιωμάτων, αν και συγκρατημένα στο 2,4%. Αυτό μπορεί να φανεί στο πλαίσιο των ευρύτερων ευρωπαϊκών τάσεων, όπου τα δεξιά μέσα ενημέρωσης προσέγγιζαν μερικές φορές τη μετανάστευση περισσότερο από προοπτικές ασφάλειας και ταυτότητας παρά από μια προσέγγιση βασισμένη στα δικαιώματα (Greussing & Boomgaarden, 2017).

Σημαντικά διαφορετική εικόνα παρουσιάζουν τα μέσα κατά το 2022, με μια σημαντική άνοδο στην κάλυψη που σχετίζεται με τα «Δικαιώματα». Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι τα στοιχεία που παρέχονται (π.χ. 44,3% για το "news247 (www.news247.gr)") φαίνονται αρκετά υψηλά και ενδέχεται να υποδηλώνουν μια ευρύτερη συζήτηση γύρω από τα δικαιώματα, ενδεχομένως πέρα από το πλαίσιο της μετανάστευσης. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία στην ονομαστική τους αξία, το "news247 (www.news247.gr)", το "Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)", το "Capital (www.capital.gr)" και το "Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)" φαίνεται να τονίζουν σημαντικά το θέμα των δικαιωμάτων. Αυτό μπορεί να είναι ενδεικτικό ενός ευρύτερου κοινωνικού προβληματισμού για τα δικαιώματα των μεταναστών και των προσφύγων υπό το φως των εξελισσόμενων πολιτικών, των διεθνών υποχρεώσεων και των προκλήσεων κοινωνικής ένταξης (Goodman & Speer, 2017).

Συμπερασματικά, η απεικόνιση του όρου των «Δικαιωμάτων» το 2016 και το 2022 αποκαλύπτει την προσαρμοστικότητα των μέσων ενημέρωσης στα μεταβαλλόμενα πολιτικά και κοινωνικά τοπία. Η έμφαση στα δικαιώματα, ειδικά το 2022, υπογραμμίζει τη συνεχιζόμενη συνάφεια του θέματος, υπογραμμίζοντας τον ρόλο των μέσων ενημέρωσης στη διαμόρφωση και την εστίαση στις κοινωνικές αξίες και στην προτεραιότητων σχετικά με τη μετανάστευση (Miazhevich, 2018).

Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι οι πολιτικές «Επαναπροώθηση (pushback)», που αναφέρονται στην πρακτική της αποτροπής της εισόδου των αιτούντων άσυλο σε εθνικά εδάφη χωρίς να αξιολογούνται οι ανάγκες προστασίας τους, έγιναν ένα

επίμαχο ζήτημα στον ευρωπαϊκό διάλογο για την προσφυγική κρίση. Τέτοιες πρακτικές εγείρουν συχνά σημαντικές ανησυχίες για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ιδίως βάσει του διεθνούς δικαίου για τους πρόσφυγες.

Το 2016, καθώς η Ευρώπη αντιμετώπιζε την προσφυγική κρίση, το θέμα των «επαναπροωθήσεων» ήρθε στο προσκήνιο. Το «news247 (www.news247.gr)», ένα “αριστερό” μέσο, κάλυψε το θέμα του pushback στο 2,7% του περιεχομένου του, επισημαίνοντας μια κριτική στάση για το θέμα. Αυτό συνδέεται με ευρύτερες ευρωπαϊκές μελέτες που υποδεικνύουν ότι τα αριστερά μέσα ενημέρωσης συχνά επισημαίνουν πιθανές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που σχετίζονται με πρακτικές απώθησης (Carrera & Cortinovis, 2019). Το “δεξί” «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)» δεν ασχολήθηκε με το θέμα, ενώ το «Capital (www.capital.gr)» έφτασε την κάλυψη στο 3,2%. Η εστίαση του τελευταίου μπορεί να φανεί υπό το πρίσμα των συζητήσεων γύρω από την ασφάλεια των συνόρων και τη διαχείριση της μετανάστευσης, θέματα στα οποία τα δεξιά μέσα ενημέρωσης δίνουν συχνά προτεραιότητα (Léonard & Kaunert, 2016).

Σημαντικές αλλαγές έγιναν κατά την δεύτερη προσφυγική κρίση αυτή του 2022. Έτσι η αφήγηση γύρω από τα pushbacks εξελίχθηκε. Το «news247 (www.news247.gr)» ενίσχυσε την κάλυψή του στο 6,3%, ίσως υποδηλώνοντας συνεχείς ανησυχίες για την πρακτική. Το «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)» άρχισε επίσης να ασχολείται με το θέμα, με ποσοστό 2,5%. Στα “δεξιά” μέσα, τόσο το «Capital (www.capital.gr)» και το «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)» έθιξαν το θέμα, με 1,5% και 2,8% αντίστοιχα. Αυτό μπορεί να υποδηλώνει έναν ευρύτερο κοινωνικό προβληματισμό σχετικά με τις επιπτώσεις των πολιτικών Επαναπροώθηση (pushback)ς, ειδικά ενόψει του διεθνούς ελέγχου και των πιθανών νομικών ζητημάτων (Frelick, Kysel, & Podkul, 2016).

Έτσι ολοκληρώνοντας πρέπει να αναφερθεί ότι η απεικόνιση της πρακτικής του «Pushback» το 2016 και το 2022 αντικατοπτρίζει τις ευρύτερες ευρωπαϊκές συζητήσεις σχετικά με τη διαχείριση της μετανάστευσης και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η μεταβαλλόμενη εστίαση στις επαναπροωθήσεις υπογραμμίζει τον σημαντικό ρόλο των μέσων ενημέρωσης να επιστήσουν την προσοχή σε πιθανές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, να διαμορφώσουν την κοινή γνώμη και να επηρεάσουν τις συζητήσεις πολιτικής (Lambert, Carr, & Vickers, 2019).

Ακολούθως σημαντικά ήταν τα ευρήματα και όσον αφορά στις λέξεις «λαθρομετανάστης» ή «παράνομος μετανάστης». Οι όροι αυτοί ενσωματώνουν σημαντικές πολιτικές, κοινωνικές και ηθικές διαστάσεις. Η απεικόνιση των μεταναστών ως «παράνομων» ή η έμφαση στο λαθρεμπόριο μπορεί να διαμορφώσει την κοινή γνώμη, δυνητικά να οδηγήσει σε αρνητικά στερεότυπα και να επηρεάσει τις επιλογές πολιτικής (De Genova, 2002).

Το 2016, εν μέσω της κορύφωσης της προσφυγικής κρίσης, η πλειονότητα των ελληνικών ΜΜΕ δεν έδινε έντονη έμφαση στο θέμα. Τόσο το “αριστερό” μέσο "news247 (www.news247.gr)" όσο και το "Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)" απέφυγαν να θίξουν το θέμα, αντανακλώντας πιθανόν μια συνειδητή εκδοτική επιλογή να αποφύγουν πιθανώς τους όρους αυτούς στο ευρύτερο πλαίσιο των πολιτικών επιλογών. Το «Capital (www.capital.gr)» επίσης δεν επικεντρώθηκε σε αυτό το θέμα. Ωστόσο, το «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)» αφιέρωσε το 1,6% της κάλυψής του σε αυτό το ζήτημα, υποδηλώνοντας ένα διαφορετικό αφήγημα σε σχέση με τα υπόλοιπα μέσα, που θα μπορούσε να έχει στραφεί προς ζητήματα συνοριακού ελέγχου και παράτυπης μετανάστευσης. Αυτό ευθυγραμμίζεται με μια ευρωπαϊκή τάση που υποδηλώνει ότι ορισμένα μέσα ενημέρωσης, ειδικά εκείνα που κλίνουν προς τα δεξιά, μπορεί να επικεντρωθούν στην «παράνομη» φύση της μετανάστευσης σε περιόδους κρίσης για να υπογραμμίσουν τις ανησυχίες για την ασφάλεια (KhosraviNik, 2010).

Εμφανής αλλαγή συνέβη κατά το 2022, οπότε και ο τρόπος παρουσίασης των γεγονότων άλλαξε σημαντικά. Το «news247 (www.news247.gr)» ενέτεινε την κάλυψη του στο σημαντικό 20,2%, ενώ το «Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)» άρχισε να ασχολείται με το θέμα με ένα ποσοστό της τάξης του 2,5%. Η αύξηση της κάλυψης φαίνεται να είναι ενδεικτική νέων γεγονότων, προκλήσεων ή μέτρων πολιτικής που σχετίζονται με την παράτυπη μετανάστευση και τους ελέγχους στα σύνορα, ιδιαίτερα από την “δεξιά” κυβέρνηση της Ν.Δ.. Το «Capital (www.capital.gr)» κάλυψε επίσης ουσιαστικά το θέμα στο 21,5%, υποδηλώνοντας μια κοινή ανησυχία σε όλο το φάσμα των μέσων ενημέρωσης. Παραδόξως, το «Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)» δεν ασχολήθηκε με το θέμα αυτή την περίοδο, σηματοδοτώντας μια απόκλιση από τη στάση του 2016 (Τριανταφυλλίδου, 2013).

6.3 Σύνοψη Συμπερασμάτων Έρευνας: 2016 έναντι 2022

Το 2016, εν μέσω της καρδιάς της προσφυγικής κρίσης που συνδέθηκε με τον πόλεμο στη Συρία και με τη στάση της Τουρκίας, η παρουσίαση των μεταναστευτικών θεμάτων από τα ελληνικά μέσα ενημέρωσης ήταν ποικίλη και ενδεικτική. “Αριστερά” μέσα όπως το "news247 (www.news247.gr)" και το "Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr)" συχνά έδωσαν έμφαση σε θέματα όπως "Άσυλο", "Δικαιώματα" και απέφευγαν όρους όπως "παράνομος μετανάστης". Αυτό ευθυγραμμίζεται με την ευρύτερη έρευνα που δείχνει ότι τα αριστερά μέσα ενημέρωσης στην Ευρώπη υπογραμμίζουν συνήθως τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των κρατών κατά τη διάρκεια των κορυφών της μετανάστευσης (Chouliaraki & Zaborowski, 2017). Από την άλλη πλευρά, τα δεξιά μέσα ενημέρωσης, που αντιπροσωπεύονται στην παρούσα έρευνα από το "Capital (www.capital.gr)" και το "Πρώτο Θέμα (www.protothema.gr)", παρουσίασαν μια ευρύτερη θεματική παλέτα, που κυμαίνονταν από ανησυχίες για την ασφάλεια έως διοικητικές προκλήσεις, αντανakλώντας τις ευρωπαϊκές τάσεις όπου οι δεξιές πηγές ενημέρωσης δίνουν προτεραιότητα στην ασφάλεια των συνόρων και την εθνική ταυτότητα κατά τη μετανάστευση εισροές (Greussing & Boomgaarden, 2017).

Αλλάζοντας την χρονική περίοδο και περνώντας στον Ουκρανικό πόλεμο το 2022, το τοπίο σε σχέση με τα μέσα ενημέρωσης παρουσίασε σημαντική εξέλιξη. Υπό τη δεξιά κυβέρνηση της Ν.Δ. στην Ελλάδα, θέματα όπως «Απόθεση» και «Λαθρομετανάστης/Παράνομος μετανάστης» έγιναν πιο έντονα σε όλο το φάσμα των μέσων ενημέρωσης, υπονοώντας μεγαλύτερες ανησυχίες ή μέτρα πολιτικής που σχετίζονται με την παράτυπη μετανάστευση και τους ελέγχους στα σύνορα. Η αύξηση της κάλυψης των «Δικαιωμάτων» το 2022, σε όλα τα μέσα, έδειξε επίσης έναν ευρύτερο κοινωνικό προβληματισμό για τα δικαιώματα των μεταναστών και των προσφύγων στο πλαίσιο των εξελισσόμενων πολιτικών και διεθνών υποχρεώσεων (Goodman & Speer, 2017).

Είναι ενδιαφέρον ότι, ενώ η διχοτόμηση αριστερά-δεξιά στη χρήση συγκεκριμένων λέξεων στα μέσα ενημέρωσης παρέμεινε το 2022, υπήρξαν στιγμές σύγκλισης. Τόσο το "news247 (www.news247.gr)" και το "Capital (www.capital.gr)", για παράδειγμα, κάλυψαν ουσιαστικά θέματα όπως το "Pushback", υποδεικνύοντας κοινές ανησυχίες σε όλο το πολιτικό χάσμα. Ωστόσο, η απεικόνιση θεμάτων όπως η

«Αλληλεγγύη» και οι «ΜΚΟ» διέφερε σημαντικά, με αριστερά μέσα να υπογραμμίζουν συχνά την αλληλεγγύη και τον ρόλο των ΜΚΟ, απηχώντας με έρευνες που συνδέουν αναλύσεις σε θεματικές της αλληλεγγύης και του ανθρωπισμού (Caviedes, 2015).

Μία από τις πιο σημαντικές διαφοροποιήσεις που παρατηρήθηκαν μεταξύ των δύο περιόδων ήταν η αυξημένη κάλυψη ορισμένων θεμάτων το 2022, πιθανώς λόγω του ουκρανικού πολέμου και των συνακόλουθων επιπτώσεών του στη μετανάστευση. Η έμφαση στον «Πόλεμο», ειδικά από τα “αριστερά” μέσα, αντανακλά ευρύτερες ανησυχίες για τις γεωπολιτικές αλλαγές και τον αντίκτυπό τους στα μεταναστευτικά πρότυπα (Miazhevich, 2018).

Ουσιαστικά, η παρούσα έρευνα υπογραμμίζει τη δυναμική φύση των ρεπορτάζ και της αρθρογραφίας των μέσων ενημέρωσης ως απάντηση στο διαρκώς εξελισσόμενο πολιτικό τοπίο, σε παγκόσμια γεγονότα και κοινωνικά ζητήματα. Η απεικόνιση των μεταναστευτικών θεμάτων στα ελληνικά μέσα ενημέρωσης μεταξύ 2016 και 2022 προσφέρει πολύτιμες γνώσεις για την περίπλοκη αλληλεπίδραση μεταξύ του λόγου των μέσων, των πολιτικών ιδεολογιών και των επιτόπιων πραγματικοτήτων στον τομέα των μελετών για τη μετανάστευση και τους πρόσφυγες (Lambert, Carr, & Vickers, 2019).

6.4 Προτάσεις για μελλοντικές έρευνες

Οι διαφοροποιήσεις που παρουσιάστηκαν μεταξύ των τεσσάρων μέσων ενημέρωσης κατά τις δύο περιόδους 2016 και 2022 υπογραμμίζουν τη δυναμική φύση του λόγου των μέσων ενημέρωσης ως απάντηση σε κοινωνικοπολιτικά και παγκόσμια γεγονότα. Μια ενδιαφέρουσα θεματική για μελλοντική έρευνα θα ήταν η ποιοτική ανάλυση του περιεχομένου αυτών των αφηγήσεων. Ενώ αυτή η μελέτη προσφέρει μια ποσοτική επισκόπηση των συχνοτήτων των λέξεων-κλειδιών, μια βαθύτερη διερεύνηση της χρήσης των συμφραζομένων, του τόνου και του πλαισίου αυτών των όρων θα μπορούσε να προσφέρει πλουσιότερες πληροφορίες μια σειρά ζητημάτων. Για παράδειγμα, η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο όροι όπως «Επαναπροώθηση (pushback)» ή «άσυλο» πλαισιώνονται σε ευρύτερες αφηγήσεις

μπορεί να αποκαλύψει εάν ο λόγος είναι κατά κύριο λόγο ανθρωπιστικός, επικεντρωμένος στην ασφάλεια ή αν λειτουργεί με κριτική διάθεση (Van Dijk, 1991).

Επιπλέον, δεδομένων των παρατηρούμενων μετατοπίσεων των μέσων ενημέρωσης μεταξύ των δύο περιόδων, θα ήταν σημαντικό να διερευνηθεί ο ρόλος των συντακτικών αποφάσεων και των δημοσιογραφικών πρακτικών στη διαμόρφωση αυτών των αφηγήσεων. Οι σε βάθος αναλύσεις γύρω από τον ρόλο των μέσων ενημέρωσης μπορούν να παρέχουν πληροφορίες για τους παράγοντες που επηρεάζουν τη δημιουργία περιεχομένου. Αυτό θα μπορούσε να αποκαλύψει την αλληλεπίδραση μεταξύ εξωτερικών πιέσεων, όπως οι πολιτικές επιρροές ή το δημόσιο αίσθημα, και εσωτερικών παραγόντων, όπως οι κατευθυντήριες γραμμές σύνταξης, που οδηγούν τις αρθρογραφήσεις των μέσων ενημέρωσης για τη μετανάστευση (Reese & Shoemaker, 2016).

Τέλος, καθώς οι αφηγήσεις των μέσων ενημέρωσης διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης, μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να διερευνήσει την αποδοχή αυτών των αφηγήσεων από το κοινό. Έρευνες σχετικά με τον αριθμό των ατόμων που διάβασαν τα εν λόγω άρθρα, αλλά ακόμη και ο αντίκτυπός τους στην δημιουργία αντιλήψεων, τις στάσεις και τις συμπεριφορές του κοινού απέναντι στους μετανάστες και τις σχετικές πολιτικές, μπορεί να αποτελέσουν σημεία διερεύνησης. Τέτοιες μελέτες μπορούν να προσφέρουν πολύτιμες γνώσεις για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, τις ΜΚΟ, βοηθώντας τους να προσαρμόσουν τις στρατηγικές επικοινωνίας τους για να προωθήσουν την κατανόηση και την αλληλεγγύη εν μέσω σύνθετων προκλήσεων μετανάστευσης (Entman, 2012).

Βιβλιογραφία

- Ager, A., & Strang, A. (2008). Understanding integration: A conceptual framework. *Journal of Refugee Studies*, 21(2), 166-191.
- Bauman, Z. (2013). *Liquid modernity*. John Wiley & Sons.
- Benson, R., Blach-Ørsten, M., Powers, M., Willig, I., & Zambrano, S. V. (2012). Media coverage of the refugee and migrant crisis in the EU: A content analysis of five European countries. *Report prepared for the United Nations High Commission for Refugees, December*.

- Bourbeau, P. (2011). *The securitization of migration: A study of movement and order*. Routledge.
- Carrera, S., & Cortinovia, R. (2019). *Search and rescue, disembarkation and relocation arrangements in the Mediterranean*. Satisfying the principle of non-refoulement? CEPS Paper in Liberty and Security in Europe.
- Casaglia, A., & Pacciardi, A. (2022). A close look at the EU–Turkey deal: The language of border externalisation. *Environment and Planning C: Politics and Space*, 23996544221100149.
- Caviedes, A. (2015). An emerging ‘European’ news portrayal of immigration? *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 41(6), 897-917.
- Chouliaraki, L., & Zaborowski, R. (2017). Voice and community in the 2015 refugee crisis: A content analysis of news coverage in eight European countries. *International Communication Gazette*, 79(6-7), 613-635.
- Collett, E., & Petrovic, M. (2014). *The future of immigrant integration in Europe: Mainstreaming approaches for inclusion*. Migration Policy Institute Europe.
- Czaika, M., & De Haas, H. (2013). The effectiveness of immigration policies. *Population and Development Review*, 39(3), 487-508.
- Czaika, M., & Di Lillo, A. (2018). The geography of anti-immigrant attitudes across Europe, 2002–2014. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 44(15), 2453-2479.
- De Genova, N. (2002). Migrant "illegality" and deportability in everyday life. *Annual Review of Anthropology*, 31, 419-447.
- Eastman, C. L. S. (2022). Shaping the immigration debate. In *Shaping the Immigration Debate*. Lynne Rienner Publishers.
- Eberl, J. M., Meltzer, C. E., Heidenreich, T., Herrero, B., Theorin, N., Lind, F., ... & Strömbäck, J. (2018). The European MME discourse on immigration and its effects: A literature review. *Annals of the International Communication Association*, 42(3), 207-223.
- Foged, M., & Peri, G. (2016). Immigrants' effect on native workers: New analysis on longitudinal data. *American Economic Journal: Applied Economics*, 8(2), 1-34.
- Frelick, B., Kysel, I. M., & Podkul, J. (2016). The impact of externalization of migration controls on the rights of asylum seekers and other migrants. *Journal on Migration and Human Security*, 4(4), 190-220.
- Georgiou, M., & Zaborowski, R. (2017). Media coverage of the “refugee crisis”: A cross-European perspective. *Council of Europe report, DGI(2017)12*.

- Goodman, S., & Speer, S. A. (2017). Category predication and right-wing populism: The discursive construction of the West and its 'others'. In: Wodak, R. & Forchtner, B. (Eds.), *The Routledge Handbook of Language and Politics*. Routledge, pp. 427-442.
- Greussing, E., & Boomgaarden, H. G. (2017). Shifting the refugee narrative? An automated frame analysis of Europe's 2015 refugee crisis. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 43(11), 1749-1774.
- Groenendijk, K. (2011). Pre-departure integration strategies in the European Union: Integration or immigration policy?. *European Journal of Migration and Law*, 13(1), 1-30.
- Guild, E. (2016). The Europeanisation of Europe's asylum policy. *International Journal of Refugee Law*, 18(3-4), 630-651.
- Hutter, S., & Kriesi, H. (2022). Politicising immigration in times of crisis. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 48(2), 341-365.
- Ineli-Ciger, M. (2018). Time to activate the Temporary Protection Directive: Why the Directive can play a key role in solving the migration crisis in Europe. *European Journal of Migration and Law*, 20(3), 296-314.
- KhosraviNik, M. (2010). The representation of refugees, asylum seekers and immigrants in British newspapers: A critical discourse analysis. *Journal of Language and Politics*, 9(1), 1-28.
- Krzyżanowski, M., Triandafyllidou, A., & Wodak, R. (2018). The mediatization and the politicization of the "refugee crisis" in Europe. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 16(1-2), 1-14.
- Lafazani, O. (2018). Κρίση and Μετανάστευση in Greece: From illegal migrants to refugees. *Sociology*, 52(3), 619-625.
- Lambert, H., Carr, L., & Vickers, T. (2019). The impact of migration on human rights law. In: McAdam, J. (Ed.), *Research Handbook on Climate Change, Migration and the Law*. Edward Elgar Publishing, pp. 73-88.
- Lawlor, A., & Tolley, E. (2017). Deciding who's legitimate: News media framing of immigrants and refugees. *International Journal of Communication*, 11, 967-991.
- Léonard, S., & Kaunert, C. (2016). The extra-territorial processing of asylum claims. *Forced Migration Review*, 51, 48-50.
- Mayda, A. M., Peri, G., & Steingress, W. (2022). The political impact of immigration: Evidence from the United States. *American Economic Journal: Applied Economics*, 14(1), 358-89.

- Miazhevich, G. (2018). Mediating post-Soviet difference: An analysis of Russian television representations of inter-ethnic cohesion issues. *Media, Culture & Society*, 40(2), 187-203.
- Mouroutsos, I. (2020). Μετανάστευση, Πρόσφυγες και Ανθρώπινα Δικαιώματα. *HAPSc Policy Briefs Series*, 1(2), 241-248.
- Neumayer, E. (2005). Asylum recognition rates in Western Europe: Their determinants, variation, and lack of convergence. *Journal of Conflict Resolution*, 49(1), 43-66.
- Norman, K. P. (2020). Migration diplomacy and policy liberalization in Morocco and Turkey. *International Migration Review*, 54(4), 1158-1183.
- Ortega, F., & Peri, G. (2013). The effect of income and immigration policies on international migration. *Migration Studies*, 1(1), 47-74.
- Parkin, J. (2013). The difficult road to the Schengen Information System II: The legacy of 'laboratories' and the cost for fundamental rights and the rule of law. *College of Europe Policy Brief*, 1.
- Pham, H., & Van, P. H. (2019). Subfederal immigration regulation and the Trump effect. *NYUL Rev.*, 94, 125.
- Poulakidakos S. & Karoulas G. (2016). Greek political elites and political discourse in the era of crisis: between populism and "elitism". *Electronic Conference Proceedings, ICCONSS, Rethymno, 10-12 June 2016*.
- Poulakidakos S. (2018). *The discourse on immigration in the Greek public sphere: Between securitization and humanitarianism*. *Science and Society*, 37(Winter), 109-138.). Emotional Governance: Politics, MME and Terror. London: Palgrave MacMillan.
- Poulakidakos, S. N. (2018). The Greek public discourse on immigration: The merchants of conditional humanism. *Επιστήμη και Κοινωνία: Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας*, 37, 109-138.
- Poulakidakos, S., & Frangonikolopoulos, C. (2019). The European financial and refugee/immigrant crises in the press: similarities and differences of the Greek and German public spheres. *Global MME Journal-German Edition*, 9(1).
- Ruist, J. (2015). The fiscal cost of refugee immigration: the example of Sweden. *Population and Development Review*, 41(4), 567-581.
- Taylor, P. (2018, February 2). The right kind of Grexit. Politico. Retrieved from <https://www.politico.eu/article/greece-economy-bailout-eurozone-the-right-kind-of-grexit/>
- Triandafyllidou, A. (2008). *Migration and Migration Policy in Greece. Critical Review and Policy Recommendations*. ELIAMEP, Athens, June.

- Triandafyllidou, A. (2013). Migrants and the media in the twenty-first century: Obstacles and opportunities for the media to reflect diversity and promote migrant integration. In: Triandafyllidou, A. (Ed.), *Migrants and the Media in the Twenty-First Century: Obstacles and Opportunities in the Era of Mass Mobility*. Routledge, pp. 1-21.
- Triandafyllidou, A. (2018). A “refugee crisis” unfolding: “Real” events and their interpretation in MME and political debates. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 16(1-2), 198-216.
- Triandafyllidou, A. (2020). Migration in post-crisis Europe: challenges and lessons learned. *Migration Policy Practice*, 10(2), 4-9.
- Ugur, M. (2019). *The European Union and Turkey: an anchor/credibility dilemma*. Routledge.
- Vertovec, S. (2011). The cultural politics of nation and migration. *Annual Review of Anthropology*, 40, 241-256.
- Wiesbrock, A. (2011). The integration of immigrants in Sweden: a model for the European Union?. *International Migration*, 49(4), 48-66.
- Βενέτη, Ε. Κ. (2017). Εθελοντισμός και μεταναστευτικό/προσφυγικό ζήτημα: επιτόπια έρευνα στα Κέντρα Προσωρινής Φιλοξενίας στον Ελαιώνα και στο Ελληνικό.
- Αραμπατζή, Ε. (2022). Το Νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Ασυλο.
- Γερμενή, Α., & Παληογιάννη, Κ. (2016). Μετανάστευση.
- Γεωργίου, Π. (2022). Υβριδικές Απειλές, Μετανάστευση και Ευρωπαϊκές Πολιτικές: Η Διαχείριση των Ευρωπαϊκών Εξωτερικών Συνόρων στη Στρατηγικά Κατευθυνόμενη Μετανάστευση.
- Γούναρη, Α. (2020). Προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα.
- Δημάρη, Γ. (2020). *Η ασφαλιεπιποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα 2011-2019: θεωρία και πρακτική της "Αποασφαλιεπιποίησης" ως διαδικασία ενσωμάτωσης των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία* (Doctoral dissertation, Πανεπιστήμιο Κρήτης. Σχολή Κοινωνικών Επιστημών. Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης).
- Καρούζος, Μ. Α. (2022). *Η μετανάστευση ως ζήτημα ασφάλειας και μέσο στρατηγικής* (Master's thesis, Πανεπιστήμιο Πειραιώς).
- Λαμπρινάκου, Μ. (2017). Μεταναστευτικό και επιπτώσεις σε Ελλάδα και Ευρώπη.
- Μέμηλας, Δ. (2016). Το μεταναστευτικό φαινόμενο στην Ελλάδα και Ευρώπη.
- Μαυρουδής, Ν. Α. (2018). Η μεταναστευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 2010 έως σήμερα: διαφορές, στόχοι, προκλήσεις και προοπτικές πριν και μετά το έτος 2015.
- Μουρτετζίκουλου, Δ. (2020). Η ασφάλεια συνόρων και το μεταναστευτικό ζήτημα: μία υπόθεση εσωτερικής και ευρωπαϊκής ασφάλειας.

- Μπαλάσι, Κ. (2019). Ανθρώπινα δικαιώματα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και μεταναστευτική πολιτική της.
- Μπαξεβάνης, Χ. (2017). *Η αρχή της αλληλεγγύης και της δίκαιης κατανομής ευθυνών (άρθρο 80ΣΛΕΕ) στο πεδίο του ασύλου, της μετανάστευσης και των συνόρων* (Doctoral dissertation, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας).
- Μπούμπουλας, Ε. (2022). The 2016 EU-Turkey Refugee Statement: A case of further securitization?.
- Μπριλή, Θ. (2021). *Το σύστημα του Δουβλίνου και η αναμόρφωση του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου: η περίπτωση των ασυνόδευτων παιδιών στην Ελλάδα–Ζητήματα αλληλεγγύης και προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων* (Doctoral dissertation, Πρόγραμμα Δημόσιας Διοίκησης, Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης, Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου).
- Ναστούλη, Α. (2020). Το μεταναστευτικό ζήτημα και η άνοδος ακροδεξιάς στην Ελλάδα: Η περίπτωση της Χρυσής Αυγής.
- Ντόντης, Ν. (2019). Ο φόβος ως παράγων διαμόρφωσης πολιτικής (Doctoral dissertation, University of Piraeus (Greece)).
- Παπαδογιωργάκη, Σ. (2020). Η μεταναστευτική πολιτική της Ε. Ε: ο ρόλος των ευρωπαϊκών θεσμών στη διαδικασία ασύλου στην Ελλάδα.
- Σαχινλή, Μ. (2021). *Το μεταναστευτικό φαινόμενο και η προσπάθεια χάραξης μεταναστευτικής πολιτικής* (Master's thesis, Πανεπιστήμιο Πειραιώς).
- Στάθαινα, Α. (2022). *Το μεταναστευτικό ζήτημα στην Ε. Ε, η πολιτική της Ελλάδας με μελέτη περίπτωσης τη Σάμο και η τρέχουσα κρίση στο Αφγανιστάν*.

Ηλεκτρονικές πηγές

Πρόγραμμα Νέας Δημοκρατίας (2019): Μεταναστευτικό <https://nd.gr/ekloges-2019/synora-metanasteutiko>

Πρόγραμμα ΣΥΡΙΖΑ (2016): Μεταναστευτικό <https://www.syriza.gr/article/id/64364/Synedriash-ths-KE-gia-to-Prosfygiko.html>

Ετήσια έκθεση για την κατάσταση του ασύλου στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2022):

chrome-

extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/[https://euaa.europa.eu/sites/default/files/publications/2022-06/2022 Asylum Report Executive Summary EL.pdf](https://euaa.europa.eu/sites/default/files/publications/2022-06/2022%20Asylum%20Report%20Executive%20Summary%20EL.pdf)

Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, <https://emergency.unhcr.org/entry/33014/emergency-sanitation-standard>